

DET FRIVILLIGE ARBEJDE I INTEGRATIONSINDSATSEN

Et casestudie af Frivilligcenter Helsinges arbejde
med syriske flygtnings integration i Danmark.

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet, København

Specialemodul forår 2017
Caroline Mikkelsen
Studienr: 2014 1748
Vejleder: Søren Rudbæk Juul
Anslag: 237.699

Jeg ønsker at sende en særlig tak til Frivilligcenter Helsingør og alle de frivillige og syriske flygtninge der har bidraget med tilblivelsen af specialets empiriske materiale. Tak for jeres gæstfrihed og engagement.

”Ingen kan hjælpe alle, men alle kan hjælpe nogen”

- Slogan, Frivilligcenter Helsingør

Abstract

This thesis offers a view on a current social problem in the Danish society; focus is on the integration of refugees in Denmark. The thesis has a critical view on the political action to get refugees integrated, which has a primarily focus on employment as a way to achieve integration in Denmark. The thesis offers a view on the integration problem that has a focus on the interactions between ethnic Danes and Syrian refugees. The thesis has focus on a special group of Danes, the volunteers, and the thesis investigates the impact that volunteering, from a center driven by volunteers, has on the integration of Syrian refugees in Denmark. The primarily focus in the thesis is to investigate how volunteering effects the Syrian refugees' chances of integration and also has a special view on the relations between the Danish volunteers and the Syrian refugees. The thesis investigates the effects of the work by volunteers on the refugees' integration by use of the case study method, and the chosen case is a representative case, a center driven by volunteers in Helsingør. The thesis uses five semi structured qualitative interviews, three with Syrian refugees and two with volunteers from the center in Helsingør, as the thesis' primary empirical data. The thesis uses a theory on recognition from Axel Honneth which the thesis uses to investigate the relation between the Syrian refugees and the volunteers from the center in Helsingør. Furthermore the thesis uses a theory on stigma from Erving Goffman which the thesis uses to investigate the meeting between ethnic Danes and Syrian refugees, and to see if the meeting between the volunteers and the Syrian refugees is different than the meeting with other Danes. Besides the two mentioned theories the thesis also uses a concept from Pierre Bourdieu, called habitus. The concept is used to investigate the unconsciously habits that separate the Syrian refugees from the ethnic Danes.

The main conclusion of the thesis shows that the meeting between a volunteer from the center in Helsingør and a Syrian refugee is different from the general meeting between Syrian refugees and ethnic Danes. The volunteers give the refugees recognition and have less prejudices against the refugees, than the refugees feel other Danes have, which increases the chances of a successful

integration. The conclusion of the thesis can be used to create an insight in the problems with integration that the Syrian refugees might experience. The thesis can therefore make a difference in the social work with the integration of Syrian refugees, and shows another way to achieve integration besides focus on employment. The results of the thesis can also be used to create a general idea of the importance of volunteering to help integration. The thesis can furthermore create insight in other centers with volunteering, which has similar characteristic as the center in Helsingør, and their influence on integration for Syrian refugees. The thesis is meant to create an insight in the importance of the volunteering and how it can be seen as an element that increases integration among Syrian refugees under proper circumstances.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	1
1.1. MOTIVATION OG FORFORSTÅELSE	1
1.2. PROBLEMFELT	2
1.2.1. NATIONALT PROBLEM	2
1.2.2. INTEGRATIONSKRITERIER	3
1.2.3. FRIVILLIGE I INTEGRATIONSPROCESSEN	6
1.2.4. SPECIALETS UDGANGSPUNKT	7
1.2.4.1. Integrationsforståelse	7
1.2.4.2. Problemområde	10
1.2.4.3. Teoretiske udgangspunkt	11
1.3. PROBLEMFORMULERING	12
1.3.1. UDDYBNING AF PROBLEMFORMULERING	12
1.4. ARBEJDSSPØRGSMÅL	13
1.5. AFGRÆNSNINGER	14
2. VIDENSKABSTEORI, TEORI & METODE	15
2.1. VIDENSKABSTEORI – KRITISK REALISME	15
2.2. TEORETISKE RAMMER	17
2.2.1. ANERKENDELSE	18
2.2.1.1. Anerkendelsessfærer	18
2.2.1.2. Krænkelser	19
2.2.1.3. Anvendelse og relevans	20
2.2.2. STIGMATISERING	21
2.2.2.1. Stigma og identitet	21
2.2.2.2. Kategorier af individer	23
2.2.2.3. Anvendelse og relevans	24
2.2.3. HABITUS	25
2.2.3.1. Inddragelse og relevans	26
2.2.4. TEORIERNES SAMMENSPIL	27
2.3. METODE	27
2.3.1. CASESTUDIET – UDVÆLGELSE OG RELEVANS	28
2.3.1.1. Type af case	29
2.3.1.2. Anvendelse af casestudie i specialet	29
2.3.1.3. Casens generaliserbarhed	30
2.3.2. KVALITATIVE INTERVIEWS	31
2.3.2.1. Semistrukturerede interviews	31
2.3.2.2. Udvalgelse af informanter	32
2.3.2.3. Interviewguides	33
2.3.2.4. Interviewsituationen	34
2.3.2.5. Interviewbearbejdning	37
2.3.2.6. Sammenspil mellem empiri og teori	37
2.3.3. KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE	38

3. EMPIRI	40
3.1. BESKRIVELSE AF CASEN	40
3.1.1. CASENS RELEVANS FOR SPECIALET	41
3.2. FORMÅL MED INTERVIEWS	41
3.3. OVERSIGT OVER INFORMANTER	43
3.3.1. OVERSIGT OVER FLYGTNINGE	43
3.3.2. OVERSIGT OVER FRIVILLIGE	44
3.4. SEKUNDÆRT EMPIRI	45
4. ANALYSE	47
4.1. ANALYSESTRATEGI	47
4.2. HVORDAN OPLEVER DE SYRISKE FLYGTNINGE, AT DE FRIVILLIGE UNDERSTØTTER DERES FØLELSE AF AT BLIVE VÆRDSAT I DET DANSKE SAMFUND?	48
4.2.1. DE KAN GODT LIDE FLYGTNINGE	48
4.2.2. PERSONLIGE RELATIONER OG SOCIALT SAMVÆR	52
4.2.3. DELKONKLUSION	62
4.3. HVILKEN ROLLE ANSER DE FRIVILLIGE, AT DE HAR I FORHOLD TIL SYRISKE FLYGTNINGES INTEGRATIONSPROBLEMER I DANMARK?	63
4.3.1. SPROG OG RÅDGIVNING	63
4.3.2. NETVÆRKET SKABER INTEGRATION	68
4.3.3. AT LEVE I DANMARK	72
4.3.4. KOMMUNENS HÅNDTERING AF FLYGTNINGE	76
4.3.5. DELKONKLUSION	81
4.4. HVILKE MULIGHEDER OG BEGRÆNSNINGER SKABER BRUGEN AF FRIVILLIGCENTER HELSINGE FOR SYRISKE FLYGTNINGES INTEGRATION I DANMARK?	82
4.4.1. DE SOCIALE ARRANGEMENTERS BEGRÆNSNINGER	84
4.4.2. DE FRIVILLIGE FRA FRIVILLIGCENTER HELSINGE	88
4.4.3. FLYGTNINGE HJÆLPER FLYGTNINGE	90
4.4.4. DELKONKLUSION	92
5. KONKLUSION	94
6. KVALITETSVURDERING AF SPECIALET	98
6.1. REFLEKSIONER OM SPECIALETS EMPIRI SAMT ANVENDT METODE	98
6.2. VALIDITET OG RELIABILITET I SPECIALET	99
6.3. VURDERING AF SPECIALETS GENERALISERBARHED	100
7. PERSPEKTIVERING	101
8. LITTERATURLISTE	102

1. INDLEDNING

1.1. Motivation og forforståelse

Min interesse til problemstillingen i specialet stammer fra forskellige områder og er udsprunget både på baggrund af forrige projekter, politiske debatter samt en medieskabt tydeliggørelse af flygtningeproblematikker. Jeg har altid været interesseret i etniske minoriteters placering i samfundet og da Danmark i 2015 oplevede store flygtningestrømme blev denne interesse endnu større, da der opstod mange politiske debatter, holdninger og stramninger vedrørende håndteringen af de nyankomne flygtninge. I løbet af de seneste år er der dukket mange stramninger op på flygtningeområdet, bl.a. integrationsydelsen og stramninger i forhold til familiesammenføring. Problemet med de nye stramning er, at hensigten bunder i at skabe større integrationsmuligheder, hvilket i samme forbindelse kan skabe nye problemer, der kan hæmme integrationen. Integrationsbegrebet bunder i en tilknytning til det eksisterende samfund og dets borgere og arbejdsmarkedstilknytning anses som en integrationsfremmende faktor. En tilknytning til arbejdsmarkedet kan alligevel også have integrationshæmmende karakter, hvis arbejdspladsen ikke skaber en mulighed for sproglæren samt mulighed for kontakt mellem danskere og etniske minoriteter. Arbejdsmarkedstilknytning kan derfor både have integrationsfremmende og integrationshæmmende karakter og denne dobbeltsidet kritiske vinkel på arbejdsmarkedstilknytning er interessen til specialet udsprunget af.

Specialet har en interesse i at undersøge integration ud fra et udgangspunkt der anser, at integration ikke kun bygger på ens tilknytning til arbejdsmarkedet men ligeså meget ens tilknytning til etniske danskere, det danske samfunds normer og værdier samt ens placering i det sociale rum. Specialet finder særligt interaktionerne mellem etniske danskere og flygtninge interessant og ønsker at undersøge feltet nærmere. I den forbindelse er der opstået en interesse i frivillige i integrationsindsatsen, da deres bidrag er præget af engagement og hjælpsomhed. I den forbindelse har jeg valgt at have fokus på en bestemt case, nemlig Frivilligcenter i Helsingør, med fokus på deres multikulturelle indsatser. Formålet med specialet er at undersøge, hvilken betydning

frivillige aktiviteter og de frivillige har i forhold til syriske flygtninges integration i Danmark. Specialet er udarbejdet ud fra en selvstændig empiriindsamling med tre flygtninge samt to frivillige fra Frivilligcenter Helsingør.

1.2. Problemfelt

1.2.1. Nationalt problem

I 2015 blev Europa ramt af en flygtningekrise, hvilket betød, at de europæiske lande modtog et rekord stort antal asylansøgere. De 28 EU lande oplevede i 2015 en stigning på 110% i antallet af asylansøgere i forhold til år 2014 (Frandsen 2016). Denne stigning skabte en stor international krise, der satte pres på EU's asyl -og grænsesystem (Ibid.). Danmark oplevede i september 2015 de første flygtningestrømme og i samme periode opstod kaos i grænsebyerne, hvor man bl.a. i Rødby oplevede, at flygtninge vandrede på motorveje, forlod indkvarteringshaller og blev kørt væk af private personer (Sommer 2015). Danmark indførte d. 4. januar 2016 sin første midlertidige grænsekontrol, som skulle bremse antallet af flygtninge der kom til Danmark (Udlændige- og integrationsministeriet 2016). Spørgsmålet er, nu hvor adgangen til Danmark er besværliggjort, hvordan forholdene skal være for de flygtninge der er og bor i Danmark. Den danske håndtering af de nuværende flygtninge i Danmark bestod bl.a. i at regeringen i januar 2016 vedtog en række nye udlændinge stramninger (Gormsen 2016), bl.a. blev den nye integrationsydelse indført pr. 1. september 2015 som led i regeringens håndtering af den øgede flygtningetilstrømning (Udlændige -og integrationsministeriet 2015). Formålet med integrationsydelsen var at gøre Danmark økonomisk uattraktivt og samtidig øge incitamentet til at finde arbejde blandt de passive etniske minoriteter bosiddende i Danmark. Integrationsydelsens hensigt afspejler derved at incitamentsproblemer blandt etniske minoriteter er den primære årsag til passivitet samt at selvforsørgelse er det vigtigste for integrationen. Generalsekretær for Dansk flygtningehjælp, Andreas Kamm, er skeptisk overfor ydelsen og udtaler:

”De sociale relationer er integration, og de bliver naturligvis hårdt ramt. Der er jo ikke mange ressourcer til børn, der gerne vil spille fodbold eller holde børnefødselsdag.”

(Rasmussen 2015)

Andreas Kamm udtaler, at integration handler om sociale relationer og mener, at integrationsydelsen ikke bidrager positivt til integrationen, men tværtimod anses som en barriere. Det interessante er, at regeringen netop vedtog integrationsydelsen med henblik på bedre integration via arbejdsmarkedstilknytning samt ved håb om bremsning af antallet af asylansøgere. Spørgsmålet er, om dét at få flygtninge i arbejde har så stor en betydning for deres integration som regeringen ligger op til, eller om Andreas Kamms skeptiske holdning til ydelsen er berettiget.

1.2.2. Integrationskriterier

Som nævnt i forrige afsnit prioriteres arbejdsmarkedstilknytning højt i forhold til at få etniske minoriteter integreret i Danmark, eksempelvis ved at øge incitamentet til at finde arbejde via integrationsydelsen. Arbejdsmarkedstilknytning anses alligevel ikke som den eneste vigtige faktor for at blive integreret og Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration lavede i 2006 en tænketank omkring udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark. Tænketanken undersøgte nytilkomne minoriteter fra et ikke vestligt land, fordi de stadig ikke var integreret på samme niveau som etniske danskere på områder som beskæftigelse, uddannelse og selvforsørgelse (Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration 2006:4). I rapporten opstilles syv mål for en vellykket integration:

- *Uddannelse og danskkundskab.* Vigtigt at kunne tale dansk så minoriteter kan begå sig på arbejdsmarkedet og ikke ekskluderes. Vigtigt med et minimum af uddannelse så minoriteter kan være en del af arbejdsmarkedet på lige fod med etniske danskere.
- *Integration på arbejdsmarkedet.* Minoriteter skal være deltagende og repræsenteret på arbejdsmarkedet i samme omfang som etniske danskere. Dette både for det identitetsmæssige aspekt i at være en del af en arbejdsplads, bidrage til samfundet samt som en integrationsfaktor med henblik på økonomisk uafhængighed og indsigt i det danske arbejdsmarked.
- *Selvforsørgelse.* Antallet af minoriteter på overførselsindkomst skal være tilsvarende niveauet af etniske danskere på overførselsindkomst. Selvforsørgelse er vigtig for minoriteters økonomiske situation samt på et identitetsmæssigt plan.

- *Fravær af diskrimination.* Integrationen fremmes såfremt der er et fravær af diskrimination af etniske minoriteter både på arbejdspladserne samt i det generelle samfund. Diskrimination anses som integrationshæmmende og et fravær af diskrimination er derfor vigtig for integrationen.
- *Kontakt mellem udlændinge og danskere i hverdagen.* Kontakt og kommunikation mellem etniske minoriteter og etniske danskere anses som vigtigt for integrationen. Denne relation kan f.eks. være gennem kollegaskaber, venskaber eller ægteskaber.
- *Deltagelse i det politiske liv.* Her pointeres vigtigheden i at være et aktivt deltagende medlem i samfundet på samme niveau som etniske danskere. Vigtigheden ligger både i det identitetsmæssige aspekt i at føle sig som et fuldt medlem af samfundet samtidig med, at aktiv deltagelse i det politiske liv anses som integrationsfremmende.
- *Grundlæggende værdier og normer.* Etniske minoriteters mulighed for integration i det danske samfund øges såfremt de har en grundlæggende viden om de danske normer og værdier. Denne viden anses som vigtig fordi indsigt i det danske samfund skaber mulighed for, at minoriteterne kan indgå som en integreret del af samfundet.
(Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration 2006:6).

Rapporten viser, at uddannelse/danskkundskab, arbejdsmarkedstilknytning, selvforsørgelse og grundlæggende viden om danske værdier og normer er de vigtigste for minoriteternes integrationsmuligheder (Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration 2006:6).

Statsministeren, Lars Løkke Rasmussen, og regeringen, pointerer især beskæftigelse og uddannelse som vigtig for integrationen, og i 2016 indledte de en trepartsforhandling mellem arbejdsmarkedets parter samt kommunerne, hvor formålet var at skabe fokus på hurtig beskæftigelse i integrationsindsatsen (Regeringen 2016). Regeringen ønskede at placere arbejdsmarkedsdeltagelse mere centralt i integrationsindsatsen. I dag er det derfor et krav, at flygtninge, indenfor første måned i kommunerne, er kommet i beskæftigelsesrettet tilbud såsom praktik eller arbejde med løntilskud. Arbejdet har fået

en central rolle, hvorimod aspekter som kontakt med etniske danskere og viden om danske værdier og normer ikke er en del af den kommunale integrationsindsats. Dette på trods af, at det, ifølge ovenstående rapport, anses som vigtigt for integrationen at have viden om danske værdier og normer samt kontakt med etniske danskere.

Adgangen til arbejdsmarkedet er et optimalt sted at opnå kontakt med etniske danskere og få indsigt i danske værdier og normer. Er en etnisk minoritet i besiddelse af et arbejde, hvor der er mulighed for relationer til etniske danskere, er arbejdspladsen en effektiv integrationskilde. Alligevel vurderes det, at integrationsmulighederne på en arbejdsplads kan hæmmes, hvis en arbejdsplads ikke skaber mulighed for kontakt med etniske danskere. Såfremt en arbejdsplads domineres af ikke vestlige minoritetsgrupper kan kontakten til etniske danskere være minimal. I en sådan situation skaber beskæftigelsen i sig selv kun selvforsørgelse, hvilket set fra et økonomisk aspekt er positivt, men fra et integrationsaspekt er problematisk.

Anders Ejrnæs, Lektor ved Roskilde Universitetscenter, mener, at det danske arbejdsmarked kan defineres som et etnisk segregeret arbejdsmarked. Dette anser han fordi etniske minoriteter fra ikke vestlige lande dominerer bunden af arbejdsmarkedets hierarki, hvorimod etniske danskere dominerer topledelsen og mellemløbet (Ejrnæs 2008:15). Ejrnæs nævner, at årsagen kan skyldes etniske minoriteters manglende erfaring på det danske arbejdsmarked, som er domineret af fleksibilitet og omstillingsparathed. Han anser, at arbejds erfaring er en ressource på det danske arbejdsmarked, som kan omveksles med løn. En manglende erfaring og indsigt i det danske arbejdsmarked kan derfor forklare, hvorfor etniske minoriteter ofte har ufaglærte jobs med lave lønninger, hvor kontakten med etniske danskere kan være minimal (Ejrnæs 2008:29). Problemet, set ud fra Ejrnæs' perspektiv, er, at tilknytningen til arbejdsmarkedet i sig selv ikke er nok. Det vigtige, set ud fra et integrationsperspektiv er, at etniske minoriteter får indsigt i den måde arbejdsmarkedet fungerer på og tilegner sig erfaring, som kan omveksles til løn, hvilket kan føre til en stigning indenfor arbejdsmarkedets hierarki. Erfaring og forståelse for arbejdsmarkedet er derfor vigtigt for opnåelsen af integration via arbejdsmarkedstilknytning, og hvis et job er domineret

af etniske minoriteter kan det være problematisk at opnå brugbar erfaring og forståelse for det danske arbejdsmarked.

Førrige afsnit forholder sig kritisk til arbejdsmarkedstilknytningens betydning for integrationen, og anerkender, at arbejdsmarkedstilknytning kan være en effektiv integrationskilde under de rette omstændigheder. Pointen er, at beskæftigelsen i sig selv ikke kun er det udslagsgivende for et opnå integration, hvor kontakten til etniske danskere, og herunder følelsen af anerkendelse som medlem af samfundet, ligeså bør prioriteres som en velegnet selvstændig integrationskilde. En arbejdsplads er en effektiv integrationskilde, men er ikke nødvendigvis den eneste og mest effektive kilde til integration. Specialets fokus er på andre aspekter i samfundet der om muligt kan være mere betydningsfulde for opnåelsen af integration. Specialets undersøgelsesfelt er udsprunget af denne undring omkring arbejdsmarkedstilknytningens høje prioritering i integrationsindsatsen med flygtninge. Brugen af frivillige i integrationsindsatsen vil undersøges som et potentielt integrationsfremmende alternativ.

1.2.3. Frivillige i integrationsprocessen

Som nævnt i forrige afsnit finder specialet det relevant at undersøge brugen af frivillige som led i integrationsprocessen, som et integrationsfremmende alternativ til arbejdsmarkedstilknytning. Udgangspunktet er at kontakt og relationer til etniske danskere er essentielt for integrationen, og at en arbejdsplads ikke nødvendigvis kan skabe disse relationer. Brugen af frivillige er et område der også kan bidrage med kontakt til de etniske danskere, og som derfor også kan have en positiv indvirkning på etniske minoriteters integration i Danmark. I januar 2015 producerede Røde Kors i Danmark en kvantitativ undersøgelse, der er baseret på et spørgeskema sendt ud til alle danske kommuners integrationsaktører. Undersøgelsen viser, at kommunerne i høj grad er glade for at samarbejde med frivillige i integrationsprocessen (Røde Kors i Danmark 2015). Rapporten indledes med:

”Kommunerne er glade for samarbejdet med frivillige, som hjælper i integrationsindsatsen, fordi de frivillige skaber resultater.”

(Røde Kors i Danmark 2015:2)

Kommunerne anser de frivillige som en ressource der skaber nogle fordele i integrationsindsatsen, som kommunale ansatte ikke kan skabe for integrationen (Røde Kors i Danmark 2015:8). Kommunernes syn på integration bunder i en integrationsforståelse som har fokus på et bredt integrationshelhedssyn der ikke blot prioriterer arbejdsmarkedstilknytning og selvforsørgelse som de vigtigste integrationsfaktorer. Brugen af frivillige i integrationsindsatsen er, ifølge kommunerne selv, vigtig for at opnå en vellykket integration og nedenstående tre punkter mener kommuner er det største udbytte af brugen af frivillige i integrationsindsatsen:

- Frivillige har betydning for flygtningenes generelle sociale trivsel (86%)
- Frivillige bidrager til at introducere flygtninge for det danske samfund (85%)
- Frivillige bidrager til at flygtninge kan lære dansk (81%)
(Røde kors i Danmark 2015:18)

Kommunerne oplever især, at de vigtigste frivillige tilbud, der medvirker til opnåelse af ovenstående tre værdier, er; brugen af værtsfamilier/venskabsfamilier, lektiecafé/støtte til danskundervisning samt afholdelse af sociale/kulturelle aktiviteter. Kommunerne anser derved de frivillige som en særlig kilde til integration, også selvom kun 44% af kommunerne mener, at frivillige skaber en tilknytning til arbejdsmarkedet og/eller uddannelsesinstitutionerne (Røde Kors i Danmark 2015:8). Det tyder på, at kommunerne ikke kun anser beskæftigelse som et vigtigt element for opnåelse af integration, men i højere grad anser flere aspekter, som social trivsel, viden om det danske samfund samt danskundervisen, som lige så vigtige for integrationen.

1.2.4. Specialets udgangspunkt

1.2.4.1. Integrationsforståelse

Følgende afsnit omhandler specialets udgangspunkt og her er det relevant at redegøre for specialets integrationsforståelse. I afsnittet redegøres for det integrationssyn specialet er opbygget af, og dette syn anses som specialets målestok set i forhold til udarbejdelsen af analysen. Specialets omdrejningspunkt er integrationsbegrebet, set i forhold til de frivilliges bidrag til integrationen. Før end specialets konklusion er brugbar er det vigtigt at fastslå, hvilken integrationsforståelse specialet bygger på, og

derfor også, hvilken integrationsproces specialet anser som den hensigtsmæssige for flygtningene at opnå. Specialets integrationsforståelse er baseret på en personlig refleksion omkring begrebet integration, som udspringer af en generel samfundsforståelse og menneskesyn. Begrebet integration betyder i sig selv at *gøre dele til hel*, altså flere dele der smeltes sammen til én enhed. Begrebet står i modsætning til begrebet assimilation, hvilket betyder at *gøre lig med* og omhandler, at minoriteter skal tilegne sig majoritetens levemåde og kultur, samtidig med at egne kulturelle særpræg og vaner skal opgives (Hamburger 1990:308).

Specialet bygger på en integrationsforståelse, hvor processen er, at flere forskellige dele (etniske grupper) skal gøres til en helhed (et fælles samfund). Formålet er, at både den etniske majoritet, i specialet de etniske danskere, samt de etniske minoriteter, i specialet syriske flygtninge, skal tilpasse sig hinanden og danne en fælles levemåde. Derved en proces, hvor begge etniske grupper både opgiver og tilegner sig kulturelle særpræg og vaner, så et fælles flerkulturelt samfund kan fungere, på tværs af forskelligheder. Under denne proces anses det som vigtigt, at grupperne kan kommunikere, hvorfor det er vigtigt at der i samfundet eksisterer en fælles kommunikation, men samtidig ikke lægger et krav om opgivelse af oprindelige sprog. Specialet tager afstand fra assimilation, og anser det ikke som hensigtsmæssigt at opbygge samfundet via et kulturelt homogent udgangspunkt. Specialet anser, at begge etniske grupper, for at kunne leve sammen, skal have en forståelse for -og indsigt i den modsatte gruppes kultur og levemåde. Derfor kræver processen, at eksempelvis flygtninge tilegner sig viden om det danske samfund og om de etniske danskeres levemåde og normer, samtidig med, at etniske danskere tilegner sig viden, forståelse og accept for flygtninges levemåde, kultur og normer. Kun via gensidig indsigt i-, og forståelse for kulturelle særpræg og normer kan de to etniske grupper leve side om side via et sammenspil mellem de to forskellige levemåder, normer og værdier. Specialet anser kulturel diversitet og forståelse for forskelligheder som vigtige egenskaber i samfundet.

Ud fra ovenstående integrationsforståelse kan det derfor udledes, at specialets integrationsforståelse er inspireret af den pluralistiske integrationsforståelse, hvor formålet er at skabe et flerkulturelt samfund, således at etniske grupper, både minoritets-

og majoritetsgrupper, beholder og bevarer de fleste af deres kulturelle forskelligheder og således skaber fælles basis i samfundet, baseret på forskelligheden (Hamburger 1990:309).

Specialet anser en vigtighed i at etniske minoriteter føler sig som en positiv del af samfundet og det anses bedst at kunne opnås via en pluralistisk integration. Specialet anser, at integrationen er opnået når etniske minoriteter, herunder syriske flygtninge, føler sig som en del af majoritetssamfundet, det danske samfund, samtidig med, at majoriteten, de etniske danskere, føler, at de etniske minoriteter indgår som en ligeværdig del af samfundet. Specialet tillægger derfor hele integrationsbegrebet et følelsesmæssigt -og personligt aspekt, der netop omhandler at flygtningene føler sig-, og anerkendes som en del af det danske samfund, samtidig med, at det danske samfund anerkender og accepterer flygtningene som en del af samfundet. Denne tilknytning til det danske samfund og til de etniske danskere kan eksempelvis erhverves via arbejdsmarkedstilknytning, sociale relationer, en basis danskunnen m.m..

I en rapport fra 2016, produceret af Udlændige-, Integrations- og Boligministeriet, navngivet *Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2016*, er en af konklusionerne, at 22% af nydanskere¹ føler sig som danskere, hvor 47% føler sig som danskere med indvandrebaggrund (Udlændige-, Integrations-, og Boligministeriet 2016:10). Disse tal bevidner om, at størstedelen af indvandrere og efterkommere ikke føler sig identitetsmæssigt som en del af det danske samfund, hvilket ifølge specialets identitetsforståelse er essentiel for at opnå integration. Status på integrationen i det danske samfund er derfor, at der er plads til forbedringer, og specialets fokus er på den frivillige sektor som en overset ressource i forhold til at opnå integration og derved føle sig som en accepteret ligeværdig del af det danske samfund. Ovenstående forståelse for integrationen som en gensidig anerkendelsesproces danner basis i specialet og vil derfor være udgangspunktet for specialets analyse og konklusion.

¹ Fælles betegnelse for indvandrere og efterkommere med ikke vestlig baggrund (Udlændige -, Integrations - og Boligministeriet 2016:3).

1.2.4.2. Problemområde

Specialet udgangspunkt er at undersøge brugen af frivillige og frivillige indsatser i integrationsindsatsen, i forhold til at opnå en vellykket integration baseret på gensidig anerkendelse og accept for flygtninge i Danmark. Problemstillingen er relevant at undersøge, da relationer mellem flygtninge og etniske danskere ikke prioriteres i det politiske integrationsarbejde, men anses som en sidegevinst i forhold til andre integrationsfremmende parametre som beskæftigelse, sprogkunnen m.m.. Prioritetsrækkefølgen er fra politisk side, at integration skabes via tilknytning til arbejdsmarkedet som skaber danskkundskaber, danske relationer og viden om danske normer og værdier. Specialet stiller sig kritisk overfor om denne vej til en vellykket integration er den mest hensigtsmæssige, og om andre veje ligeså kan skabe vejen til integration. Specialet ønsker at skabe et syn på vejen til integration der sætter fokus på at relationer til etniske danskere kan være udslagsgivende for tilegnelse af sprog og derved skabe en tilknytning til arbejdsmarkedet og ikke mindst på følelsen af at være en anerkendt og accepteret del af samfundet, som danner grobund for en pluralistisk integrationsforståelse.

På nuværende tidspunkt er der stadig udfordringer på integrationsområdet og det findes relevant at skabe indsigt i et område der kan have en positiv forbedrende indvirkning på integrationen og det sociale arbejde med flygtninges integration. Specialet har en interesse i at undersøge frivillige som repræsentanter for etniske danskere og specialets omdrejningspunkt vil derfor være brugen af frivillige og frivillige indsatser i forhold til at syriske flygtninge integreres i det danske samfund. For at undersøge frivillige og frivillige indsatser betydning findes det relevant at undersøge, hvad relationerne med frivillige bidrager med, set i forhold til at syriske flygtninge opnår integration i Danmark, og føler sig som en anerkendt og accepteret del af det danske samfund. I den forbindelse finder specialet det ligeledes relevant at undersøge om der er områder der forhindrer flygtninges integration og på hvilken måde de frivillige bidrager til integrationen set i forhold til de forhindringer flygtningene oplever kan hæmme deres integrationsmuligheder. Specialets undersøgelse tager udgangspunkt i Frivilligcenter Helsinges indsatser og deres frivillige og denne caseorienterede vinkel anses som optimal til at belyse netop denne problemstilling, da casestudiet giver mulighed for at undersøge det specifikke frivilligcenter nærmere og konkludere hvad dette center samt

dets frivillige har af betydning for de syriske flygtninge der kommer der, og deres integration. Yderligere findes casevinklen relevant da frivilligcentre i Danmark kan være opbygget forskelligt samt indeholde forskellige typer frivillige og flygtninge. Ved at arbejde caseorienteret kan specialet udlede nogle pointer vedrørende netop Frivilligcenter Helsinges tiltag og frivilliges betydning for integrationen for de syriske flygtninge. Specialet er opbygget via fem kvalitative semistrukturerede interviews med henholdsvis tre syriske flygtninge fra centret og to frivillige fra centret. Denne metode er valgt fordi forskning om brugen af frivillige i integrationsprocessen ofte er baseret på kvantitativ data og specialet finder det relevant at tilføje en kvalitativ vinkel, der skaber et helhedssyn på problemstillingen ved komme bag om problemstillingen og undersøge forhold kvantitativ data ikke formår.

1.2.4.3. Teoretiske udgangspunkt

Udover empirisk data vil specialet anvende teoretiske perspektiver der danner basis for specialet udformning både empirisk og i analysen. Specialet har valgt at undersøge frivillige indsætter – og frivilliges betydning for syriske flygtningenes integration ud fra begreberne anerkendelse og stigmatisering.

Specialet anvender Axel Honneths teori om anerkendelse og specialet undersøger de syriske flygtninges anerkendelsesforhold som basis for deres integrationsmuligheder. Anerkendelsesbegrebet anvendes fordi specialet anser integration som en proces bestående af gensidig respekt og anerkendelse mellem minoritets -og majoritetsgruppen. I specialets integrationsforståelse ligger et anerkendelsesbehov, og fokus i specialet er på det behov for anerkendelse har for at kunne føle sig værdsat i sociale sammenhænge. Ud fra denne integrationsforståelse, set i forhold til at undersøge hvilken betydning det frivillige arbejde har for syriske flygtninges integration, har specialet udvalgt anerkendelsesbegrebet. Begrebet anvendes til at undersøge om de frivillige i relationen med flygtningene har indvirkning på flygtningenes integration. Ud over anerkendelsesbegrebet anvender specialet stigmatiseringsbegrebet, som stammer fra Ervind Goffman og anvendes til at undersøge betydningen af en stigmatisering for flygtningenes integrationsmuligheder, samt, hvilken rolle frivillige har for denne stigmatisering. Stigmatiseringsbegrebet er relevant fordi en stigmatisering har modsatte effekt end anerkendelse og derved kan hæmme flygtningenes følelse af at føle sig som

en positiv anerkendt del af det danske samfund. Udover anerkendelse og stigmatisering findes Pierre Bourdieus' habitus begreb uundgåeligt at supplere med, da specialet via de fem interviews har erfaret, at habitus i denne problemstilling udmøntes via et kultursammenstød via ubevidste vaner, som kan have effekt på flygtningenes integrationsmuligheder og som specialet ligeledes sætter i spil i forhold til de frivilliges rolle.

Specialets fokus er derfor på betydningen af frivillige indsatser og frivillige fra Frivilligcenter Helsingør og deres betydning for syriske flygtninges integration i Danmark. Her med særlig fokus på de frivilliges bidrag til integrationen set i forhold til begreberne anerkendelse, stigmatisering og habitus. Begreberne anvendes til at undersøge flygtningenes integration og problemer med denne, og anvendes til at undersøge, hvilken betydning frivillige indsatser samt frivillige har på syriske flygtninges integration. Dette leder specialet til nedestående problemformulering.

1.3. Problemformulering

Hvilken betydning har det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør for syriske flygtninges integrationsmuligheder i Danmark?

1.3.1. Uddybning af problemformulering

Formålet med specialets problemformulering er at undersøge, hvilken betydning frivillige indsatser, og relationerne med de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør, har for syriske flygtningenes integration i Danmark. Fokus er de frivillige indsatser og de frivillige privatpersoner samt deres rolle og betydning for de syriske flygtninge fra centrets integrationsmuligheder. Specialets formål er at undersøge, hvordan de frivillige bidrager til at flygtningene opnår en integration baseret på anerkendelse og accept fra det omliggende samfund. Specialet undersøger de frivilliges betydning for flygtningenes integrationsmuligheder ud fra begreberne anerkendelse, stigmatisering samt habitus. Specialet vil derfor kun undersøge det frivillige arbejdes betydning der er relateret til anerkendelse, stigmatisering og habitus, men anerkender at andre begreber og årsager ligeledes kan belyse det frivillige arbejdes betydning for de syriske flygtninges integration. Besvarelsen af problemformuleringen sker via et sammenspil mellem empirisk data og teoretiske begreber.

1.4. Arbejdsspørgsmål

Specialets arbejdsspørgsmål skal forstås som en tydeliggørelse af specialets problemformulering og har det formål at skabe overblik i specialet. Specialet besvarer problemformuleringen ved at opdele temaer og problemstillinger i tre arbejdsspørgsmål som til sammen vil besvare specialets problemformulering. Arbejdsspørgsmålene vil besvares som temaer i analysen og fungere som overordnet retningslinje heri.

1. Hvordan oplever de syriske flygtninge, at de frivillige understøtter deres følelse af at blive værdsat i det danske samfund?

Fokus er på, hvordan de tre interviewede syriske flygtningene mener de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør bidrager til deres følelse af at være en anerkendt og accepteret del af det danske samfund. Formålet er at undersøge de frivilliges bidrag til flygtningenes integration set i forhold til flygtningenes følelse af at være anerkendt og værdsat i Danmark.

2. Hvilken rolle anser de frivillige, at de har i forhold til de syriske flygtnings integrationsproblemer i Danmark?

Fokus i dette arbejdsspørgsmål er, hvordan de frivillige mener deres arbejde har betydning for de syriske flygtnings integrationsproblemer. Formålet er at kortlægge flygtningenes integrationsproblemer og herefter undersøge, hvordan de frivillige mener de kan bidrage til at fremme flygtningenes integration.

3. Hvilke muligheder og begrænsninger skaber brugen af Frivilligcenter Helsingør for syriske flygtnings integration i Danmark?

Formålet med dette arbejdsspørgsmål er at undersøge, hvad der er af begrænsninger og muligheder ved brugen af det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør i forhold til syriske flygtnings integration. Arbejdsspørgsmålet sammenkobler uddrag fra de to forrige arbejdsspørgsmål og undersøger med en kritisk vinkel betydningen af det frivillige arbejde for flygtningenes integration.

1.5. Afgrænsninger

Flygtning

Specialets fokus er på flygtninge der er nyankommet til Danmark. Specialet har fravalgt asylansøgere, idet de ikke har stiftet bekendtskab med det danske samfund grundet deres placering i et asylcenter. Yderligere beskæftiger specialet sig ikke med indvandrere, da de er rejst til Danmark af andre årsager end flygtninge og ikke nødvendigvis er nyttilkomne. Fokus i specialet er på personer med flygtningestatus der er kommet til Danmark af frygt for egen sikkerhed og er nødsaget til at integrere sig i Danmark. Denne afgrænsning er lavet fordi Frivilligcenter Helsinges integrationstiltag primært omhandler hjælp til flygtninge. Fokus i specialet er derfor på den tidlige integrationsindsats.

Syriske flygtninge

Specialets fokus vil være på syriske flygtninge der er tilknyttet Frivilligcenter Helsing. Da det i øjeblikket primært er syriske flygtninge centreret beskæftiger sig med, grundet krigen i Syrien, og fordi specialets indsamlede empiri udelukkende er baseret på syriske flygtninge, vil specialets fokus være på flygtninge fra Syrien og det frivillige arbejdes betydning for deres integration. Denne afgrænsning er relevant fordi undersøgelser viser, at flygtninge fra et ikke vestligt land primært er dem der har integrationsproblemer og som ikke er på niveau med etniske danskere når man snakker beskæftigelse, uddannelse m.m.. Flygtninge fra ikke vestlige lande, f.eks. Syrien, kontra flygtninge fra vestlige lande har forskellige udgangspunkter og viden om det vestlige samfund, hvorfor afgrænsningen også er relevant.

Tidsbegrænset/midlertidig opholdstilladelse

Specialet undersøger kun flygtninge der har fået tidsbegrænset/midlertidig opholdstilladelse og endnu ikke er berettiget til at søge permanent ophold (kan søges efter 6 år eller 4 år). Denne afgrænsning er relevant fordi specialet undersøger brugen af frivillige i den tidlige integrationsfase, altså på et tidspunkt hvor flygtningene stadig er nye i landet, men alligevel har været i Danmark i nok tid til at have haft sprogundervisning og samtidig har stiftet bekendtskab med den danske kultur og dets borgere.

2. VIDENSKABSTEORI, TEORI & METODE

2.1. Videnskabsteori – Kritisk realisme

Specialets formål er at frembringe en indsigt i Frivilligcenter Helsinges betydning for syriske flygtninges integration i Danmark og følgende afsnit kortlægger specialets antagelser om den produktion af viden, omkring det frivillige område, der foretages i specialet.

Specialets videnskabsteoretiske position bygger på en antagelse om, at der findes en virkelighed der er uafhængig af de erfaringer der gøres om den, og at det er videnskabens opgave at dykke under det umiddelbart observerbare og finde forklaringer. Specialet tager derfor afstand fra en produktion af viden der kun omhandler at beskrive det der umiddelbart kan observeres, men anser formålet med produktionen af viden som et sammenspil mellem empirisk observerbart data samt teoretiske forklaringsmodeller. Specialet tager afsæt i *realismen*, der anskuer, at der findes en virkelighed der er uafhængig af vores viden om den (Buch-Hansen og Nielsen 2005:12), men anser også, at den viden der produceres om den observerbare virkelighed tager afsæt i en situationel, historisk og social kontekst, hvorfor objektiv forskning ikke er mulig. Specialets viden, om betydningen af Frivilligcenter Helsinges arbejde for syriske flygtninges integration, bunder i, at der eksisterer en virkelighed som der erfares, via de fem indsamlede interviews. Specialets fokus ligger i at videreføre disse udsagn via en kritisk stillingtagen og derved dykke under de umiddelbart observerbare udsagn og få indsigt i Frivilligcenter Helsinges betydning for syriske flygtninges integration ud fra et dybere kritisk forklaringsniveau. Fokus ligger i at forklare den betydning Frivilligcenter Helsinges har på syriske flygtninges integration i Danmark. Ud fra ovenstående forståelse for viden kan det derfor udledes at specialet tager afsæt i -og henter inspiration fra kritisk realisme, der ligeså deler samme opfattelse af produktionen af viden (Buch- Hansen og Nielsen 2005:24).

Specialet anser, at inspirationen fra kritisk realisme gør det muligt at undersøge det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration, set i forhold til anerkendelse, stigmatisering og habitus, ud fra en dybere forklaringsdimension. Her er fokus at udlede forklaringer og undersøge et ikke observerbart niveau af betydninger for integrationen, hvilket tydeliggøres og undersøges ved brug af specialets teoretiske begreber, hvilket også ligger op af kritisk realismes centrale placering af teoretisk input (Buch-Hansen og Nielsen 2012: 305).

Som led i et kritisk realistisk afsæt anses det som specialets opgave at undersøge og videreudvikle allerede eksisterende social frembragt viden om det frivillige arbejdes betydning via en åben, tværfaglig og helhedsorienteret tilgang. I specialet anses besvarelsen på problemformuleringen som mulige tendenser på betydningen af det frivillige arbejde, som i dette casetilfælde, og under disse historiske og sociale betingelser, har betydning for flygtninges integration. Resultaterne har derved ikke til formål at udlede generelle årsagssammenhænge og anvendeligheden af de tendenser specialet udleder baseres på forklaringer set i forhold til anerkendelse, stigmatisering og habitus.

Afsættet i kritisk realisme bunder i et ønske om at forklare virkeligheden, altså Frivilligcenter Helsinges betydning for flygtninges integration i Danmark, ved hjælp af teorier og begreber. Det skal dog nævnes, at det anses, at der i specialets problemformulering² ligger et behov for at undersøge det frivillige arbejdes betydning ud fra flygtningenes eget perspektiv og ligeså ud fra de frivilliges perspektiv. Det anses at der i problemformuleringen ligger en vinkel der har fokus på netop flygtningenes oplevelse og erfaring med det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsinges. Derfor er der i specialet ligeledes et fokus på flygtningenes egne erfaringer og livsverden, hvilket ikke er en typisk vinkel inspireret af et kritisk realistisk afsæt. Efter indsigten i flygtningenes egne erfaringer og oplevelser af Frivilligcenter Helsinges betydningen for syriske flygtninges integration, sammenfattes vurderingerne i en samlet kritisk undersøgelse der forklarer betydningen af det frivillige arbejde, altså igen et afsæt i

² Hvilken betydning har det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsinges for syriske flygtninges integrationsmuligheder i Danmark?

forklaringskunst inspireret af kritisk realisme. Det vurderes, at en indsigt i flygtningenes egne erfaringer med Frivilligcenter Helsingør og dets betydning for deres integration, er en nødvendighed for at kortlægge den betydning Frivilligcenter Helsingør har for flygtningenes integration. Det anses, at den mest optimale besvarelse af problemformuleringen bunder i et åbent tværfagligt helhedssyn via forskellige perspektiver på problemstillingen, hvorfor denne indsigt i flygtningenes egne erfaringer som led i besvarelsen anses som relevant.

Det er vigtigt at påpege, at specialet er inspireret af nogle elementer fra kritisk realisme. Specialet anvender ikke alt hvad kritisk realisme indebærer, men deler en virkelighedsforståelse og syn på videns frembringelse. Det overordnede formål med at hente inspiration fra kritisk realisme i specialet er derfor at undersøge og forklare en ny social virkelighed omkring betydningen af det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør for syriske flygtninges integration i Danmark.

2.2. Teoretiske rammer

Følgende afsnit indeholder specialets teoretiske overvejelser. Specialets teoretiske ståsted er af afgørende betydning for specialets opbygning, idet teorien anses som det bærende element både i de metodiske- og empiriske udfoldelser. Specialet anvender teoretiske begreber til at undersøge betydningen af det frivillige arbejde for flygtninges integration i Danmark. Specialets teoretiske udgangspunkt er anerkendelsesteori, stigmatiseringsteori samt habitusbegrebet. Disse tre teoretiske udgangspunkter er udvalgt fordi de hver især skaber et perspektiv på det frivillige arbejdes betydning for flygtninges integration, baseret på følelsen af at være anerkendt og accepteret i Danmark. Specialet anvender Axel Honneths anerkendelsesteori og anser teorien som relevant da den skaber indblik i et menneskeligt behov, nemlig sociale relationer og det udbytte der kommer heraf. Teorien anvendes til at undersøge flygtningenes behov for anerkendelse og hvilken rolle de frivillige spiller for at opfylde dette, så den anerkendelsesbaserede integrationen kan opnås. Yderligere anvender specialet Erving Goffmans stigmatiseringsteori til skabe indsigt i et område der kan hæmme flygtningenes integrationsmuligheder, for herefter at undersøge betydningen af det frivillige arbejde for at overkomme denne hindring. Udover de to overfor nævnte teorier anvender specialet begrebet habitus, som stammer fra Pierre Bourdieus begrebssæt. Begrebet

anvendes til at undersøge om flygtningenes ubevidste indlejrede vaner har betydning for deres integrationschancer i Danmark og herefter undersøges, hvordan de frivillige kan have betydning for flygtningenes håndtering af disse vaner i mødet med de danske samfund. Teorierne anvendes til at danne den overordnede spørgsmålsramme i specialets selvstændige empiriindsamling og anses derfor som vigtige redskaber som ligeledes også spiller en essentiel rolle i udarbejdelsen af analysen.

2.2.1. Anerkendelse

Specialet anvender begrebet anerkendelse og tager afsæt i Axel Honneths anerkendelsesteori. Axel Honneth er en tysk sociolog og filosof der i 1992 udkom med sit hovedværk ”Kamp om anerkendelse”. Honneth anser mennesket som anerkendelsessøgende og hans teori er opbygget med tesen om, at individet må opnå anerkendelse som forudsætning for en vellykket selvrealisering der anses som en nødvendighed for at leve det gode liv. Honneths teori bygget på en kritisk og normativ indfaldsvinkel om samfundet og bygger på et afhængighedsforhold mellem individet og relationer til andre individet og grupper. Specialet anvender Honneths teori til at undersøge flygtningenes anerkendelsesbehov, samt hvilken rolle de frivillige har for at opfylde behovet. Formålet er at undersøge det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsinges betydning for flygtningenes følelse af at være anerkendt, som led i opnåelsen af integrationen i Danmark. Begrebet anvendes derfor primært i specialet til at undersøge relationerne mellem de frivillige og flygtningene set i forhold til at bidrage til en anerkendelse i Danmark der kan have indvirkning på flygtningenes integration. Honneths bidrag til specialet er udvalgt fordi han beskæftiger sig med et afhængighedsforhold individer imellem, som specialet finder relevant at undersøge nærmere, set i forhold til de relationer flygtningene har med de frivillige og dets indvirkning på flygtningenes integration i Danmark.

2.2.1.1. Anerkendelsessfærer

Honneths anerkendelsesbegreb formidles via tre forskellige anerkendelsessfærer, hvor formålet er, at individet opnår anerkendelse i alle tre sfærer for at blive fuldt selvrealiseret. Den første sfære kalder Honneth *privatsfæren* og er baseret på den anerkendende kærlighed individet erhverver fra sine nære relationer. Den første sfære skiller sig ud fra de andre to da den danner forudsætning for at individet kan indgå i sociale relationer (Honneth 2006:130). Det essentielle i den private sfære er, at individet

erhverver sig anerkendelse af emotionel karakter og erhverver individet anderkendelsen opnås en selvtillid der gør, at vedkommende formår at håndtere og indtræde i en konfliktfyldt verden (Willig 2003:15). Den anden anerkendelsessfære referer Honneth til som den *retslige sfære* og i denne sfære erhverves anerkendelsen via opnåelse af universelle rettigheder der er givet til alle medlemmer af et samfund. Anerkendelsen tilegnes igennem lovmæssige relationer, der foreskriver de rettigheder individet har adgang til. Anerkendelsen i denne sfære er baseret på et regelsystem og er derfor styret af fornuften (Honneth 2006:147). Når et individ erhverver anerkendelse i denne sfære udmøntes det som *selvrespekt* og gør individet bevidst om sin egen position i samfundet, og her med mulighed for at realisere sin autonomi. Den tredje form for anerkendelse opnås i den *solidariske sfære* og sker gennem relationer til grupper, fællesskaber og samfundet. Her er det individets deltagelse og engagement af positiv karakter i fællesskaber, der anerkendes (Honneth 2006:164). Når individet anerkendes for sine unikke kvaliteter og egenskaber reproduceres samfundet og individet opnår *selvværdsættelse* som medlem af et unikt solidarisk fællesskab. Anerkendelsen i denne sfære er både af emotionel og rationel karakter (Willig 2003:17). Specialet anvender Honneths anerkendelsessfærer til at undersøge flygtningenes anerkendelse og primært set i forhold til deres udbytte af relationen med de frivillige og dets indvirkning på deres integrationsmuligheder i Danmark.

2.2.1.2. Krænkelser

Opnår individet anerkendelse i alle tre anerkendelsessfærer er individet komplet og har mulighed for at opnå et godt liv, set ud fra et identitetsmæssigt synspunkt. I hver sfære kan individet opleve ringeagt, hvilket referer til en uretmæssig adfærd som krænker individets selvforståelse. I den første sfære, den private sfære, er den største ringeagtsform mishandling og voldtægt, hvilket resulterer i en truet fysisk integritet, som ødelægger individets elementære selvtillid der er essentiel for individets identitet og i værste tilfælde kan resultere i ”den psykiske død” (Honneth 2006:174). I den retslige sfære kan individet opleve at få frataget rettigheder og derved opleve en social udelukkelse. Ved denne ringeagtsform oplever individet et tab af selvrespekt der truer dets sociale integritet. I den solidariske sfære kan en krænkelse ødelægge individets værdighed og ære via nedværdigelse og fornærmelse (Honneth 2006:178). Ved en social udelukkelse og ved nedværdigelse og fornærmelse kan individet opleve ”den

sociale død”, der referer til et komplet tab af sociale evner og kunnen, hvilket kan resultere i social isolation (Honneth 2006:179). Specialet anvender krænkelserformerne til at undersøge om flygtningene oplever en krænkelser som følge af deres anerkendelsesstatus og i så fald, hvilken indvirkning de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør har for flygtningenes håndtering af en potentiel krænkelser som led i flygtningenes opnåelse af integration i Danmark baseret på gensidig anerkendelse og accept.

2.2.1.3. Anvendelse og relevans

Specialets anvendelse af Honneths anerkendelsesbegreb bunder i at undersøge relationen mellem flygtninge og frivillige set ud fra begrebet, for derefter at have skabt indsigt i de frivilliges betydning for flygtningenes integration. Det undersøges om relationen mellem frivillig og flygtninge har indvirkning på flygtningenes selvtillid, selvrespekt og selvværdsættelse og i så fald, hvilken betydning anerkendelsen fra de frivillige har på flygtningenes integrationsmuligheder. Specialet undersøger om flygtninge opnår anerkendelse og om der via anerkendelsesbegrebet forefindes forklaringer der hæmmer flygtningenes selvrealisering der kan hæmme deres integration i Danmark, som de frivillige kan have betydning for. Specialet er af den overbevisning at flygtningenes identitetsmæssige status er essentiel for deres integration i Danmark og anerkendelsesteorien giver specialet mulighed for at undersøge det frivillige områdes indvirkning på et vigtigt identitetsmæssigt aspekt, nemlig anerkendelse, der også danner grobund for den integrationsforståelse der føres i specialet. Honneths teori bidrager med en vinkel der har fokus på det udbytte flygtninge opnår ved at have kontakt med andre individer, grupper samt samfundet i sig selv og som undersøges via kontakten med de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør. Honneths teori giver specialet mulighed for at undersøge udbyttet af de frivillige relationer ud fra psykiske selvforhold og anvendelsen af anerkendelsesbegrebet kan derfor skabe en viden om det frivilliges arbejdes betydning for flygtningenes integration i Danmark, set ud fra de frivilliges anerkendelsesmæssige bidrag til flygtningenes integration.

Honneths anerkendelsesteori udspringer af et kritisk syn på samfundet og har fokus på det der forhindrer individet i at realisere sig selv. Honneths anerkendelsesteori er produceret ud fra et verdenssyn der bygger på kritisk teori, og set i forhold til specialets

inspiration fra kritisk realisme anses den fælles kritiske stillingstagen som et element der bringer specialet og anerkendelsesteorien sammen. Kritisk teori og kritisk realisme bygger begge på en samfundskritisk vinkel, men hvor kritisk realisme har fokus på de bagvedliggende ikke observerbare mekanismer har kritisk teori fokus på samfundskritikken ud fra et normativt perspektiv. Specialet anser ikke den videnskabsteoretiske forskellighed som problematisk, og anser at en tværfaglig besvarelse af problemformuleringen, baseret på forskellige perspektiver og diversitet, er mest optimal.

2.2.2. Stigmatisering

Udover anerkendelsesteorien anvender specialet ligeledes Erving Goffmans stigmatiseringsteorien som stammer fra hans værk "*Stigma: Notes on the management of spoiled identity*" fra 1963. Goffman (1922-1982) var en canadisk mikrosociolog og han er primært kendt for sin teori om hverdagsinteraktioner via individets dramatisering af sit selv. Goffman har fokus på samfundet, de strukturer individet agerer under og det der opstår i mødet mellem individer. Goffmans stigmatiseringsteori udspringer af hans undersøgelse af det sociale liv, og hans tese er, at stigmatisering er en proces, hvor der igennem interaktion og relation til andre skabes et stigma i en særlig kontekst, som kan hæmme individets livschancer og at alle på et ubevidst plan bærer og udpeger stigma i forskellige situationer. Specialet finder stigmatiseringsteori relevant fordi den skaber indblik i et perspektiv der kan virke hæmmende for flygtningenes integration i Danmark. Specialet anvender stigmatiseringsteorien til at undersøge om flygtningene oplever en stigmatisering, konsekvenserne af en potentiel stigmatisering samt til at undersøge, hvilken betydning det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør har på flygtningenes håndtering af en eventuel stigmatisering og derved opnåelse af en anerkendende position i samfundet. Stigmatiseringsteorien anvendes også til at undersøge om relationerne mellem flygtninge og frivillige er af anderledes karakter end flygtningenes møde med andre etniske danskere i samfundet og i så fald, hvilken betydning det har for flygtningenes integrationsmuligheder i Danmark.

2.2.2.1. Stigma og identitet

Når et individ indtræder i et socialt miljø tilhører vedkommende en kategori som er fastsat af det sociale felt. Når et individ står overfor et fremmed menneske vil hans udseende og fremtræden diktere, hvilken kategori han tilhører, altså hans sociale

identitet (Goffman 2009:43). De krav og forventninger udefrakommende har til et individ, og som de forventer at få bekræftet, referer Goffman til som individets *tilsyneladende identitet*. I modsætning til denne står individets *faktiske identitet* som referer til den kategori individet faktisk tilhører og de egenskaber individet faktisk besidder (Goffman 2009:44). Denne skelnen, hvor der er en uoverensstemmelse mellem individets faktiske- og tilsyneladende identitet, danner baggrund for Goffmans stigma teori. Stigmatiseringen foregår ubevidst og anses som en naturlig del af den sociale ordens indstilling. Det første indtryk en fremmed får af et individ skaber nogle normative forventninger eller krav til individet. Hvis individet, ud fra hans udseende og/eller generelle væremåde, fastsættes i en kategori der er negativ ladet vil han tilegnes tilsvarende negative egenskaber, som f.eks. ond, farlig, svag eller lignende. Under denne stigmatisering tiltrækkes opmærksomheden på individets egenskab der udløser stigmatiseringen, og hans øvrige karakteristika overses. Det er derved de egenskaber der forventes af individet, og den klassificering der er det essentielle i stigmatiseringsprocessen. Goffman hævder at der findes tre former for stigma:

- Kroplige verstyggheder (fysiske misdannelser)
 - Karaktermæssige fejl (viljesvaghed, dominerende træk, unaturlige lidenskaber. Kan baseres ud fra personlige forhold i fortiden som psykisk sårbarhed, fængselsophold, politisk radikalisme m.m.)
 - Tribale stigmata (race, nationalitet, religion)
- (Goffman 2009:46)

Det tribale stigma kan, som det eneste af de tre, overføres fra slægt til slægt og påvirke en hel generation (Goffman 2009:46), og specialets fokus ligger primært på de tribale stigmata, da de interviewede flygtninge alle hentyder til en stigmatisering baseret på deres herkomst, etnicitet og/eller religion. Et stigmatiseret individ kan påtage sig samme identitetsopfattelse som de udefrakommende har, hvilket kan resultere i en skamfølelse hos individet. En reaktion på skamfølelse kan være, at individet forsøger at ændre sit stigma, en anden reaktion kan være, at det stigmatiserede individ udnytter sit stigma til sin fordel (Goffman 2009:50). Hos den stigmatiserede kan der opstå en fornemmelse af, at vedkommende ikke ved hvad den fremmede egentlig mener om ham, hvilket kan gøre

det stigmatiserede individ ekstra bevidst om sin optræden og individet vil fornemme at de mindste fejl fortolkes som en bekræftelse på hans stigma (Goffman 2009:59). Specialet anvender stigmatiseringsteorien til at undersøge om de syriske flygtninge oplever en stigmatisering, som kan have betydning for deres integrationsmuligheder i Danmark. Såfremt flygtningene oplever en stigmatisering undersøges, hvilken rolle de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør har for flygtningenes stigmatisering og om de frivillige selv bidrager med en stigmatisering, samt hvilken betydning dette har for flygtningenes følelse af at være anerkendt som led i integration i Danmark.

2.2.2.2. Kategorier af individer

De sociale miljøer individet færdes i bestemmer, hvilke egenskaber der opfattelse som normale og hvilke der opfattes som afvigende (Goffman 2009:14). Når Goffman omtaler et stigmatiseret individ, der ikke kan skjule sit stigma, kalder han det for et *miskrediteret individ*. Dette individ er en person hvis særpræg, stigma, er tydeligt og individet er bevidst om at dette stigma er synligt. Når et individ går ud fra at de tilstedeværende hverken kender eller opdager hans stigma, definerer Goffman individet som *potentielt miskrediteret* (Goffman 2009:46). De individer som der ikke afviger negativt i forhold til de forventninger der eksisterer i en bestemt situation, definerer Goffman som "*de normale*". Når en miskrediteret står overfor mødet med samfundet og mødet med de normale, vil vedkommende opleve, at der findes individer som er sympatisk indstillede over for de miskrediterede (Goffman 2009:61). Den første gruppe af disse sympatiske individer består af individer med samme stigma som den miskrediterede, hvor stigmaet derfor ikke eksisterer og derved neutraliseres. Individer med tribale stigmata opdeles ofte i kategorierne "dem" og "os" og der er tendens til, at en hel gruppe pålægges samme stigma og derfor slutter sig sammen i mindre grupper med samme stigma (Goffman 2009:64). Hver gruppe har ofte repræsentanter/talsmænd for gruppen, som har opnået en positiv tilpasning i samfundet og repræsenterer derfor sin gruppen med samme stigma positivt blandt "de normale" og viser samfundet at stigmatiseringen ikke var reel (Ibid.: 66).

Et andet individ som giver de stigmatiserede støtte er hvad Goffman kalder "*De kloge*". Disse personer er personer der er "*normale*", men som har sympati og forståelse for de stigmatiseredes livssituation og som ikke ser stigmaet, men anser individet som et

almindeligt menneske. Disse personer bliver ofte intimt fortrolige med de stigmatiserede og accepteres som en perifer del af gruppen (Goffman 2009:70).

De stigmatiserede kan, som reaktion på deres stigmatisering, enten forsøge at tilpasse sig de normales standpunkt eller søge mod ligesindede for at neutralisere sit stigma (Goffman 2009:74). Når et stigmatiseret individ agerer i forskellige grupper kan der opstå en identitetsambivalens. Dette betyder, at det stigmatiserede individ kan opleve at hans gruppe (med samme stigma) opfører sig på en negativ måde der bekræfter deres stigma, hvilket kan frastøde ham, idet han holder på de normer der gælder i det øvrige samfund og blandt de "normale" og han står derfor ved en identitetsskillevæg. Ovenfornævnte kategorier og reaktioner anvendes til at skabe indsigt i flygtningenes ageren i det sociale rum, samtidig med, at de frivilliges rolle, set i forhold til flygtningenes håndtering af en potentiel stigmatisering, undersøges som led i flygtningenes opnåelse af integration i Danmark.

2.2.2.3. Anvendelse og relevans

Specialet anvender Goffmans stigmatiseringsteori fordi et negativt udbytte af mødet mellem flygtninge og samfundet er relevant at undersøge i forhold til flygtningenes integrationsmuligheder. Samtidig giver teorien mulighed for, at specialet kan undersøge et område, hvor det frivillige arbejde kan have betydning for flygtningenes integration i Danmark. Stigmatiseringsteorien er relevant at anvende fordi den skaber indsigt i de adfærdsmønstre og kategoriseringer der foregår i det offentlige sociale rum, og fordi teorien skaber indsigt og forklaringer på, hvorfor individer handler på bestemte måder som en reaktion på mødet med samfundet. Stigmatiseringsteorien anvendes til at undersøge de frivilliges rolle, herunder hvilken placering de frivillige har i forhold til flygtningene og på hvilken måde de frivillige har betydning for flygtningenes integrationsmuligheder, set i forhold til håndtering af flygtningenes eventuelle stigmatiseringer. Specialet anvender yderligere teorien til at undersøge konsekvenserne af stigmatisering for flygtningenes integrationsmuligheder.

Erving Goffman placerer sig indenfor den symbolske interaktionisme, hvor fokus er på interaktionerne og på det meningsgivende i interaktionerne blandt individerne og aktørenes tolkning af interaktionen (Hutchinson og Oltedal 2006:89). Denne

videnskabsteoretiske placering er umiddelbart langt fra specialets videnskabsteoretiske inspiration, men da den symbolske interaktionisme og den kritiske realisme deler samme syn på empiriske tilfælde, kvalitative metoder og en kritisk stillingtagen til lovmæssige generaliseringer anses forskelligheden ikke som problematisk, men som et tegn på diversitet i specialet, der skaber et tværfagligt helhedssyn på betydningen af det frivillige arbejde for flygtninges integration i Danmark.

2.2.3. Habitus

Udover de to ovenfor nævnte teorier har specialet valgt at inddrage endnu et begreb, habitusbegrebet. Habitusbegrebet stammer fra Pierre Bourdieus begrebssæt hvor han bl.a. anvender begreberne *felt*, *kapital*, og *doxa*. Specialet anvender kun habitusbegrebet, idet specialets indsamlede empiri viste store kulturelle ubevidste indlejrede vaner, som specialet finder vigtige at undersøge nærmere i forhold til flygtningenes integrationsmuligheder og det frivillige arbejdes betydning. Bourdieu definerer habitus som:

”Habitus er det generative og samlende princip, der omsætter de indre og relationelle karakteristika i en position til en samlet livsstil, dvs. til et samlet sæt af personvalg, valg af goder, valg af praktikker.”

(Bourdieu 1994:24)

Habitusbegrebet omhandler individets virkelighedsforståelse og individets valg og handlemåde, som bliver genereret af internaliserede dispositioner for at føle, tænke og handle på konkrete måder. Alle disse dispositioner erhverves ubevidst gennem livet under bestemte sociale forhold. Habitus giver udtryk for, hvordan individerne skelner mellem det gode og det dårlige, det rigtige og det forkerte osv., og denne skelnen er forskellige fra individ til individ (Bourdieu 1994:24). Begrebet kan sammenlignes med et kulturbegreb der bibringer en viden om opståede vaner og ubevidste handlinger, dog er habitusbegrebet mere konkret og dynamisk end kulturbegrebet da det netop er et begreb der både skabes af de sociale strukturer men også skaber sociale strukturer, altså er habitus med til at reproducere de sociale forhold individerne selv har skabt. Habitus er et produkt af socialiseringen og især den tidlige socialisering i barndommen er essentiel for dannelsen af ens habitus, da der i barndommen sker en ureflekteret

ubevidst indlejring af strukturerer og vaner som efterfølgende tilpasses og ændres i løbet af individets liv (Bourdieu 1994:24).

2.2.3.1. Inddragelse og relevans

Habitusbegrebet skaber en indsigt i det sociale felt individet agerer i, og skaber en indsigt i forskellige sociale felters vaner, normer og moralske orientering. I specialet anvendes habitusbegrebet til at undersøge kulturelle ubevidste vaner, og specialet undersøger om disse vaner har indflydelse på flygtningenes integrationsmuligheder og hvilken rolle de frivillige har for flygtningenes håndtering af disse ubevidste vaner. Specialet har udvalgt habitusbegrebet fordi begrebet udspiller sig på et ubevidst niveau der både har fokus på sociale strukturer og sociale forhold hos individet, hvilket specialet finder relevant for undersøgelsen af det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration. Specialet tager afsæt i kulturelle ubevidste vaner og undersøger dem ud fra habitusbegrebet, og derved om flygtningenes ubevidste vaner har betydning for deres integration i Danmark. Specialet anvender habitusbegrebet set i en kulturel kontekst, og anser at habitusbegrebet skaber en dybere dimension på kulturbegrebet, en slags supplement til kulturbegrebet. Habitusbegrebet skaber en viden omkring hvordan individer anser verden, og derved skaber indsigt i hvilke vaner og moralske komplekser der ligger dybt hos flygtningene. Brugen af habitusbegrebet i specialet skaber en forklaring på en integrationsbarriere for flygtningene samtidig med at begrebet skaber indsigt i om det frivillige arbejde skaber bevidsthed og/eller udvisker nogle af de ubevidste vaner og i så fald betydningen for integrationen.

Bourdieus videnskabsteoretiske udgangspunkt er uklart og han har elementer fra flere forskellige retninger. Bourdieu forstår det sociale rum og den sociale identitet som en social konstruktion og anser, at virkeligheden er uafhængig af subjekternes bevidsthed, men det essentielle er, hvordan virkeligheden subjektivt opfattes og konstrueres af individerne. Bourdieu udleder, at han henter inspiration fra konstruktivistisk strukturalisme, hvor fokus er strukturerede konstruerede strukturer i det objektive og disse strukturer tilegnes subjektive meninger (Wilken 2011:26). Specialet og Bourdieus strukturalistiske position er derved enige om at strukturer har betydning og bør undersøges, hvorfor specialet ikke anser forskelligheden som problematisk.

2.2.4. Teoriernes sammenspil

Specialet anvender tre perspektiver, anerkendelse, stigmatisering og habitus, og følgende afsnit vil kortlægge sammenspillet i forhold til anvendelsen. Specialet anser anerkendelsesteorien samt stigmatiseringsteorien som specialets primære teoretiske perspektiver, som primært danner specialets forklaringsramme på empirien. Anerkendelsesteorien og stigmatiseringsteorien anses som to perspektiver der begge har fokus på relationerne. Teorierne komplementerer hinanden og udgør tilsammen et teoretiske udgangspunkt der både har en berøringsflade på mikro- og makroniveau, hvilket specialet finder mest hensigtsmæssigt således, at besvarelsen af problemformuleringen er baseret på forskellige forhold med forskellige udgangspunkter. Anerkendelsesteorien og stigmatiseringsteorien anses derfor som ligeværdige perspektiver i specialet. Habitusbegrebet er udvalgt fordi der under bearbejdning af empirien opstod en ny problemstilling vedrørende ubevidste indlejrede vaner, der via empirien viste sig at have indflydelse på flygtningenes integration. Habitusbegrebet spiller en sekundær rolle i specialets teoretiske udgangspunkt, men anvendes når empirien antyder at ubevidste vaner har betydning for flygtningenes integration, hvorefter betydningen af det frivillige arbejde undersøges, i forhold til habitusbegrebet. Anerkendelsesteorien samt stigmatiseringsteorien skaber en indsigt i betydningen af relationerne med de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør, hvorimod habitus skaber et perspektiv på ubevidste vaner og de integrationsproblemer der er forbundet med dem.

Det vurderes, at specialets brug af disse tre perspektiver giver indsigt i nogle forhold der kan forklare det frivillige arbejdes betydning, og disse forhold, der bunder i anerkendelse, stigmatisering og habitus, anser specialet som mest relevant at undersøge i forhold til besvarelsen af problemformuleringen.

2.3. Metode

Afsnittet indeholder specialets metodiske overvejelser. Afsnittet indeholder de metodiske overvejelser vedrørende brugen af en caseorienteret tilgang samt en kortlægning af det metodiske aspekt af specialets fem indsamlede interviews.

2.3.1. Casestudiet – udvælgelse og relevans

Specialet er opbygget ud fra en caseorienteret tilgang, hvor fokus er på Frivilligcenter Helsingør og dets tilbud, frivillige og flygtninge. Frivilligcenter Helsingør er specialets case og specialets konklusion udledes på baggrund af en undersøgelse af det frivillige arbejde samt frivillige fra Frivilligcenter Helsingør og dets betydning på de flygtninge der er tilknyttet centret og deres integration i Danmark. Casestudiet er en undersøgelsesmetode der har fokus på det enkelte eksempel, og casestudiet kan være brugbar til at levere hypoteser, der kan afprøves ved et større antal cases (Bryman 2012:70).

Specialet har valgt at anvende en caseorienteret tilgang fordi denne metode giver mulighed for at have et specifikt fokus på netop et udvalgt område og derved undersøge dette specifikke center, Frivilligcenter Helsingør, og dets betydning for flygtninges integration. Yderligere har specialet valgt at anvende en caseorienteret tilgang fordi frivilligcentre i Danmark kan have forskellige karakteristika og have forskellige frivillige, kulturelle indsatser og prioriteringer, hvilket anses som problematisk at undersøge bredt. Et frivilligcenter beliggende i en kommune der modtager mange flygtninge, som eksempelvis i København, Århus eller Aalborg kan have andre indsatser og fokusområder end kommuner der modtager få eller ingen flygtninge, som eksempelvis Brøndby, Albertslund eller Ishøj Kommune (Kommunekvoter 2017). Yderligere kan de frivillige, der er tilknyttet centrene, være af forskellige karakterer alt efter som frivilligcentret ligger i en storby eller ej, og en undersøgelse af det frivillige sociale arbejde fra 2014 viser, at der er flere frivillige indenfor det sociale arbejde i storbyerne, hvorimod det frivillige arbejde i mindre byer oftest er præget af frivillighed indenfor idrætsforeninger (Center for frivilligt socialt arbejde 2014:21). Frivilligcentre og de frivillige kan være af forskellig karakter, både set i forhold til geografisk placering og antallet af nytilkomne flygtninge i kommunen, hvorfor specialet finder det relevant at undersøge ét frivillig center og betydningen af deres frivillige arbejde for deres tilknyttede flygtninges integration. Yderligere er casestudiet udvalgt fordi specialets selvstændige kvalitative empiriindsamling kun baseres på interviews med flygtninge og frivillige fra Frivilligcenter Helsingør, og det vurderes, at det var mest hensigtsmæssigt, at flygtningene under interviewet blot skulle forholde sig til de

frivillige de møder i centret, i stedet for en generel refleksion omkring det frivillige arbejde.

2.3.1.1. Type af case

Den type case specialet anvender er en case der repræsenterer et hverdagsområde, nemlig frivilligområdet. Derfor definerer specialet sin casetype som den repræsentative case. Med den repræsentative case menes der en case der fremstår som repræsentant for sit område og den type case kan anvendes som eksempler på lignende områder. I specialets tilfælde er Frivilligcenter Helsingør en repræsentant for frivilligcentre generelt og den konklusion specialet udleder, på baggrund af den repræsentative case, kan anvendes som eksempler på lignende centre. Formålet med den repræsentative case er at undersøge omstændigheder og forhold fra hverdagslivet, hvilket det vurderes, at specialets valg af et Frivilligcenter som case kan undersøge. Den repræsentative casetype er udvalgt specialet har haft et ønske om at kunne repræsentere et større område og ikke blot undersøger ekstreme eller unikke enkelttilfælde, hvilket kan undersøges via den ekstreme- eller unikke casetype (Bryman 2012:70). I dette tilfælde anses Frivilligcenter Helsingør, og de relationer flygtninge får heraf, som et indblik i hverdagslivet og det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration undersøges som et led i nogle samfundsomstændigheder, hvor integrationstiltag får større og større betydning. Håndtering af flygtnings integration i Danmark er efterhånden en større og større del af samfundet og en hverdagssituation hvor flygtninge interagerer med frivillige, og derved også for et udbytte af Frivilligcentrets tiltag, skaber et indblik i en hverdags situation, som specialet finder relevant at undersøge nærmere.

2.3.1.2. Anvendelse af casestudie i specialet

Casestudiet anvendes i specialet fordi specialet undersøger netop det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør set i forhold til syriske flygtnings integrationsmuligheder i Danmark. Brugen af casestudiet antydes i specialet fordi specialet har fokus på netop Frivilligcenter Helsingør og dets tiltag og frivillige, og ikke Frivilligcentre eller frivillige generelt. Anvendelsen af casestudiet sker fordi specialet udleder nogle tendenser, set ud fra teorierne anerkendelse, stigmatisering og habitus, som kan forklare Frivilligcenter Helsingørs, og dets tiltag og frivilliges, betydning for syriske flygtnings integration i Danmark. Specialets case er en repræsentativ case, som repræsenterer et bredt omfang af lignende cases, og kan derfor beskrive et hverdagsforhold der kan overføres til

lignende forhold, og det anses som muligt at udlede tendenser der med forbehold kan anvendes på lignende centre og frivillige. Casestudiet forbindes ofte med den kvalitative metode og her tager specialet afsæt i casestudiets metodologi da specialet ligeså anser det kvalitative indhentede empiri som det mest hensigtsmæssige til at undersøge det frivillige arbejdes betydning for flygtninges integration. Casestudiets primære anvendelse i specialet er derfor at arbejde fokuseret på netop Frivilligcenter Helsinges tiltag og frivillige og deres betydning for de flygtninge der kommer i netop dette center.

2.3.1.3. Casens generaliserbarhed

Casestudiet anses af kritikere som at have lav generaliserbarhed, grundet den primære brug af kvalitativt data som, ifølge kritikere, kun kan skabe viden om enkelttilfælde, hvorfor casestudiet ikke er egnet til frembringelse af videnskabelig viden (Flyvbjerg 2010:479). Bent Flyvbjerg³ er fortaler for casestudiet og mener ikke, at generaliserbarheden ved casestudiet er problematisk såfremt casen er nøje udvalgt. Han anser, at generaliseringer ud fra enkelttilfælde er problematiske, men at generaliserbarheden afhænger af den pågældende case og hvordan den er udvalgt (Flyvbjerg 2010:469). Specialets case er udvalgt på baggrund af at specialet har private kontakter i frivilligcentret, samt fordi centret primært har tilbud målrettet den multikulturelle tidlige indsats. Yderligere defineres casen som en repræsentativ case og casen repræsenterer derfor hele frivilligområdet og er af en sådan karakter at de tendenser specialet udleder kan anvendes på lignende centre med lignende frivillige og flygtninge. Brugen af en repræsentativ case i specialets casestudie vurderes derfor at øge generaliserbarheden i specialet.

Det vigtige ved specialets generaliserbarhed er, at de tendenser specialet udleder, vedrørende de frivillige tiltag og frivilliges betydning for flygtninges integration i Danmark set ud fra teorierne anerkendelse, stigmatisering og habitus, kan anvendes på frivilligcentre, frivillige og flygtninge der er lignende casens. Yderligere påpeges det, at specialet har valgt at basere sin egen indsamlede kvalitative empiri på tre flygtninge og to frivillige der repræsenterer en større gruppe end blot de interviewede. De udtaler sig derfor både om forhold der kun omhandler dem selv, men også på vegne af deres tilhørsgruppe som flygtning eller frivillig. De spørgsmål informanterne er blevet

³ Dansk samfundsforsker, Dr. Techn, Dr. Scient, Ph. D.

adspurgt undersøger både personlige erfaringer, men har ligeledes et fokus på et generelt billede af deres tilhørsforhold som flygtning eller frivillig, hvilket gør det muligt at erhverve udtalelser om et mere generelt billede, hvilket anses at øge generaliserbarheden i specialet.

2.3.2. Kvalitative interviews

Specialets empiriske udgangspunkt består primært af egen indsamlet kvalitative interviews med tre flygtninge og to frivillige. Følgende afsnit vil kortlægge de metodiske overvejelser bag produktionen af de fem kvalitative interviews i specialet. Det vurderes, at den mest hensigtsmæssige indsamlingsmetode set i forhold til at undersøge frivilligcentret og de frivilliges betydning for flygtningenes integration, er kvalitative interviews. Dette anser specialet som den mest hensigtsmæssige metode, fordi specialet er interesseret i at undersøge netop, hvad flygtningene får ud af relationen med de frivillige set i forhold til at opnå en integration i Danmark med fokus på en integrationsforståelse der bunder i anerkendelse og accept. Fokus er, hvordan de frivillige bidrager til at flygtningene opnår en integration og derfor finder specialet det relevant at tale med flygtninge og frivillige, for netop at få indblik i deres livsverden og få deres individuelle syn på de frivillige og det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration. Yderligere er de kvalitative interviews udvalgt grundet specialets caseorienterede vinkel, samt fordi specialet har et ønske om at bidrage med et kvalitativt perspektiv på betydningen af det frivillige arbejde i integrationsindsatsen.

2.3.2.1. Semistrukturerede interviews

De fem interviews er udført som semistrukturerede interviews fordi specialet anser denne interviewform som mest hensigtsmæssig for netop dette speciale. Et semistruktureret interview er defineret som et åbent interview, dvs. strukturen i interviewet er ikke fastlagt på forhånd, men alligevel anvendes en interviewguide med spørgsmål som overordnet rettesnor. Interviewformen giver mulighed for at få svar på allerede forberedte spørgsmål, men den åbne tilgang giver samtidig mulighed for at spontane udsagn og udtalelser kan opstå og undersøges nærmere (Kvale og Brinkmann 2009:19). Denne tilgang anser specialet som mest hensigtsmæssig da den skaber mulighed for at intervieweren kan tilpasse interviewet den enkelte informant og den enkelte situation, samtidig med at få besvaret de forberedte spørgsmål. Interviewformen er vigtig i specialet fordi det er essentielt at skabe en situation, hvor man som

interviewer kan frigøre sig fra forventninger til informanternes svar og udtalelser og derved give mulighed for at nye uforudsigelige svar kan opstå.

Under interviewene med de tre flygtninge fandt specialet det relevant at have en uformel atmosfære, for at skabe en tryghed der ville give bedre mulighed for at få følsomme svar, og grundet dette var strukturen også åben. Dog indeholder den semistrukturerede interviewtilgang også den ulempe, at det er vigtigt, at intervieweren formår at holde fokus på de adspurgte spørgsmål og derved ikke fokuserer udelukkende på de uforberedte svar og udtalelser. Alternativt kunne specialet have anvendt den strukturerede tilgang, hvor interviewets formål udelukkende ville være at få svar på de forberedte spørgsmål. Ulempen ved denne metode er, at en fastlagt struktur hæmmer muligheden for spontane udtalelser, hvilket anses som essentielle i specialet. Specialet anser, at den semistrukturerede interviewform er mest hensigtsmæssig at anvende under de fem interviews, fordi specialet anser spontane uforberedte svar som vigtige for problemformuleringen samt fordi fokus i specialet netop er på de frivilliges betydning for opnåelsen af en integration der er baseret på anerkendelse og accept, hvilket kræver indsigt i forhold der ikke nødvendigvis kan forberedes.

2.3.2.2. Udvalgelse af informanter

Specialet har valgt at interviewe tre flygtninge og to frivillige fra Frivilligcenter Helsingør. Adgangen til de fem informanter er skabt via en gatekeeper i Frivilligcentret. Specialets kontakt til informanterne er skabt ved deltagelse i centrets sociale arrangement kaldet ”International café”, der afholdes en gang om måneden. Specialet fandt det vigtigt at skabe en relation til flygtningene før interviewet, og valgte derfor at deltage i et uformelt socialt samvær før end flygtningene og de frivillige blev adspurgt om de ville deltage i et interview. De tre flygtninge er udvalgt på baggrund af deres sprogferfaring, antal år i Danmark og ikke mindst fordi de havde lyst til at deltage. De primære krav specialet havde til udvælgelsen af flygtningene var, at de kunne forstå- og formulere sig på et basalt dansk og at de havde lyst til at deltage.

For at belyse problemstillingen omkring de frivilliges betydning for flygtninges integration fandt specialet det relevant ligeledes at interviewe nogle frivillige, netop for at få indblik i deres arbejdsområder, deres relation til flygtningene samt for at få deres

generelle vurdering af flygtningenes integration. Informant D er udvalgt på baggrund af hendes juridiske ekspertise og generelle positive omdømme blandt både frivillige og flygtninge, hvilket gør, at hun har kontakt til et stort antal flygtninge. Informant E er udvalgt på baggrund af hans sociale ageren med et stort antal flygtninge og ikke ud fra hans ekspertviden eller arbejdsmæssige erfaringer, som i højere grad er tilfældet med informant D. Specialet anser det som vigtigt at de interviewede informanter er af forskellig karakter, fordi det gør, at specialet får en bredere indsigt i, hvilken betydningen det frivillige arbejde har for flygtninges integration i Danmark, set ud fra forskellige perspektiver på problemstillingen. Specialet anser det som vigtigt at undersøge så bred en betydning så mulig, set i forhold til de teoretiske perspektiver anerkendelse, stigmatisering og habitus. Specialet anser, at forskelligheden i informanterne øger generaliserbarheden i specialet, fordi informanterne udtaler sig fra forskellige udgangspunkter og derved kan udtale sig om flere grupper af flygtninge og berører flere aspekter der kan belyse det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration i Danmark. Et kritisk punkt set i forhold til udvælgelsen af de fem informanter er, at de alle fem kender specialets kontaktperson, hvilket kan have gjort, at informanterne, og særligt flygtningene, har holdt visse følsomme udtalelser tilbage. Dog skal det nævnes, at alle fem informanter før interviewet startede underskrev en samtykkeerklæring (kopi vedlagt), hvor det står beskrevet, at deres udtalelser ikke kommer videre og behandles anonymt. Flygtningene fik også samtykkeerklæringen forklaret mundtligt, så eventuelle misforståelser kunne undgås.

2.3.2.3. Interviewguides

Under alle fem interviews er der anvendt en interviewguide, som fungerede som overordnet rettesnor under interviewene. Specialet har produceret to forskellige interviewguides, én til anvendelse ved interviews med flygtninge og én til anvendelse med interviews med frivillige. Begge interviewguides er vedlagt som bilag. Interviewguiden til flygtningene omhandler bl.a. deres personlige forhold til frivillige, deres egen integration, oplevelser med hensyn til stigmatisering, kortlægning af deres relationer og flygtningenes vurdering af kulturelle vaners påvirkning på deres integration. I interviewguiden til de frivillige har fokus bl.a. været på deres relationer til flygtninge, det frivillige arbejde, vurdering af flygtningenes integration, vurdering af om flygtningene oplever stigmatisering og hvordan de oplever mødet mellem to kulturer.

Begge interviewguides er produceret ud fra specialets teoretiske udgangspunkter og er derfor inspireret af de teoretiske perspektiver om anerkendelse, stigmatisering og habitus. Teorien har en væsentlig betydning i specialet og specialet anser de teoretiske perspektiver som essentielle for empiriudførelsen, netop fordi perspektiverne danner basis for de spørgsmål informanterne er blevet adspurgt. Det er vigtigt at de forberedte spørgsmål i interviewguidene ikke havde direkte karakter af anerkendelse, stigmatisering og habitus, men var af en sådan karakter at de efterfølgende kunne sættes i forbindelse med de teoretiske perspektiver.

Da specialets interviews anses som den primære empiri og har den primære betydning for besvarelsen af problemformuleringen har teorierne derfor ligeledes stor betydning for denne besvarelse, da de har ageret det styrende i interviewenes udformning. Specialet anser interviewguidene som den overordnede struktur under interviewene og interviewenes fremgang skete derfor via besvarelsen af de forberedte spørgsmål, dog med indskud fra spontant opståede udtalelser.

2.3.2.4. Interviewsituationen

Alle fem interviewsituationer er opbygget via en interviewer og en informant. En fordel ved dette er, at det har skabt mulighed for at skabe en tillidsfuld kontakt mellem interviewer og informant. Specialet har prioriteret, at interviewsituationen var præget af tryghed mellem interviewer og informant, fordi emnet omkring integration kan være et personligt emne. Den gode kontakt blev bl.a. skabt ved at virke anerkendende overfor informantens udtalelser samtidig med at signalere forståelse overfor især flygtningenes begrænsede danskundskab. En sådan stemning baseret på empati og forståelse fandt specialet det særligt vigtigt at have under interviewene med flygtningene. Under interviewene med de frivillige var dette nær så vigtige da emnet ikke var ligeså følsomt for dem, og her blev prioriteret at der var en god kontakt mellem interviewer og den frivillige.

Under interviewet blev spørgsmålene stillet så korte og enkle som muligt så muligheden for misforståelser blev minimeret. Det er vigtigt at nævne, at spørgsmålene ikke blev formuleret under interviewene som de var formuleret i interviewguiden, da det blev prioriteret, at der var en flydende overgang fra spørgsmål til spørgsmål. Under

interviewene blev der anvendt flere forskellige typer af spørgsmål. En spørgeteknik der bl.a. anvendes i interviewene er de indledende spørgsmål, som defineres som et åbent spørgsmål der giver informanten mulighed for at komme med spontane beskrivelser (Kvale og Brinkmann 2009:155). Et eksempel kan være med informant D, hvor interviewereren spørger om informantens beskrivelse af flygtningene:

”INTERVIEWER: De her flygtninge du typisk hjælper, har de nogen fællestræk, kan du beskrive lidt om de kommer fra samme land osv.”

(Informant D:3)

Et sådan åbent spørgsmål giver informanten mulighed for at beskrive flygtningene ud fra egen beskrivelse og uden interviewereren har indflydelse på svaret. Såfremt informanterne ikke fik besvaret spørgsmålet tiltrækkeligt, via en indledende spørgeteknik, er der efterfølgende anvendt sonderende spørgsmål, hvor fokus er, at interviewereren forfølger svarene og sonderer indholdet uden at pointere, hvilke elementer fra besvarelsen der tages i betragtning. Brugen af de sonderende spørgsmål gjorde det muligt at gå i dybden med de svar der ikke blev besvaret tilstrækkeligt. Udover de indledende- og sonderende spørgsmål anvendte specialet i høj grad fortolkende spørgsmål under interviewene med de tre flygtninge. Dette var vigtigt da der under interviewene var en sprogbarriere, og selvom de alle tre talte et basalt dansk var deres udtalelser komprimeret og de kæmpede for at formulere sig korrekt på dansk. For at undgå eventuelle misforståelser ved deres udsagn var det derfor vigtigt at følge op på deres svar for at få en godkendelse fra informanten om, at udsagnet var forstået korrekt.

Et eksempel på et fortolkende spørgsmål er nedenstående interview med informant C, hvor samtalen gik på, at han havde svært ved at træde ind på arbejdsmarkedet grundet en skepsis fra arbejdsgiveren:

”INFORMANT: Ikke de stoler ikke, de tror at de er, at de kan ikke forstå dem når de taler dansk. Så de siger han kan ikke tilpasse os.

INTERVIEWER: Lad mig lige forstå det du siger, der er nogen arbejdsgivere, som der ikke vil ansætte flygtninge, fordi de tror ikke at de ville kunne forstå hvordan man gør det?

INFORMANT: Lige præcis. Pga. sproget.”

(Informant C:15)

Denne form for fortolkende teknik anvendes primært for at kunne forhindre eventuelle misforståelser der kunne opstå grundet sprogbarrieren. For at forsøge at nedbryde eventuelle misforståelser benytter interviewer sig også ofte af gentagelser, hvor der gentages det svar informanten lige har sagt, netop så informanten selv kan høre svaret og derved reagere, hvis udsagnet blev tolket forkert. Et eksempel er informant C, der forklarede, hvordan han i mødet med etniske danskere oftest følte, at de forventede, at han var uintelligent og ikke kunne sproget.

”INFORMANT: Ja lige præcis. Fordi når du snakker med dem, de spørger har du læst noget? Så når jeg fortæller at jeg har læst på Universitet så bliver de sådan wow han er god, han er ikke dum han forstår godt.

INTERVIEWER: Så når du siger at du har været på Universitet, så ved de at du ved noget?

INFORMANT: Ja, lige præcis.”

(Informant C:22)

De to ovenfor nævnte spørgeteknikker, fortolkende spørgsmål og gentagende spørgsmål, anvendes i høj grad i interviewene med flygtningene, netop så potentielle misforståelser grundet sproget kan mindskes. Det skal nævnes, at de tre interviewede syriske flygtninge ikke talte dansk grammatisk korrekt, hvorfor det igen anses som vigtigt at sikre at den akkurate betydning af udtalelserne blev tydelig og ikke misforstået, netop ved at gøre brug af fortolkende og gentagende spørgsmål. I løbet af alle fem interviews har alle spørgsmål været åbne for at give informanten mulighed for at komme med sit eget reflekterede spontane udsagn inden interviewer har styret interviewet mod

problemstillingen via de teoretiske perspektiver. En vigtig pointe under interviewene er, at informanterne selv er kommet med sit umiddelbare svar inden der er kommet spørgsmål rettet mod problemstillingen.

2.3.2.5. Interviewbearbejdning

Umiddelbart efter interviewene er foretaget er alle fem interview transskriberet. Under transskriberingen er talesprog og gentagelser undladt, medmindre disse har relevans for informantens udsagn. Det er vigtigt at pointere, at interviewene er transskriberet direkte, hvilket har den betydning, at eventuelle grammatiske fejl er transskriberet med, hvorfor særligt flygtningenes udtalelser i specialet bærer præg af ukorrekt grammatisk dansk. Dette vurderes ikke at have særlig betydning for kvaliteten af udtalelsen, da meningen med udsagnet står klart eller uddybes via fortolkende eller gentagende spørgsmål efterfølgende. Alle fem interviews er efterfølgende behandlet via meningskodning, hvor interviewene er blevet inddelt via kodninger. Ved en meningskodning knyttes nøgleord, i dette tilfælde teoretiske perspektiver og begreber, til sektioner i interviewet, som efterfølgende samles og analyseres (Kvale og Brinkmann 2009:224). Kodning er enten begrebs- eller datastyrret, og specialet anvender en begrebsstyrret tilgang, hvor fokus er at anvende koder styrret af begreber, der er fastlagt på forhånd og som tager udgangspunkt i allerede eksisterende litteratur på området (Ibid.:224). Kodningen i specialet er sket via teoretiske perspektiver (anerkendelse, stigmatisering og habitus) samt via kodninger der sættes i relation til den overordnede problemstilling, eksempelvis kodninger der omhandler de frivilliges betydning for integrationen, integrationsproblemer og integrationsfremmende elementer. Kodningen gør, at udtalelser nemmere kan identificeres og anvendes i et sammenspil med teoretiske begreber og sekundær empiri. Ved henvisning til de fem interviews henvises til den pågældende informant og efterfølgende et sidetal i transskriberingen.

2.3.2.6. Sammenspil mellem empiri og teori

Teorien danner, som nævnt før, de overordnede interviewspørgsmål. Empiriens tilblivelse er derved afhængig af de teoretiske temaer der eksisterer i interviewguidene. Specialets interviewguides inspireres af elementer fra teorierne, og derfor er specialets primære empiri udformet ud fra specialets valgte teoretiske udgangspunkter. Empirien er skabt via de spørgsmål intervieweren har stillet og kvaliteten af empirien er derfor afhængig af de teoretiske spørgsmål der er blevet stillet. Selvom specialets indsamlede

empiri eksisterer i et sammenspil med teoretiske perspektiver, anser specialet ligeledes empirien som en selvstændig indsamling, hvorfor specialet ligeledes har prioriteret, at empirien selv har kunne udvikle sig via. spontane udtalelser og at interviewpersonerne først har kunne udtale sig frit omkring problemstillingen uden at være bundet og styret af interviewerens forberedte teoriinspirerede spørgsmål. Empiriens tilblivelse er derfor afhængig af de teoretiske begreber og den analyse specialet foretager på det indsamlede empiri undersøges derefter ud fra de teoretiske perspektiver, anerkendelse, stigmatisering og habitus, og empirien anvendes derfor som undersøgelsesfelt for specialets teoretiske udgangspunkt. Empirien og teorien eksisterer derfor i via et afhængighedsforhold i specialet og hverken empirien eller teorien anses at kunne belyse det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtninges integration isoleret.

2.3.3. Kvalitativ og kvantitativ metode

Specialet anvender den kvalitative metode ved at udføre fem kvalitative semistrukturerede interviews med tre flygtninge og to frivillige. Dette empiriske bidrag anses som specialets primære empiri. Den kvalitative metode er valgt fordi specialet kan få direkte indblik i tre flygtninges integrationssituation samtidig med at få indblik i de frivilliges vurdering af det frivillige arbejdes betydning. Specialets formål er at undersøge det frivillige arbejdes betydning, set ud fra flygtningenes erhvervelse af en integration der er baseret på anerkendelse og accept. Udover de fem kvalitative interviews suppleres specialets empiriske fundament med kvantitativ data. Til dette supplement anvendes en kvantitativ rapport udarbejdet af Røde Kors i Danmark navngivet "*Undersøgelse af kommunernes samarbejde med frivillige i integrationsindsatsen*" fra 2015. Rapporten anvendes fordi specialet ønsker at udlede nogle tendenser omkring det frivillige arbejdes betydning for flygtninges integration i Danmark, og for at øge generaliserbarheden af specialets tendenser, suppleres specialets indsamlede interviews med en kvantitativ rapport. Rapporten giver et indblik i brugen af frivillige set ud fra kommunernes synspunkt og specialet finder det relevant at undersøge det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration ud fra et helhedsorienteret syn, hvor forskellige perspektiver undersøges kritisk, hvorfor et perspektiv fra kommunernes vinkel anses som relevant at supplere med. Specialet har valgt at anvende både den kvalitative og kvantitative metode, da det vurderes, at det er den mest hensigtsmæssige kombination til at besvare problemformuleringen og udlede

mulige tendenser for det frivillige arbejdes betydning for integrationen og derved skabe en nuanceret viden om problemstillingen. Alligevel skal det påpeges, at specialets egen indsamlede kvalitative empiri anses som den primære og det kvantitative empiri spiller udelukkende en sekundær rolle og skal anses som et supplement til specialets egen indsamlede empiri, netop for at skabe et helhedssyn på problemstillingen og en øget generaliserbarhed i specialet.

3. EMPIRI

Følgende afsnit indeholder en gennemgang af det empiriske materiale anvendt i specialet og relevansen af denne. Yderligere indeholder afsnittet en oversigt over specialets informanter og sidst i afsnittet redegøres for specialets sekundære empiri.

3.1. Beskrivelse af casen

Specialet har valgt at undersøge det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration ud fra en caseorienteret vinkel. Som nævnt i specialets metodiske afsnit er denne tilgang mest hensigtsmæssig da det frivillige arbejde kan have meget forskellige karakterer fra frivilligcenter til frivilligcenter, både set i forhold til forskellen på frivillige og de flygtninge der kommer. Specialet har derfor valgt at forklare det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration i Danmark set i forhold til Frivilligcenter Helsinges, og dets frivilliges, betydning for integrationen af de flygtninge der kommer i centret. Centret, dets tilbud og frivillige, danner derfor det analytiske grundlag som specialets case.

Frivilligcenter Helsinges er et center der startede i januar 2000, hvis primære formål er at styrke det enkelte menneskes livskvalitet ved at formidle kontakt til lokale foreninger, frivilligt socialt arbejde samt ved at oprette netværksgrupper og selvhjælpsgrupper (Frivilligcenter Helsinges 2017). Centret er politisk- og religiøst neutralt og har et bredt samarbejde med Gribskov Kommune, omliggende kommuners sociale foreninger og landsorganisationer. Med årene er Frivilligcenter Helsinges slogan blevet:

”Ingen kan hjælpe alle, men alle kan hjælpe nogen!”

(Frivilligcenter Helsinges 2017)

Frivilligcentret har mange forskellige aktiviteter eksempelvis rådgivning ift. konflikthåndtering, økonomisk rådgivning, juridisk rådgivning, stresshåndtering m.m. og er rettet mod forskellige sociale målgrupper. Størstedelen af centrets opgaver ligger inden for det multikulturelle, og det er også dette område af centrets tiltag specialet har

fokus på. Centrets multikulturelle tilbud er bl.a. sprogvejledning, afholdelse af mødegrupper, sociale arrangementer, lektiecafé og hjælp til besvarelse af hverdags spørgsmål vedrørende eksempelvis familiesammenføring, opholdstilladelser, affaldssortering og lejekontrakter. Specialet vil kun have fokus på de multikulturelle tilbud Frivilligcenter Helsingør tilbyder, og vil have et særligt fokus på tilbud hvor frivillige interagerer med flygtninge. Specialet finder især Frivilligcentrets sociale arrangement ”International café” interessant at undersøge nærmere i forhold til det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration. Caféen afholdes en gang om måneden og er en cafe der er åben for alle typer af mennesker og familier og hvor formålet er socialt uformelt samvær på tværs af kultur og sprog. Specialet vil have et særligt fokus på ovenfor nævnte cafes betydning for flygtnings integration, da der via denne sker en interaktion mellem flygtninge og frivillige, som danner grundlag for relationen mellem flygtninge og frivillige. Specialet vil endvidere også undersøge betydningen af centrets andre multikulturelle tiltag på syriske flygtnings integration i Danmark.

3.1.1. Casens relevans for specialet

Casen defineres, som nævnt i metodeafsnittet, som en repræsentativ case og anvendes i specialet til at forklare den betydning det frivillige arbejde har for flygtnings integration i Danmark. Casen er relevant fordi den repræsenterer hele den frivillige sektor og fordi centret i øjeblikket primært har fokus på flygtningetiltag, hvilket er specialets målgruppe. De resultater specialets konklusion udleder om betydningen af det frivillige arbejde på syriske flygtnings integration i Danmark, skal anses som tendenser. Disse kan skabe en viden om brugen af frivillige i forhold til flygtnings integration i Danmark, dog med en bevidsthed omkring tendensernes anvendelighed på primært lignende frivillige centre. Anvendeligheden af resultaterne vil derfor primært omhandle flygtninge med samme baggrund, socioøkonomiske forhold, familieforhold og erfaring i Danmark, og ligeså vil konklusionen primært kunne anvendes på frivillige med samme personkarakteristika, arbejdserfaring, og personlige forhold til flygtninge.

3.2. Formål med interviews

Formålet med de fem interviews er at finde forklaringer på det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtnings integration i Danmark, hvor integrationen defineres som når flygtningen føler sig anerkendt og accepteret i Danmark og etniske danskere anerkender og accepterer flygtningen som en ligeværdig del af det danske samfund.

Interviewene har det formål, at de skaber viden omkring flygtningenes integrationssituation i Danmark og derved mulighed for at undersøge det frivillige arbejdes betydning i forhold til den pågældende integrationssituation. Denne indsigt i det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration skabes via. flygtningene og de frivilliges vurdering af det frivillige arbejde. Samtidig sker en teoretiske bearbejdning af udsagnene, for til sidst at ende ud i en kritisk stillingtagen til det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration. Sammenholdt med det teoretiske bidrag, giver interviewene specialet mulighed for at finde forklaringer, på det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration i Danmark, der kan relateres til anerkendelse, stigmatisering og habitus.

3.3. Oversigt over informanter

3.3.1. Oversigt over flygtninge

Nedenstående oversigt er udledt af de tre interviews med syriske flygtninge.

	Informant A	Informant B	Informant C
Alder	-	31 år.	24 år.
Køn	Mand	Mand	Mand
Familieforhold	Gift. Fik sin kone og to børn familiesammenført efter 5 måneders ophold i Danmark. Har efterfølgende fået en søn i Danmark.	Single. Er bosat i Danmark sammen med sin mor, far og to yngre søskende.	Single. Er bosat alene uden slægtninge i Danmark.
Religiøst forhold	Muslim.	Muslim.	Muslim.
Nationalitet	Syrer, flygtet fra Damaskus.	Statsløs palæstinenser, født, opvokset og flygtet fra Damaskus.	Syrer, flygtet fra Damaskus.
Årsag til flugt	Frygt for egen sikkerhed pga. krigen i Syrien. Tvungen militærtjeneste.	Frygt for egen sikkerhed pga. krigen i Syrien. Tvungen militærtjeneste. Formålet var at komme til Sverige, hvor hans søster er bosat.	Frygt for egen sikkerhed pga. krigen i Syrien. Tvungen militærtjeneste. Ønsket var at komme til Sverige, hvor hans brødre er bosat.
Antal år i Danmark	2 år.	2 år, 8 måneder.	2 år.
Uddannelses-niveau og arbejds erfaring.	Uddannet tolk i Syrien, engelsk/arabisk. Arbejdede primært med sales management i Syrien.	Uddannet Livredder, arbejdet som selvstændig skrædder i 11 år i Syrien.	Bachelor i Arkæologi. Har arbejdet med IT, import/eksport ved siden af sit studie i Syrien.
Beskæftigelse pt.	Følger stadig dansksprogkursus og arbejder deltid hos Danbolig. Ansættes fuldtid hos Danbolig i løbet af næste måned.	Sygemeldt grundet en arbejdsskade hos Metro Therm. Følger stadig dansksprogkursus.	Er netop færdig med dansksprogkursus 3 og starter på Københavns Universitets Arkæologi studie pr. 1 september 2017.
Fremtids-drømme	Ønsker at bosættes permanent i Danmark og drømmer om at opnå permanent opholdstilladelse. Er glad for Danmark og ønsker at skabe et godt liv for sin familie i Danmark.	Ønsker at komme i ikke-fysisk arbejde. Drømmen er at arbejde og uddannes som designer. Ønsker at stifte familie og blive bosat i Danmark permanent.	Ønsker at færdiggøre sit Arkæologi studie, ønsket er at opnå en ph.d. grad. Ønsker at genforenes med sin familie.

3.3.2. Oversigt over frivillige

Nedenstående oversigt er udledt af de to interviews med frivillige fra Frivilligcenter Helsinge.

	Informant D	Informant E
Alder	71 år	-
Køn	Kvinde.	Mand.
Uddannelsesbaggrund	Cand. Jur.	Folkeskolens afgangseksamen.
Arbejdserfaring	Har bl.a. arbejdet i udenrigsministeriet, både i Danmark og Bruxelles via NATO. Har arbejdet hos miljøministeriet og ansat i kriminalforsorgen og senere som vicefængselsinspektør i statsfængslet ved Horserød.	Arbejdet som buschauffør for turistbus, taxa, skolebus m.m.
Beskæftigelse pt.	Pensioneret siden 2005.	Sygemeldt.
Antal år som frivillig	Blev juridisk rådgiver hos Dansk Flygtningehjælp i 2006. Efter 3 år flyttede hun til Nordsjælland og blev derefter tilknyttet Frivilligcenter Helsinge. Har arbejdet som frivillig juridisk rådgiver for flygtninge siden 2006.	Har været tilknyttet Frivilligcenter Helsinge siden slut 90'erne.
Årsag til at være frivillig for flygtninge	Mener at Danmark har en forpligtelse til at tage ordentligt imod flygtninge. Anser at det at hjælpe flygtninge har gode succeskriterier og hun brænder personligt for at hjælpe andre og gøre en forskel i samfundet.	Kan godt lide at hjælpe andre og han mener det giver kompensation for hans konfliktfyldte ungdom der var baseret på slagsmål og vold, stoffer og alkohol.
Opgaver i Frivilligcenter Helsinge	Alt der vedrører juridisk rådgivning. Eksempelvis hjælp til familiesammenføring, ansøgninger om opholdstilladelser, forlængelse af ophold, behandling af klagesager m.m. Hun hjælper flygtningene med at kommunikere med det offentlige og tager sig generelt af de problemer der måtte opstå. Hun har også sociale private relationer med flygtninge.	Hjælper med IT opgaver. Har primært uformelle ikke specificerede opgaver, f.eks. agerede han julemand ved juletid og introducerede en dansk jul, arrangerer ture til museer m.m. Har en del social samvær med flygtninge og ses med mange privat. Flygtningene kommer til ham for at få hjælp til at forstå skattepapirer, bankpapirer osv. Kan han ikke løse et problem flygtningene kommer med, kan han hjælpe dem med at finde nogle andre frivillige der kan.

3.4. Sekundært empiri

Udover specialets egen indsamlede kvalitative empiri anvender specialet et kvantitativt empirisk supplement. Specialet anvender en rapport produceret af Røde Kors i Danmark navngivet ”*Undersøgelse af kommunernes samarbejde med frivillige i integrationsindsatsen*” fra 2015.

Rapportens formål er at kortlægge, hvilket samarbejde landets kommuner har med frivillige, og hvordan de vurderer den frivillige indsats’ betydning for integrationsindsatsen. I undersøgelsen deltog 81 ud af landets 98 kommuner, og undersøgelsen er baseret på en skemaundersøgelse sendt ud til kommunernes integrationsaktører. Rapporten viser, at kommunerne er positive overfor de frivilliges arbejde og hele 94% af de adspurgte kommuner ønsker i høj eller nogen grad at udbygge et samarbejde med de frivillige (Røde Kors i Danmark 2015:8). Brugen af frivillig i integrationsindsatsen er forskellige fra kommune til kommune, og hvordan og hvor meget kommunerne skal bruge de frivillige er op til kommunerne selv (Røde Kors i Danmark 2015:15).

Rapporten anvendes som supplement i specialet fordi problemstillingen omkring frivillige oftest er undersøgt via en kvantitativ tilgang, men specialet ønsker derfor at bidrage med en ny vinkel på det frivillige arbejdes betydning, hvor det kvalitative data er i fokus og kvantitativt empiri spiller en sekundær rolle. Yderligere anvender specialet rapporten fordi anvendeligheden og generaliserbarheden af specialets resultater vurdereres at opnå en højere kvalitet når resultaterne kan sættes i en større sammenhæng og de tendenser specialet udleder kan række længere end den undersøgte case. Rapporten skaber en generel indsigt i kommunernes vurdering af frivillige og da specialets interviewede frivillige begge er negativt indstillede overfor kommunernes integrationsindsats er det interessant at undersøge udbyttet af samarbejdet mellem frivillige og kommunerne.

Det skal nævnes, at rapporten er bestilt af Røde Kors og derefter udført af LG Insight⁴ og det at rapporten produceres af Røde Kors, som har et samarbejde med kommunerne, kan have indflydelse på kommunernes svar. Der ligger derved en interessekonflikt i, at Røde Kors, som frivillig organisation, er afsender på undersøgelsen der undersøger kommunernes vurderingen af frivillige og frivillige organisationer i integrationsindsatsen. Specialet forholder sig kritisk og bevidst om dette punkt i forhold til anvendelse af rapportens resultater i specialet.

⁴ Analyse- og rådgivningsfirma.

4. ANALYSE

4.1. Analysestrategi

Specialets analyse er inddelt i tre overordnede spørgsmål, der tager afsæt i specialets arbejdsspørgsmål. Spørgsmålene danner rammen for analysen og bidrager samlet med en uddybende analyse af det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsinges betydning for syriske flygtnings integration i Danmark. Første arbejdsspørgsmål, *"Hvordan oplever de syriske flygtninge, at de frivillige understøtter deres følelse af at blive værdsat i det danske samfund?"*, analyseres først, og undersøger flygtningenes egne vurderinger og erfaringer med det frivillige bidrag set i forhold til at opnå følelsen af at være værdsat og accepteret i det danske samfund, som led i deres integrationsproces. Efterfølgende behandles andet arbejdsspørgsmål, *"Hvilken rolle anser de frivillige, at de har i forhold til syriske flygtnings integrationsproblemer i Danmark?"*, der har fokus på de frivilliges perspektiv på deres eget bidrag til flygtningenes integrationsproblemer i Danmark. Afslutningsvis behandles specialets sidste arbejdsspørgsmål, *"Hvilke muligheder og begrænsninger skaber brugen af Frivilligcenter Helsinges for syriske flygtnings integration i Danmark?"*, som bidrager med et kritisk perspektiv på den indvirkning Frivilligcenter Helsinges og de frivillige faktisk har på de syriske flygtnings integration i Danmark. Samlet set er formålet med anvendelsen af de tre arbejdsspørgsmål, som analysestruktur, at få skabt indsigt i det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtnings integration. Dette skabes via et indblik i flygtningenes vurdering af den frivillige indsats' betydning, hvordan de frivillige anser at deres hjælp har indvirkning på flygtningenes integration, samt et samlet perspektiv der tager de to forrige analysespørgsmåls delkonklusioner op til diskussion. Herefter undersøges både de muligheder frivilligcenter Helsinges skaber for flygtningenes integration samt de begrænsninger frivilligcenter Helsinges har.

Alle tre analysedele er opbygget via et sammenspil mellem empiri og teori og metodisk tager specialet afsæt i det indsamlede empiri og anvender derefter teoretiske begreber og perspektiver som forklaringsramme. Formålet er at bidrage med en ny viden og forklaringer på det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration i Danmark,

med blik på at ændre det sociale arbejde set i forhold til integrationsprocessen for flygtninge i Danmark. Specialet ønsker at undersøge det frivillige arbejdes betydning for flygtninges integration ud fra et empirisk og teoretisk perspektiv der skaber forklaringer og indsigt i det frivillige arbejdes betydning på et dybere forklaringsniveau. De tendenser specialet udleder, om betydningen af det frivillige arbejde for flygtningenes integration, tager udgangspunkt i de teoretiske perspektiver anerkendelse, stigmatisering og habitus. Specialet anvender det empiriske bidrag, både kvalitativt og kvantitativt, hvorefter refleksioner og teoretisk sammenspil skaber en indsigt i det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtninges integration på et dybt ikke observerbart niveau.

Analysen er opbygget via tre overordnede spørgsmål, og under hvert spørgsmål er analysen yderligere inddelt i underoverskrifter for at skabe en overskuelighed i analysen, samt for at sikre, at det overordnede spørgsmål besvares. I analysen henvises de tre interviewede flygtninge fra Frivilligcenter Helsingør som informant A, B og C og de to interviewede frivillige refereres til som informant D og E. Hvert afsnit afsluttes med en delkonklusion der indeholder en opsummering af afsnittets hovedkonklusioner.

4.2. Hvordan oplever de syriske flygtninge, at de frivillige understøtter deres følelse af at blive værdsat i det danske samfund?

Fokus i dette analysespørgsmål er at undersøge, hvordan de syriske flygtninge oplever, at de frivillig hjælper på deres integration, set i forhold til at føle sig anerkendt og accepteret som en del af det danske samfund. Følelsen af anerkendelse og accept, som led i at føle sig som en integreret del af samfundet, er essentielle følelser i den pluralistiske integration, hvilket specialet bygger på, hvorfor de frivilliges indvirkning på flygtningenes ovenfor nævnte følelser er relevant at undersøge.

4.2.1. De kan godt lide flygtninge

Informant C nævner, at de frivillig ser anerkendes på flygtninge end de andre etniske danskere i samfundet, og nævner at han kan mærke at de frivillige ”[...]de er kommet fordi de kan godt lide flygtninge” (Informant C:16). Denne udtalelse fra informant C bevidner om, at der kan være en tendens til, at flygtningene føler, eller i hvert fald informant C, at de frivillige generelt ser positivt på flygtninge. Alle tre flygtninge nævner, at de føler der er en negativ samfunds- og regeringsholdning til flygtninge

(Informant A:15, Informant B:12, Informant C:22) og det påtænkes, at den har indflydelse på deres integration og derved også betydning for om de føler sig anerkendt og som en accepteret del af samfundet.

Informant A er sikker på, at den generelle holdning fra politikernes side har indvirkning på integrationen, og sammenligner forholdet mellem regeringen og flygtninge ligesom en forældre der skal give kærlighed til sin søn:

"If you love your son, your son will love you. And he will believe in what you say, but if the opposite, he will not trust you, he will try to go to the street and find some who can love him [...] I am sure that the people, if they feel that they will belong to this country, they will defend and they will like to deal with the country in the best way, because they feels that they belong to the country"

(Informant A:20)

Informant A anser det som problematisk for integrationen, at den førte politik, og den generelle retorik rettet mod flygtninge, ofte er negativ, og han hævder, at hvis flygtningene fik en fornemmelse af, at de var velkomne i Danmark, ville integrationen have større chance for at lykkedes (Informant A:20). Dette syn bevidner om, at Informant A tillægger integrationsprocessen et følelsesmæssigt aspekt, nemlig følelsen af at føle sig velkommen i Danmark og som en del af Danmark. Som også blev kortlagt i ovenstående citat kan en reaktion på en negativ holdning mod flygtninge være, at der opstår et behov for at søge mod andre fællesskaber, hvor vedkommende føler sig velkommen og accepteres. Et sådan fællesskab kan eksempelvis være blandt andre flygtninge. Goffmann har via sit stigmabegreb skabt indblik i, hvorfor grupper søger mod andre grupper, der ligner en selv. Goffman nævner, at et stigma skabes når der er en uoverensstemmelse mellem den *tilsyneladende identitet* og den *faktiske identitet* (Goffman 2009:44). Altså når den identitet omverden forventer personen har, ikke stemmer overens med den identitet personen faktisk besidder. Omverdenen kan have nogle forventninger, eller fordomme til, hvordan en person opfører sig samt hvilke karaktertræk en person besidder m.m., som ikke nødvendigvis stemmer overens med den pågældende persons opførsel og karaktertræk. De syriske flygtninge bærer et tribalt

stigma, der er baseret på etnicitet, race og tilhørsforhold, hvilket kan være svært at fralægge sig, da stigmatiseringen er baseret på individets udseende. Omverdenen kan have nogle fordomme og pålægger flygtningene et stigma, der kan skabe en situation hvor flygtningene, som modsvar til stigmatiseringen, søger mod ligesindede, eksempelvis andre flygtninge. En forklaring på ovenstående proces kan findes i Goffmans stigmatiseringsteori, hvor en reaktion er, at et stigmatiseret individ vil forsøge at neutralisere sit stigma og derfor vil søge mod individer med samme stigma, hvor stigmaet ikke er synligt (Goffman 2009:64).

Goffmans teori kan, i denne situation, anses som en forklaringsramme på, hvorfor en negativ holdning mod flygtninge øger sandsynligheden for, at flygtninge søger mod andre flygtninge. Ifølge Honneth søger individet anerkendelse i alle tre sfærer (den private-, den retslige-, og den solidariske sfære), da det er en forudsætning for at blive et selvrealiseret individ (Honneth 2006:130). Flygtningenes søgen mod ligesindede kan også anses ud fra et indblik i Honneths solidariske sfære som forklaringsramme. Anerkendelse i denne sfære opnås gennem relationer til grupper, fællesskaber og samfundet. Individets deltagelse og positive karakterer anerkendes, og individet vil genkende sig selv i gruppen og anerkendes for de unikke egenskaber det besidder (Ibid.:130). En positiv deltagelse i en sådan gruppe vil ikke være bestående af stigmatisering, og som medlem af et solidarisk anerkendende fællesskab opnår individet en selvværdsættelse (Ibid.:164). Denne selvværdsættelse kan flygtningene opnå ved at være en del af fællesskaber med eksempelvis andre flygtninge, og især fordi deres stigma ikke eksisterer her. Flygtningenes anerkendelse i den solidariske sfære kan derfor opnås som følge af en negativ holdning mod flygtninge, fordi det skabte et behov for at finde sammen med ligesindede, hvor anerkendelsen kunne erhverves. Der ligger dog et integrationsmæssigt problem i, at flygtningene primært opnår deres behov for solidarisk anerkendelse igennem andre flygtninge, og her kan de frivillige skabe et relevant perspektiv. Når en flygtning stigmatiseres og som reaktion søger mod ligesindede, kan de ligesindede være andre flygtninge, men flygtningene kan også søge mod de frivillige som en reaktion. Flygtningen kan søge mod de frivillige, såfremt de føler, at Frivilligcenter Helsingør er et sted uden stigma og hvor der netop er fokus på flygtningens faktiske identitet fremfor den tilsyneladende identitet.

Ovenfor nævnte leder os tilbage til afsnittets første citat fra informant C, der nævner om de frivillige: *"[...]de er kommet fordi de kan godt lide flygtninge"* (Informant C:16). Denne udtalelse bevidner om, at informant C føler sig velkommen hos de frivillige og anser Frivilligcenter Helsingør som et sted, hvor de kan lide flygtninge. Her kan det udledes, med hjælp fra Goffmans begreber, at en årsag til at informant C påpeger at de frivillige godt kan lide flygtninge, ligger i at Frivilligcenter Helsingør og dets frivillige ikke har samme fordomme og forventninger til flygtningene, som de ellers kan opleve. Frivilligcenter Helsingør og dets frivillige kan derfor anses som et stigmatisk område. En forklaring kan være, at flygtningene hos de frivillige anerkendes ud fra den identitet de faktisk har, og ikke deres tilsyneladende identitet.

Informant D, som er en af de frivillige, mener, at de frivillige i frivilligcentret står med åbne arme og er et sted flygtninge kan komme hen, hvis de til tider oplever modstand i samfundet (Informant D:23). Informant D udtaler sig på vegne af de frivillige i Frivilligcenter Helsingør og hendes holdning tyder på, at den stigmatisering de syriske flygtninge kan opleve i mødet med etniske danskere, og fra mediernes og politikernes side, ikke eksisterer hos informant D og potentielt heller ikke hos andre frivillige fra centret. Der er derfor den mulighed, at de frivillige, og frivilligcentret generelt er et område uden stigmatisering og er et område de syriske flygtninge kan søge mod som modsvar til en omliggende stigmatisering. Det kan derfor udledes, at der er en chance for, at de frivillige ikke ser flygtningenes stigma, hvilket bekræftes af informant E, en af de frivillige, der udtaler om hans syn på andre mennesker:

"[...]altså jeg har det selv sådan at jeg er da fuldstændig bedøvende ligeglad om det er en etnisk dansker eller en syrer eller en afghaner eller somalier, hvis jeg har en god kemi med dem så kan jeg da godt lave noget privat både på den ene eller anden led."

(Informant E:17)

Ud fra ovenstående citat kan det udledes, at informant E ikke ser individers etnicitet som relevant for deres relation, men fokuserer på den person der står foran ham og hvilken relation han kan bidrage med. Det kan derfor anskues, at informant E ser de syriske flygtninges faktiske identitet, hvor flygtningene kan opleve, at omverdenen har

nogle forventninger og fordomme til dem, der er baseret på deres religion eller etnicitet, som ikke stemmer overens med deres faktiske identitet. Ud fra ovenstående citater kan det udledes, at det Frivilligcenter Helsingør udgør et område i samfundet, hvor der er en tendens til, at de frivillige ikke ser flygtningenes stigma. Der kan derfor være en tendens til, at de frivillige i høj grad ser flygtningenes faktiske identitet fremfor deres tilsyneladende identitet, hvilket kan være en årsag til, hvorfor flygtningene søger mod de frivillige som reaktion på en stigmatisering i samfundet.

Det afgørende for relationen mellem en flygtning og en frivillig handler derved i høj grad om kemien mellem de to individuelle personer og når en flygtning kommer i Frivilligcenter Helsingør bliver de en del af Frivilligcentret, hvor både frivillige og flygtninge mødes og interagerer på tværs af kulturer. Flygtningene opnår derved en solidarisk anerkendelse som en positiv del af gruppen, bestående af frivillige og flygtninge, hvilket øger deres selvværdsættelse, som kan bidrage til at deres syn på sig selv øges og de føler sig værdsat som personer. Integrationsprocessen vurderes som succesfuld når syriske flygtninge føler sig som en anerkendt del af samfundet og samfundet, herunder de etniske danskere, samtidig accepterer flygtningen som en integreret del. Frivilligcentret og de frivillige vurderes som et område der anerkender flygtningens faktiske identitet, og flygtningenes erhvervelse af solidarisk anerkendelse i denne gruppe, kan gøre, at de bliver ved med at komme tilbage, hvilket bidrager til en selvværdsættelse, som kan styrke flygtningene i mødet med samfundet. De frivillige kan derfor bidrage med, at flygtningene føler sig værdsat, når de kommer hos de frivillige, der anerkender dem, og anser deres faktiske identitet. Dette kan øge chancen for en vellykket integration, da flygtningene opnår en selvværdsættelse og respekt hos de frivillige, som de kan tage med i mødet med samfundet.

4.2.2. Personlige relationer og socialt samvær

Udover at Frivilligcenter Helsingør generelt er et område flygtningene kan komme og erfare, at deres faktiske identitet anerkendes, nævner de tre flygtninge, spættet har interviewet, også, at de hver især har opnået personlige relationer til de frivillige (Informant A:6, Informant B:15, Informant C:10). Informant A nævner at han via en frivillig, der oprindeligt hjalp ham med at lære dansk, også fik en personlig relation til hende (Informant A:6). Ligeledes fortæller informant C, at han nyder at bruge tid

sammen med frivillige og eksempelvis dyrke sport (Informant C:8). Informant E nævner, at det gør meget for relationen at man kender hinanden og kan føle sig tryk, for har man opnået en sådan relation kan man dele personlige ting og man har via en relation fundet ud af, at man ikke var så langt fra hinanden (Informant E:17). Han mener, at flygtningene ikke skal være bange for at spørge og bruge de frivillige, men de fleste flygtninge skal først finde ud af, at de frivillige kan bruges. De frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anses som nogle personer der sympatiserer, modsat stigmatiserer, og i mødet mellem flygtninge og frivillige skal flygtningene opdage, at den frivillige ikke stigmatiserer, før den trygge relation kan skabes. Ud fra udtalelserne fra de frivillige og fra de syriske flygtninge vurderes det, at de frivillige i relationen med flygtningene kan anses som ”*de kloge*”, set ud fra Goffmans begreb. ”*De kloge*” defineres som personer der giver de stigmatiserede støtte og som har sympati og forståelse for de stigmatiseredes livssituation. Disse personer ser ikke det stigma de miskrediterede ellers har, men ser individet som et almindeligt menneske (Goffman 2009:70). Denne definition anses at være dækkende over den rolle de frivillige har, og som Goffman også nævner bliver ”*de kloge*” ofte intime og fortrolige med de stigmatiserede og accepteres som en perifer del af den stigmatiserede gruppe (Goffman 2009:70). De frivillige og flygtningenes relationer er baseret på fortrolighed eftersom flygtningene kommer til de frivillige med personlige problemer og samtidig mødes privat.

Specialet argumenterer yderligere for, at de frivillige kan anses som ”*de kloge*”, fordi interviewet med informant D viste, at informant D’s retorik omkring flygtningene ligeledes bærer præg af et ikke stigmatiserende område. Når informant D omtaler sit arbejde med flygtningene omtaler hun dem som ”borgere”, hvilket hentyder til, at hun anser flygtningen som et hvilket som helst individ der skulle have hjælp, og altså ikke finder mærkatet som flygtning relevant. Ovenstående bekræfter, at informant D ikke stigmatiserer flygtningene men accepterer dem ud fra deres faktiske identitet.

De frivilliges rolle som ”*de kloge*” og som sympatisører gør, at flygtningene søger mod de frivillige, netop fordi det er et sted uden stigma og hvor der eksisterer en generel respekt og accept af ens faktiske identitet. Når flygtningene interagerer med de

frivillige, og ser, at andre flygtninge også er sammen med de frivillige, vil de opnå at føle sig som en integreret del af gruppen. Herunder vil de opleve at få en solidarisk anerkendelse som deltagende individ i en gruppe, og flygtningene vil opnå en selvværdsættelse som følge af deres positive bidrag til gruppen og fællesskabet (Willig 2003:17). Der ligger en sandsynlighed i, at flygtningene, via deres erfaring fra frivilligcentret, oplever, at etniske danskere godt kan anerkende dem, på trods af deres tidligere negative erfaringer. Når flygtningene interagerer med de frivillige oplever de derfor en værdsættelse fra de frivillige, og via den solidariske anerkendelse for deres faktiske identitet øger de deres selvværdsættelse og følelse af at være værdifuld i samfundet.

Udover den personlige relationer til de frivillige anses det som vigtigt at kortlægge om de sociale arrangementer Frivilligcenter Helsingør afholder, bidrager til flygtningenes følelse af at være værdifuld i samfundet og derved øge deres integrationschancer. En af de primære sociale arrangementer Frivilligcenter Helsingør afholder er deres "International café", som afholdes en gang om måneden. Her er formålet, at alle etniske grupper er velkommen og at der socialiseres på tværs af etnicitet over fælles spisning (Informant E:4).

Alle tre flygtninge specialet har interviewet, har deltaget i caféen men har forskellige syn på caféens bidrag til deres integration. Informant A udtaler, at den primære grund til at han startede med at komme til cafeen var fordi han manglede noget at lave, men mener, at caféen har både gode og dårlige egenskaber (Informant A:11). En positiv ting er, at caféen kan bidrage til at flygtningene forstår Danmark, men dets begrænsning er, at caféen ikke bidrager til at lære dansk, mener informant A (Informant A:12). Informant B er kommet til caféen lige siden han kom til Danmark og anser caféen som et sted med en hyggelig atmosfære og kommer der primært for at få kontakt med etniske danskere. Hans formål med at komme til caféen er, at udvide sit netværk og undersøge hvordan etniske danskere tænker, fordi han finder det svært at forstå etniske danskerne (Informant B:15). Informant B anvender caféen til at få indsigt i, hvordan etniske danskere tænker og ikke mindst hvad de tænker om ham (Ibid.:16), hvilket er en typisk reaktion fra et miskrediteret individ, ifølge Goffmans stigmatiseringsteori

(Goffman 2009:55). Når et miskrediteret individ, som informant B er grundet hans tribale stigma, løbende opnår kontakt med ”*de normale*” kan der opstå en fornemmelse af usikkerhed fordi han ikke er bevidst om hvad modparten, ”*den normale*”, mener om ham, den miskrediterede. Dette kan skyldes informant B’s erfaringer med at være et miskrediteret individ, hvor omverdenen har pålagt ham en tilsyneladende identitet han konfronteres med i mødet med ”*de normale*” (Goffman 2009:55). En sådan situation kan være en forklaring på, hvorfor informant B føler, at han har et behov for at vide, hvordan de etniske danskere tænker og hvad de tænker om ham, og her kan de frivillige give ham indsigt i etniske danskeres tankegang da de både agerer som ”*de kloge*” men ligeså som en del af ”*de normale*”.

En årsag til informant B’s ønske om at få indsigt i etniske danskeres tankegang kan forklares via hans position som et miskrediteret individ, hvor det stigmatiserede individ, ifølge Goffman, kan have et ønske om at fremstå fejlfri i mødet med ”*de normale*” (Goffman 2009:55). Informant B kan derfor tænkes at være ekstra opmærksom på den tilsyneladende identitet han har erfaret etniske danskere kan have til ham. Informant B har oplevet, at mødet med de etniske danskere har budt ham ubehagelige situationer, eksempelvis på hans arbejdsplads hos Metro Therm, hvor han oplevede, at flere personer på hans arbejdsplads ikke ville hilse på ham eller nægtede at tale med ham (Informant B:12). Da interviewereren spurgte ind til situationen svarede informant B; ”[...]jeg kan ikke lide at snakke om det. Fordi det betyder ikke så meget for mig.” (Informant B:12), hvorefter han alligevel fortæller om situationen på sin arbejdsplads. Her oplevede han en stigmatisering, baseret på hans tribale stigma, og blev pålagt de stigmata personer med samme tribale stigma har. Indenfor det tribale stigma er der ofte en ”os” og ”dem” inddeling, og en hel gruppe individer kan pålægges sammen stigma (Goffman 2009:64), hvilket også var tilfældet med informant B. Han mener, at hans kollegaers attitude mod ham stammede fra hans religion eller dét at han er muslim. Informant B nævner, at han efterfølgende fik snakket med personen:

”[...] jeg snakker sammen med ham også, om muslim, hvordan det er muslim, fordi han tror at det med muslim er ligesom ISIS”

(Informant B:13)

De reaktioner informant B har oplevet på sin arbejdsplads kan bunde i et tribalt stigma, en uoverensstemmelse mellem kollegaernes forventninger til flygtninge og muslimer og hvordan syriske flygtninge og muslimer egentlig er. Denne barriere blev brudt via kommunikation, hvorfor socialt samvær med etniske danskere kan være med til at fjerne fordomme og derved bryde kulturelle barrierer. En reaktion på en sådan stigmatisering kan være, at flygtningene søger væk fra stigmatiseringen og søger mod områder, hvor stigmaet neutraliseres, eksempelvis blandt andre flygtninge med samme stigma eller blandt andre områder der yder sympatisk støtte, eksempelvis de frivillige, som kan bidrage med den accept til informant B, som han ikke oplevede blandt sine kollegaer.

Det interessante ved informant B's udsagn vedrørende ovenstående situation var, at han startede med at sige, at han ikke ville tale om det, men efterfølgende forklarede at det ikke går ham på og at han er ligeglad. Disse udsagn findes tvetydige og kan forklares ud fra informant B's position som miskrediteret individ overfor interviewer. Når en miskrediteret møder en *"normal"* kan den miskrediterede, i denne sammenhæng informant B, opleve en usikkerhed, da han ikke ved hvad den *"normale"* i virkeligheden mener om ham, den miskrediterede, hvilket også er denne indsigt informant B søger. Som resultatet af denne situation kan den miskrediterede forsøge at optræde fejlfrit, og han har en fornemmelse af, at de mindste fejl bekræfter hans stigma (Goffman 2009:59). Det vurderes, at ovenstående situation var gældende da informant B fortalte om situationen på sit arbejde, hvor han forsøgte at opstå fejlfrit og psykisk robust overfor interviewer ved at påpege, at det ikke går ham på, men alligevel udtaler, at han ikke vil tale om situationen. Tvetydigheden omkring hans reelle følelser kan derfor bunde i relationen mellem informant B som miskrediteret individ og interviewer som *"normal"* etniske dansk.

Informant B får altså det ud af *"International café"* at den skaber et rum, hvor han har mulighed for at lære danskerne og kende og lære hvordan de tænker og agerer, hvilket kan være nyttigt i mødet med det omliggende samfund, hvor der potentielt kan opstå stigmatiseringer. Informant B udtrykker et ønske om at forstå danskerne, og caféen og mødet med etniske danskere kan give ham dette indblik der kan give ham nogle

redskaber til at forstå etniske danskere og derved bedre kunne agere i det sociale rum. Når informant B mødes med de frivillige i socialt samvær har de frivillige en rolle både som sympatisør og medlem af de ”normale”, hvilket kan give informant B et indblik i hvordan de ”normale”, de etniske danskere, tænker og handler, netop fordi relationen mellem flygtningene og de frivillige er baseret på fortrolighed og empati. I denne situation kan informant B derved via et trygt og stigmafrit miljø, forsøge at forstå og få indsigt i, hvordan etniske danskere tænker, via de frivillige, hvilket er en brugbar viden for informant B i integrationsprocessen når han efterfølgende træder ud i samfundet, blandt ”de normale”. Yderligere får informant B indsigt i, at ikke alle etniske danskere stigmatiserer, og brugen af de frivillige kan skabe en mulighed for, at han får indsigt i, at ikke alle etniske danskere behandler ham, som han oplevede på sin arbejdsplads, og derved, at han oplever en følelse af anerkendelse og accept.

Dette ønske om at forstå de etniske danskere har informant C også og fortæller, at han ligesom informant B primært kommer til caféen for at mødes med etniske danskere, og for at forstå danskerne. Han taler dog generelt med alle til caféen, men hans formål med at komme er at tale med de etniske danskere og derved udvide sit netværk (Informant C:15). Både informant B og C's usikkerhed vedrørende hvad og hvordan etniske danskere tænker kan derved blive mindre jo mere de socialiserer med etniske danskere og lærer hvordan de tænker. Dette kan caféen skabe for dem, da de har mulighed for både at få indsigt i, hvordan de frivillige, som medlemmer af ”de normale”, agerer, men ligeså har mulighed for at spørge de frivillige og få forklaringer på uforståede områder vedrørende etniske danskere, netop fordi relationen mellem de frivillige og flygtningene er baseret på tryghed og uden stigmatisering. Dette trygge stigmafrie miljø kan derfor skabe øgede muligheder for, at flygtninge der ønsker indsigt i de etniske danskers tanke måde ligesom informant B og C, kan spørge om aspekter der kunne være svære at tale om med andre etniske danskere, hvor frygten for stigmatisering findes.

Caféen er altså medvirkende til, at flygtningene kan få indsigt i de etniske danskers tankegang og handle måde. Dette både fordi caféen fysisk skaber samvær mellem flygtninge og etniske danskere, hvilket via kommunikation og relationer skaber indsigt i forskellige tankegange og levemåder, men ligeledes fordi caféen består af frivillige som

anses som sympatisører, og flygtningene skal derfor ikke håndtere en potentiel stigmatisering, og kan stille svære spørgsmål for at få indsigt i etniske danskeres tankegang.

Som en del af specialets integrationsforståelse ligger der en definition der omhandler, at begge etniske grupper skal leve side om side i et fælles flerkulturelt samfund. Definitionen omhandler et integrationssyn der er præget af en pluralistisk tilgang, hvor fokus er en gensidig tilpasning, både fra majoritetsgruppen og fra minoritetsgruppen, som derefter gør det muligt at danne et fælles samfund baseret på forskellige kulturelle levemåder og traditioner. Ud fra informant B's udtalelser indikeres det, at han er i gang med en integrationsproces hvor han er ved at tilegne sig indsigt i etniske danskeres tankemåde og handlemåde. Dette anser specialet som vigtigt for den pluralistiske integration, da indsigt i og forståelse for forskellige kulturers levemåde og traditioner gør, at et flerkulturelt samfund, baseret på forståelse og respekt, kan opstå. Indsigt og forståelse for andre etniske grupper er vigtig anser specialet, ikke fordi egne kulturelle særpræg og traditioner skal opgives til fordel for majoritetens levemåde, hvilket anses som assimilation.

Ovenfor nævnte café skaber et miljø hvor flygtninge, som informant B nævner, har mulighed for at forstå, hvordan etniske danskere tænker som led i deres integration. Yderligere skaber caféen mulighed for, at etniske danskere får indsigt i flygtningenes levemåde, hvilket ligeledes er vigtigt som led i den gensidige anerkendelse og respekt fra begge etniske grupper for at opnå en pluralistisk integration. Caféen skaber altså mulighed for at opnå en pluralistisk integration og anses som et stigmafrit område der kan bidrage til et flerkulturelt samfund baseret på den indsigt i forskellige kulturer caféen kan skabe. Dog skal det nævnes, at specialets integrationsforståelse er den pluralistiske integrationsforståelse, men dette ikke nødvendigvis er flygtningenes egne forståelser af integration. Alle tre flygtninge er blevet adspurgt om deres forståelse for integration, hvad de mener det er for en proces og hvordan den opnås.

Informant A foretrækker at være en dansk person og nævner ”*I feel more comfortable to be a danish person.*” (Informant A:17). Dette udsagn bevidner om, at informant A

ønsker at blive en såkaldt ”normal”, og det kan udledes, at han ønsker at fralægge sig sit stigma. Dette bekræftes yderligere af, at informant A, under hele interviewet, ikke anvender ordet flygtning og bevidst retter interviewerens når spørgsmålet indeholder ordet flygtninge. Et eksempel er når interviewerens anvender udtrykket ”*syriske flygtninge*”, men informant A retter interviewerens og siger selv ”*syriske personer*” (Informant A:3). Dette tyder på, at informant A er bevidst om, at der i ordet flygtning ligger særlige forventninger og fordomme, som han ikke ønsker at videreføre. Han tager afstand fra ordet flygtning og anvender i stedet ordet personer, som bevidner om et ønske om at fjerne de karaktermæssige forventninger der ligger i ordet flygtning, og i stedet fokusere på personens individuelle karakteristika. Ud fra dette udledes det, at de forventninger informant A føler der ligger til flygtninge, det stigma flygtningene har, ønsker han at gøre op med og tage afstand fra.

Informant B's identitetsmæssige proces omhandler ligeledes, at han skal blive dansk. Han ønsker at blive dansker, og det kan udledes, at han ønsker at blive en del af de ”*normale*” og altså derved fralægge det stigma der gør ham miskrediteret (Informant B:18). Ud fra informant A og B's forventninger til integrationsprocessen, og til deres egen rolle i samfundet, kan det udledes, at informanterne ønsker at blive ligesom etniske danskerne, og føler det er bedre for dem at blive etniske danskere, altså elementer fra en proces der minder mere om assimilation end egentlig integration. Ovenfor nævnte café kan derfor, hvis flygtningene anvender den til at tilegne sig viden om etniske danskere med henblik på at overtage danske traditioner og handlemåder, også anses som et område der fremmer assimilationen, alt efter hvilket formål flygtningene har og hvilken proces flygtningene anser integration som. Informant C definerer integration som:

”Integration, jeg ved ikke hvad det præcist er integration, men integration er at du føler sig ligesom andre mennesker. Du føler dig ikke at du er anderledes end dem.”

(Informant C:18)

Informant C's definition bunder i en følelsesmæssig definition, hvor han som flygtning ikke føler sig anderledes. Denne definition deler specialet, der anser det følelsesmæssige aspekt i at føle sig som en del af samfundet og anerkendes som en del af det danske

samfund, som det vigtigste for integrationen. Informant C oplever, at hans syriske omgangskreds ser ham som mere dansk og hentyder, at han er ved at blive dansk (Informant C:19), men i hans danske relationer anses det, at han aldrig kan fralægge sig sit stigma som flygtning, da stigmaet er tribalt og baseret på udseendet. Denne tilstand informant C oplever definerer Goffman som identitetsambivalens, hvilket især kommer til udtryk når et miskrediteret individ får indsigt i, hvordan personer fra hans egen gruppe, med samme stigma, opfører sig på en stereotyp måde der bekræfter omverdenens forventninger negativt (Goffman 2009:149). Et sådant syn kan frastøde ham, og problemet kan her være, at han hverken kan acceptere sin egen gruppe eller gøre sig fri fra gruppen. En reaktion vil være, at individet begynder at nærme sig ”*de normale*” og fjerner sig fra sin gruppe. Problemet er, at han ikke kan fjerne sit stigma, og vil derfor hverken høre til i den ene eller anden gruppe.

Denne definition anses at være akkurat på informant C, der bl.a. har tilegnet sig en dansk ubevidst vane, habitus, nemlig at spise med gaffel i stedet for ske, som syrere normalt gør, hvilket hans syriske venner påpeger (Informant C:19). Informant C står ved en skillevej og har et identitetsben i hver lejr, men er selv forvirret over denne situation og forstår ikke den distance hans syriske venner synes han har til dem.

Informant C anses ud fra disse udtalelser, som en flygtning der har opnået en højere tilpasning end hans syriske netværk, og han kan derfor defineres som en repræsentant for hans gruppe af syriske flygtninge. En repræsentant defineres af Goffman som talsmænd for en gruppe der kommunikerer med resten af samfundet, ”*de normale*”, og som viser samfundet, at det stigma de havde til hans gruppe ikke var reelt (Goffman 2009:66). Informant C anses som en repræsentant, da han har en høj kulturel uddannelsesmæssig position via hans Arkæologi studie og hans socialisering blandt danske universitetsstuderende, hvilket øger hans tilpasningsmuligheder. Han repræsenterer sin gruppe, flygtningene, positivt som uddannede ressourcer stærke mennesker og bryder derfor eventuelle stigmatiseringer etniske danskere kunne have om flygtninge. Med tiden kan en repræsentant, der længe har været et positivt tilpasningseksempel, fjerne sig mere og mere fra sin tilhørsgruppe og i højere grad påtage sig den tilpasning han har repræsenteret. I den proces fjernes han mere og mere

fra den lukkede gruppe af folk med samme stigma (Goffman 2009:68). Denne position som repræsentant for gruppen, og det at han længe har skabt et positivt billede af flygtninge via hans tilpasning, kan være en forklaring på, hvorfor informant C nærmer sig de etniske danskers kultur mere og mere men til gengæld distancerer sig fra den syriske levemåde, hvilket gør, at han oplever en identitetsambivalens. Den aktuelle situation for informant C bevidner derfor om en assimilationsproces.

Alle tre interviewede flygtninge anser det som mere profitabelt for dem at tilegne sig den danske levemåde og de har alle tre et ønske om at nærme sig danskernes levemåde og identitetsmæssigt blive anset som etnisk dansk. Der ligger derfor, fra flygtningenes egen side, et assimilatorisk syn på deres egen integration, en forventning om, at deres liv bliver bedre hvis de bliver danske. Der ligger en uoverensstemmelse mellem den integrationsproces specialet anser som mest hensigtsmæssig og flygtningenes egen vurdering af deres integrationsproces.

En forklaring på, hvorfor de tre flygtninge i højere grad finder det profitabelt for dem at tilegne sig danske værdier og normer kan ligeså findes i deres position som stigmatiseret individ. En reaktion på en stigmatisering kan, som nævnt tidligere, være, at den miskrediterede vil søge mod ligesindede for at neutralisere sit stigma (Goffman 2009:64), eksempelvis andre flygtninge eller frivillige. En anden reaktion på en stigmatisering kan også være, at det miskrediterede individ vil forsøge at tilegne sig ”*de normales*” standpunkt, og på den måde forsøge at fjerne sit stigma ved at indgå som en del af ”*de normale*” (Ibid.:74). Denne forklaring på et stigmatiseret individets modreaktion på dets stigmatisering kan forklare, hvorfor specialets interviewede flygtninge forsøger at tilegne sig danske værdier og normer. En forklaring på de syriske flygtningenes stræben mod at blive dansk og deres vurdering af, at det er mere profitabelt for dem at blive som de etniske danskere, kan derfor bunde i deres position som stigmatiseret individ i samfundet og reaktion herpå. Det skal nævnes, at de tre flygtnings stigma tager udgangspunkt i et tribalt stigma, som er baseret på etnicitet og race der vurderes på individets udseende, hvorfor det kan være problematisk at fjerne stigmaet som led i at blive som ”*de normale*”.

Specialets analyse er opbygget ud fra den pluralistiske integrationsforståelse, men finder det alligevel relevant at nævne, at flygtningene selv har en forståelse der har assimilatoriske træk. Dette anses som relevant at nævne, da ovenfornævnte café, og de generelle interaktioner med de frivillige, ud fra en pluralistisk integrationsforståelse kan være bidragende til integrationen som den forstås i specialet, men alligevel også kan bidrage til assimilation, hvis det er det perspektiv og formål flygtningene har med deres deltagelse.

Udover at den internationale café bidrager til integrationsprocessen, enten den ene eller anden art, så skaber caféen også et sammenhold blandt deltagerne der anses som vigtig. Flygtningene og de frivillige agerer som en homogen gruppe, på trods af deres forskelligheder, hvor forskellig etnicitet, religion og tilhørsforhold ikke er relevant, kun de personlige egenskaber. Under caféen skabes et socialt samvær, hvor flygtninge og frivillige interagerer og ses i en venskabelig og afslappet atmosfære, hvor man både kan grine og græde sammen (Informant E:17). Flygtningene anses ikke som anderledes blandt de frivillige og informant A udtaler ”*Syriske personer føler sig komfortable når de er i frivilligcentret.*” (Informant A:11), hvilket bevidner om en generel positiv følelse vedrørende det frivillige arbejde i centret. Under caféen, og andre sociale arrangementer, skabes relationer mellem frivillige og flygtninge og de agerer sammen i et fællesskab. Det sammenhold caféen skaber mellem flygtninge og frivillige skaber derfor en anerkendelse via fællesskabet og flygtningene oplever at de anerkendes hos de frivillige og at de blandt de frivillige er ligesindede og accepterede. Det kan påtænkes at have betydning for flygtningenes videre møde med det danske samfund, og det kan anses, at Frivilligcenter Helsingør og dets frivillige er forstærkende af flygtningenes følelse af at være værdsat.

4.2.3. Delkonklusion

Flygtningene oplever, at de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anerkender dem og her skabes en følelse af at være velkommen og værdsat. Når flygtningene efterfølgende agerer i det danske samfund og interagerer med etniske danskere, har de fra frivilligcentret fået en fornemmelse af, at alle etniske danskere ikke har fordomme og stigmatiserer dem. Deres selvværdsættelse, som følge af solidarisk anerkendelse og den generelle accept af deres faktiske identitet, kan derfor været øget, hvilket kan give dem

en større følelse af at være værdsat i det danske samfund. Deres følelse af accept hos de frivillige kan derfor tænkes at komme i spil i mødet med det danske samfund, hvorfor det frivillige arbejde fra centret kan bidrage til, at flygtningene i højere grad føler sig værdsat og anerkendt i det danske samfund, som er en vigtig bestanddel i integrationsprocessen.

4.3. Hvilken rolle anser de frivillige, at de har i forhold til syriske flygtnings integrationsproblemer i Danmark?

Det er ingen nyhed, at frivilligt arbejde generelt er positivt og kan have stor betydning for den målgruppe det frivillige arbejde berører. Fokus i dette analysespørgsmål er at kortlægge, hvad netop de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anser, at deres arbejde med flygtninge har af betydning for flygtningenes integration. Analysespørgsmålet besvares ved at undersøge flygtningenes integrationsproblemer, og herefter sætte dem sammen med, hvad de frivillige selv mener deres arbejde har af betydning for disse problemer. Informant D udtaler om det frivillige arbejdes betydning for flygtnings integration:

"[...]hvis ikke de frivillige var der, så faldt det hele sammen vil jeg sige."

(Informant D:12)

Citatet pointerer informant D's fornemmelse af de frivilliges vigtighed for flygtningenes integration, og specialet vil undersøge, hvilke konkrete områder det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør hjælper på flygtnings integrationsproblemer. Specialets problemformulering har fokus på det frivillige arbejdes betydning, og herunder finder specialet det vigtigt både at anse det frivillige arbejdes betydning ud fra flygtningenes eget perspektiv samt fra de frivillige selv, for så afslutningsvis at sammenkoble de to perspektiver til en samlet analyse der kritisk undersøger det frivillige arbejdes betydning.

4.3.1. Sprog og rådgivning

Alle tre interviewede flygtninge nævner, at deres sprogkunken har afgørende betydning for deres integration i Danmark (Informant A:10, Informant B:4, Informant C:22). Ligeledes anser begge frivillige, at integration via sprogkunken, såvel mundtligt som

skriftligt, er vigtigt for flygtningenes integration (Informant D:19, Informant E:15). Sproget anses som en vigtig bestanddel i integrationsprocessen, da sproget skaber adgang til arbejdsmarkedet og hjælper på relationerne mellem etniske danskere og syriske flygtninge. Sprogkunnen blev før prioriteret først i integrationsindsatsen, men i 2006 lavede regeringen en trepartsforhandling med kommunerne og arbejdsmarkedets parter om at nedprioritere sproget, men til gengæld prioritere arbejdsmarkedstilknytning højere i integrationsindsatsen (Regeringen 2016:10). Formålet var, at tilknytning til arbejdsmarkedet ville være en kilde til sproglæren og i februar 2016 udtalte regeringen i et oplæg til trepartsforhandlingerne:

”Manglende danskkundskaber skal ikke være en hindring for at komme ud på en virksomhed. Regeringen ønsker, at danskundervisning i højere grad skal være en integreret del af de virksomhedsrettede tilbud, så undervisningen i højere grad kan blive anvendt i praksis.”

(Regeringen 2016:10)

Denne placering anses som realistisk, men kan i praksis være problematisk. Informant A nævner, at manglende sprogkundskaber kan hæmme integrationen via arbejdsmarkedet. Han udtaler, at manglende danskkundskaber gør, at han har svært ved at socialisere med de etniske danskere, hvilket betyder, at han isoleres socialt (Informant A:10). Informant A mener ikke, at det er muligt at arbejde i Danmark uden at kunne dansk (Informant A:2) og denne fornemmelse har informant C også, som oplever, at arbejdspladserne kræver bevis for gennemført sprogkursus og afviser ham grundet frygt for kultursammenstød og kommunikationsvanskeligheder (Informant C:11). Denne fornemmelse for sprogets betydning stemmer ikke overens med den politik regeringen ligger op til, hvor sproget ikke skulle være en hindring for arbejdsmarkedstilknytning.

Denne fornemmelse for sprogets betydning bekræfter informant C yderligere, da han mener, at sproget er det første danskerne dømmer på når de møder ham. Informant C udtaler i den forbindelse:

”[...] de forventer at jeg ikke forstår så meget, for eksempel nogen af dem, så ligesom man er naiv, lidt naiv eller forstår at man ikke har rigtig baggrund.”

(Informant C:22)

I tråd med ovenstående citat mener informant C, at de etniske danskere han møder ofte går ud fra, at han ikke kan dansk og er uvidende omkring forskellige områder i samfundet (eksempelvis hvad påske er), men ændrer syn og talemåde til ham når de opdager, at han har læst på universitet og taler og forstår dansk på højt niveau (Informant C:22). Der er en uoverensstemmelse mellem, hvordan omverden forventer informant C er og hvordan han faktisk er, en uoverensstemmelse mellem hvad Goffman kalder den *tilsyneladende identitet* og den *faktiske identitet* (Goffman 2009:44). Informant C miskrediteres ud fra hans tribale stigmata og i denne sammenhæng anvendes sproget til at minimere hans stigma, da omverdenens reaktioner til ham ændres, hvis han taler sproget og stigmaet brydes. Flygtningene anser sproget som en vigtig del af det at være integreret og når en flygtning kan sproget er chancen for arbejdsmarkedstilknytning og sociale relationer større og risikoen for social isolation minimeres, hvilket øger integrationsmulighederne.

Ovenstående afsnit kortlagde problemet ved en manglende sprogkunnen, og de to frivillige specialer har interviewet anser, at sproget er vigtigt. Informant D udtaler om sprogets betydning:

”Det er simpelthen det allervigtigste. Fordi det er sproget der støder danskerne [...] og det betyder arbejdsmæssigt, altså helt afgørende arbejdsmæssigt [...]”

(Informant D:19)

Forrige afsnit kortlagde, at flygtningenes sprogkunderskaber kan danne basis for deres integration, og når Frivilligcenter Helsingør yder sproghjælp til flygtningene har de derfor indflydelse på flygtningenes videre integration, færden på arbejdsmarkedet samt tilegnelse af sociale relationer på tværs af kulturer.

Informant D's primære arbejde med flygtningene omhandler juridisk hjælp, hvor hun rådgiver i bl.a. familiesammenføringer, opholdstilladelser og klagesager. Hun nævner, at hun primært tager sig af problemer der kunne opstå i forbindelse med flygtningenes rettigheder, som de måske ikke er bekendt med (Informant D:2). Informant D anser sit arbejde som vigtigt fordi flygtningene ikke selv kan klage, grundet deres manglende sprogkunen og forståelse for systemet. Informant D hjælper flygtningene med at fortælle dem deres rettigheder, og et eksempel på hendes arbejde er nedenstående:

"[...] jeg havde en der kom, en ung pige i går kom hjem til mig [...] og der er en regel om at du kan søge permanent ophold uden at skulle opfylde alle de der mange betingelser der er, hvis du søger mellem 18 og 19 år, altså efter du er fyldt 18 år men før du bliver 19 år[...]"

(Informant D:2)

Informant D skabte i ovenstående situation flygtningen indsigt i en lov der har stor indvirkning på hendes liv, på trods af, at pigen var fyldt 19 år og derfor ikke nåede at søge, skabte informant D kontakt til pigens 18 årige bror (Informant D:2). Flygtningenes manglende sprogkunen begrænser dem i den generelle kommunikation og forståelse af det offentlige system og her anser de frivillige, herunder informant D, at deres hjælp er vigtig, fordi deres hjælp netop gør, at flygtningene informeres om deres rettigheder og samtidig formår at kommunikere med kommunen, jobcenter osv.

Informant E hjælper primært flygtningene via socialt samvær og ved at hjælpe med dem med at forstå papirer fra det offentlige, som de ikke forstår (Informant E:3). Han nævner:

"Det kan jo somme tider godt være svært at forstå [...]man kan blive meget forvirret [...] hvis jeg nu ikke selv kan svaret, jamen så kender jeg jo så mange rådgivere og andet i frivilligcentret som kan svaret".

(Informant E:4)

De frivillige har derfor en rolle som mellemmand mellem flygtningene og offentlige myndigheder og hjælper generelt flygtningene med at kommunikere med omverden. Når de frivillige hjælper flygtningene med juridisk rådgivning, samt forståelse af papirer fra banken, kommunen osv., sikrer de frivillige, at flygtningene oplyses om de rettigheder de har i forhold til opholdstilladelser, klagemuligheder, økonomisk sikring, boligstøtte m.m.. De frivillige er derfor med til at sikre, at flygtningene opnår deres universelle rettigheder, som er givet til alle samfundets medlemmer. Axel Honneth definerer den retslige sfære, som en sfære hvori der opnås anerkendelse via universelle rettigheder som individet sikres adgang til i samfundet (Honneth 2006:147). Som nævnt før kan det ske, at flygtningene har nogle rettigheder som de ikke er bevidste om, og her informerer de frivillige flygtningenes herom, eksempelvis via ovenstående, hvor permanent opholdstilladelse kan opnås mellem det 18. og 19. år. De frivilliges rolle kan derfor anses som vigtige fordi de forhindrer en retslig krænkelse, der ville føre til et tab af selvrespekt hos flygtningene (Honneth 2006:178). Når flygtningene oplever, at de opnår samme rettigheder som resten af samfundet, som de frivillige sikrer at de opnår, er der en sandsynlighed for, at flygtningene vil opnå selvrespekt (Ibid.:247).

Ud fra ovenstående kan det derfor udledes, at de frivillige kan bidrage til, at flygtningene opnår en selvrespekt, som følge af den anerkendelse flygtningene opnår af deres rettigheder via den juridiske rådgivning, hjælp til forståelse af rettigheder fra bank, udbetaling Danmark osv., som de frivillige udøver. Det skal dog nævnes, at de frivillige oplyser flygtningene om deres rettigheder, og såfremt flygtningene ikke var bevidste om deres rettigheder fra starten af ville de sandsynligvis ikke føle en retslig krænkelse, hvis de blev nægtet deres rettigheder, fordi de ikke var bevidste om deres rettigheder. En oplysning om flygtningenes rettigheder fra de frivillige kan derfor også føre til en retslig krænkelse, hvis flygtningene efterfølgende oplever at blive nægtet en universel rettighed, som de frivillige havde oplyst dem, at de havde. De frivillige kan derfor både have en positiv og negativ indvirkning, og kan både skabe flygtningene en retslig anerkendelse, men samtidig også en situation, hvor flygtningene oplever en retslig krænkelse, vedkommende ikke havde oplevet uden de frivilliges oplysning om flygtningenes rettigheder.

De frivillige anser deres rolle i forhold til sproglæren og rådgivning som vigtig for flygtningenes integration, og kan flygtningene ikke sproget begrænse deres muligheder for at kommunikere med offentlige myndigheder, samt for at opnå deres universelle rettigheder i det danske samfund. På dette område anser de frivillige deres rolle som vigtig for flygtningenes integration, da de agerer talerør for flygtningene og sørger for at de opnår deres rettigheder og forstår diverse papirer, som er vigtig for flygtningenes integrationsmuligheder i Danmark.

4.3.2. Netværket skaber integration

I forrige afsnit blev det kortlagt, at de frivillige har en betydning for flygtningenes sprogkundskaber og for flygtningenes opnåelse af basale rettigheder. Et andet punkt, hvor de frivillige anser deres rolle som betydningsfuld for flygtningenes integration, er omhandlede flygtningenes netværk.

Begge frivillige specialer har interviewet anser flygtningenes netværk som svagt fordi det primært består af andre flygtninge, og at der er minimale relationer til etniske danskere, som de frivillige anser som vigtigt før end integrationen kan opnås (Informant D:9, Informant E:9). Informant A og C nævner, at deres venner og netværk primært består af andre flygtninge fra Syrien (Informant A:4, Informant C:13) og da folk fra Syrien generelt er mere åbne overfor nye mennesker (Informant D:10, Informant E:1) er de fleste syriske flygtninges sociale netværk bestående af mange personer. Der er derfor en tendens til, baseret på ovenstående udsagn, at flygtningenes netværk består af mange grupper og fællesskaber med andre flygtninge, hvilket kan udmøntes som solidarisk anerkendelse, hvilket netop opnås gennem positiv deltagelse i fællesskaber og grupper i samfundet (Honneth 2006:164). Som en del af en gruppe og en aktiv positiv deltagende accepteret del af denne gruppe kan solidarisk anerkendelse erhverves. Via flygtningenes store sociale netværk kan de opnå, som følge af den solidariske anerkendelse, en selvværdsættelse, hvilket er essentielt for deres identitet. Set ud fra et anerkendelsesperspektiv er anerkendelse i den solidariske sfære vigtig både på et emotionelt og rationelt plan, og individet anerkendes for dets unikke individuelle egenskaber og bidrag til gruppen. Det er altså medlemmet af fællesskabet og det følelsesmæssige sammenhold der skaber en anerkendelse af individet i gruppen (Willig 2003:17). Set ud fra et anerkendelsesperspektiv opfyldes flygtningenes

anerkendelsesbehov i den solidariske sfære ud fra deres adgang til de grupper og fællesskaber de har med andre flygtninge. Set ud fra et integrationsperspektiv er flygtningenes sociale netværk problematisk, da det består af få etniske danske relationer, som er en nødvendighed for at opnå gensidig respekt og forståelse for kulturer som led i den pluralistiske integrationsforståelse, som er specialets udgangspunkt. Specialet anser ikke, at kontakten til etniske danskere har det formål, at flygtningene skal tilegne sig de etniske danskeres levemåde og normer. Formålet, med kontakt og interaktion med etniske danskere, er, at begge etniske grupper opnår en gensidig forståelse for forskellighed, som er en forudsætning for at kunne leve side om side i et flerkulturelt samfund. De syriske flygtninges begrænsede adgang til etniske danskere gør, at deres muligheder for at opnå solidarisk anerkendelse fra etniske danskere minimeres, hvilket set ud fra et integrationsperspektiv er problematisk. Problemet er, at havde flygtningene generelt manglet solidarisk anerkendelse kunne der være en sandsynlighed for, at de ville søge mod et sammenhold for at opnå anerkendelse, hvilket eksempelvis kunne være hos etniske danskere.

Skal integrationschancerne øges for de syriske flygtninge er det ikke nok at have et stort netværk, og få opfyldt anerkendelse i den solidariske sfære, det vigtige er, hvilke typer personer netværket består af. Specialet anser, at det for de syriske flygtninges integrationspotentiale ikke er nok at opnå anerkendelse i alle tre sfærer, som Honneth nævner gør individet fuldt selvrealiseret (Honneth 2006:130). Set i en integrationssammenhæng er det altså ikke nok, at individet er fuldt realiseret, men et bredere perspektiv skal anvendes, og vigtigheden ligger i hvilke typer af personer flygtningene opnår anerkendelse fra.

Alle tre interviewede flygtninge er bevidste om, at deres integrationsmuligheder øges ved at tilføje flere danske relationer til deres netværk. Denne bevidsthed, og det faktum at flygtningene sprogligt formåede at gennemføre et interview, gør, at de tre syriske flygtninge anses som ressourcestærke flygtninge, netop fordi de forsøger at øge deres kontakt med etniske danskere i deres hverdag samt har gode sprogkunderskaber (Informant A:11, Informant B:6 og Informant C:10). Det kan påtænkes, at de tre flygtninge har indvilliget i at blive interviewet til specialet i håb om at udvide deres

danske relationer, hvilket er vigtigt at have et kritisk blik for, da deres udtalelser derfor kan være præget af et ønske om at skabe et venskab og generelt give et godt indtryk af sig selv. Yderligere er det værd at nævne, at alle tre flygtninge anses som tilpassede flygtninge, da de hjælper andre flygtninge med at forstå samfundet, hjælper med at oversætte hos lægen, kommunen m.m. og hjælper når flygtninge kan have svært ved at forstå systemer som e-Boks, Nem ID osv. (Informant A:7, Informant B:16, Informant C:7). De tre syriske flygtninge agerer 'repræsentanter' for deres gruppe af syriske flygtninge, og som Goffman foreskriver er disse 'repræsentanter' personer der har opnået en positiv tilpasning i samfundet og derfor repræsenterer individer med samme stigma (Goffman 2009:70). At de tre flygtninge har denne form for status, i individuelle grader, anses som integrationsfremmende, idet de med tiden vil opnå en høj status og opnå relationer med andre grupper for at opretholde sin status, hvilket vil øge tilhørsforholdet til etniske danskere.

Der ligger altså et integrationsmæssigt problem i, at flygtningenes netværk primært er baseret på andre flygtninge og her har de frivillige en betydning. De frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anses det som problematisk, at flygtningenes netværk består af få etniske danskere, og informant D, nævner, at de forsøger at øge flygtningenes netværk på forskellige måder (Informant D:12). Hun nævner bl.a., at de forsøger at skabe kontaktfamilier eller vennetjenester, hvor flygtninge og etniske danskere matches sammen på baggrund af familieforhold, interesser, baggrund osv. Hun nævner "*[...] ideen er mægtig god. Men den er svær at udføre i praksis.*" (Informant D:12), og refererer til, at selve matchet er svært at lave og kræver, at de frivillige har adgang til etniske danske familier med forskellige baggrunde og kvaliteter. Frivilligcentret og de frivillige har fokus på problemet med netværket og forsøger på forskellige områder at hjælpe flygtningene med at øge deres relationer til etniske danskere. Et af de områder som begge frivillige anses som vigtige for skabelsen af netværk er deres "International café", hvor de frivillige anses, at der er potentiale for at skabe netværk (Informant D:12, Informant E:18). Informant D anser caféen som et sted hvor folk hygger sig og generelt socialiserer og skaber relationer (Informant D:12) og Informant E nævner, at caféen skaber muligheden for at opdage, at man som personer ikke er langt fra hinanden, på trods af forskellighederne:

”Der er også den familie hvor jeg lige pludselig stod og blev legeonkel og fandt ud af, de boede 50 meter fra mig af.”

(Informant E:17)

Citatet viser, at der blev skabt en kontakt mellem en syrisk familie og en frivillig, hvilket de frivillige nævner er det primære formål med caféen. Caféens formål er at skabe netværk, hvilket de frivillige mener er et vigtigt element, før end flygtningene kan blive integreret.

De frivillige nævner, og forrige analyse afsnit kortlagde, at flygtningene kan opleve modstand i mødet med samfundet, men efterfølgende kan komme hos de frivillige og opleve mødet med etniske danskere som positivt. Som nævnt før anses de frivillige som personer der ikke stigmatiserer flygtningene og ser flygtningenes faktiske identitet, fremfor en tilsyneladende identitet, flygtningene ofte konfronteres med i samfundet. Eksempelvis når informant C oplever, at etniske danskere forventer at han ikke kan tale dansk (Informant C:22) og når informant B gentagende gange oplever at blive stoppet af politiet, ud fra nogle forventninger til hans udseende (Informant B:19). Der er en tendens til, at flygtningene i det danske samfund oplever at der findes en særlig forventning til dem, baseret på deres udseende, deres stigma. Dette stigma eksisterer ikke hos de frivillige, og flygtningene kan hos de frivillige opleve at anerkendes for den de faktisk er og de egenskaber de faktisk besidder. Relationen mellem flygtninge og frivillige har potentiale til at blive fortrolig, hvilket også skyldes de frivilliges position som *”de kloge”* (Goffman 2009:70). Forholdet mellem frivillige og flygtninge er baseret på et gensidigt anerkendelsesforhold, og det frivillige område kan derfor være et område hvor flygtningene opnår en solidarisk anerkendelse.

Det skal nævnes, at når flygtningene møder de frivillige, og som informant D nævner, oplever *”[...] at de godt kan regne med danskere.”* (Informant D:13), så kan der ske det at flygtningenes forventninger til de etniske danskere ligeledes ændres. Informant D’s udtalelse omkring, at hun mener flygtningene generelt anser danskerne som afstandstagne og at hun anser det frivillige område som et sted hvor flygtningene oplever at de godt kan regne med danskerne, bevidne om, at flygtningene, ifølge

informant D, kan have nogle særlige forventninger til de etniske danskere. Det kan anskues, at flygtningene ved et førstegangsmøde med etniske danskere forventer, at den/de etniske danskere stigmatiserer og at flygtningen igen skal konfronteres med en tilsyneladende identitet. Når flygtningen derefter mødes med de frivillige første gang, kan de have en forventning om, at de igen konfronteres med deres tilsyneladende identitet, men opdager, at de frivillige ikke stigmatiserer og faktisk anser flygtningene ud fra deres faktiske identitet. Der kan altså ske det, at flygtningene har særlige forventninger til de etniske danskere som medlem af ”*de normale*”, altså en forventning om en særlig opførsel og holdning til flygtninge. Denne forestilling og forventning til etniske danskere kan i mødet med de frivillige afkræftes, og flygtningene oplever, som informant D nævner, at ”[...]at de godt kan regne med danskere.”(Informant D:13) og at ikke alle etniske danskere tager afstand fra dem. Når flygtningene oplever, at ikke alle etniske danskere stigmatiserer og oplever, at de frivillige er nogle etniske danskere der godt kan lide dem, anses integrationspotentialet at være øget. Denne indsigt i etniske danskere, som de frivillige skaber, gør, at flygtningene oplever, at mødet med etniske danskere ikke nødvendigvis er præget af stigmatisering, og den anerkendelse flygtningen opnår i relationen med de frivillige giver flygtningen en selvværdsættelse, der identitetsmæssigt er vigtig for flygtningen men samtidig skaber en tro på, at de er accepterede i det danske samfund, hvilket er en vigtig erkendelse såfremt integrationen skal lykkes.

4.3.3. At leve i Danmark

Udover at de frivillige anser deres rolle som vigtig i forhold til rådgivning og netværksskabelse, så anser de også at deres hjælp i hverdagen har betydning for flygtningenes integration. De interviewede flygtninge nævner, at for at være integreret i Danmark er det vigtigt at forstå systemerne og hverdagslivet i Danmark, da de er meget anderledes end livet i Syrien. Generelt finder de syriske flygtninge den danske samfundsopbygning svært at forstå, da der er stor forskel på det danske- og det syriske samfund.

Da informant A bliver spurgt om at nævne den største forskel på livet i Syrien og livet i Danmark udtaler han:

”Everything related to everyday life is different. Everything. I can start from waking up in the morning, until night. [...] If you have an appointment in Denmark, you just set it in your calendar and maybe you will have an appointment after one month, or two months. Or sometimes six months. In Syria, Syrian people don’t know anything about this, they just have an appointment for example maximum after one week.”

(Informant A:16)

Informant A anser det som svært at tilegne sig den nye måde at leve på, og ubevidste vaner, såsom måder at anse aftaler på, er svære at lave om. De frivillige informanter nævner, at de syriske flygtnings tidsfornemmelse er anderledes end danskernes, og informant E nævner, at flygtningene generelt tager let på mødetider, hvorimod etniske danskere er mere punktlige (Informant E:11). Disse ubevidste måder at agere på kan anskues ud fra habitusbegrebet, og tidsfornemmelsen er en sådan struktur der er indlejret ubevidst, hvilket derfor er svær for de syriske flygtninge at ændre, og især fordi det er en fælles forståelse blandt syrere generelt.

Problemet med flygtnings ubevindte vaner, habitus, er, at de angiver, hvordan flygtningene agerer, og hvad der er det rigtige og forkerte (Bourdieu 1994:24), i et samfund som ikke stemmer overens med deres habitus. Bourdieu beskriver habitus som forbindelsen mellem samfundets sociale strukturer og individets mentale strukturer, og er et produkt af individets socialisering, og særligt den tidlige socialisering (Bourdieu 1994:24). Habitusbegrebet er ikke let foranderligt, hvorfor det vil være en svær proces at ændre en habitus, på trods af nye sociale strukturer. Begrebet genererer individets forestillinger om verden og virkeligheden og danner derfor rammen for individets tanker og handlinger, og anses som en rettesnor for fornuftig adfærd (Bourdieu 1994:24). Begrebet anvendes til at anskue flygtnings indlejrede ubevidste vaner, som i sammenstødet med etniske danske vaner kan være problematiske. De syriske flygtnings habitus kan skabe et sammenstød mellem kulturer og informant E nævner, at syriske flygtnings tidsfornemmelse i forhold til deres arbejde kan tolkes negativt, hvilket hæmmer deres indgang til arbejdsmarkedet (Informant E:11). Problemet kan være når en flygtning ikke har samme tidsfornemmelse som etniske danskere, og der kan derfor opstå en situation, hvor en flygtning ikke overholder aftaler på en

arbejdsplads, fordi det ligger dybt og ubevidst at tidspunkter er vejledende. Problemet kan være, at der på den måde skabes et stigma og en fremtidig forventning fra det omliggende samfund om, at flygtninge ikke kan komme til tiden og derfor må være arbejdsuvillig, hvilket ikke er den egenskab flygtningen egentlig har.

I en sådan situation kan relationen til de frivillige skabe en indsigt og forståelse i kulturernes forskelligheder og personernes forskelligheder, som i sidste ende kan skabe en større forståelse for modparten. I ovenstående situation, hvor tidsfornemmelsen hos syriske flygtninge og etniske danskere er forskellig, kan en gensidig forståelse og indsigt i de etniske gruppers forskellighed skabe integration, hvilket de frivillige kan bidrage med. De frivillige agerer i denne sammenhæng mellemlid mellem flygtningene og omverdenen og kan hjælpe flygtningene med oplysning omkring kulturelle forskelle, der kan være brugbare i mødet mellem flygtningene og de etniske danskere. På trods af at Bourdieu primært anser habitusbegrebet som et produkt af den tidlige socialisering, så anser han begrebet som foranderligt, fordi vaner og indlejrede strukturer påvirkes af den socialisering der foregår hele livet, grundelementer i individets socialisering er dog lagt i den tidlige socialisering (Bourdieu 2007:96). De mentale strukturer der er indlejret i individet påvirkes derfor langsomt via en løbende socialisering gennem livet. Set i forhold til habitusbegrebets foranderlighed er det muligt for de syriske flygtninge at deres mentale strukturer, f.eks. set i forhold til deres tidsfornemmelse, kan ændres som et resultat af en social struktur i Danmark, hvor tidsforhold er anderledes. De frivillige kan i denne sammenhæng oplyse flygtningene omkring, hvordan aftaler og tidsfornemmelser er i Danmark, og på den måde skabe en bevidsthed blandt flygtningene om, at det f.eks. ikke er velset og tolkes negativt at komme for sent på en arbejdsplads, hvilket kan hæmme adgangen til arbejdspladsen.

Et andet område, hvor syriske flygtninge agerer anderledes end etniske danskere, er ved deres sociale forhold, som også kan anses ud fra deres indlejrede habitus. Personer fra Syrien er generelt mere åbne som personer end etniske danskere (Informant D:10), og en venlig gestus, hvor en syrisk flygtning inviterer nabolaget til kaffe eller omdeler mad for at socialisere, kan anses som grænseoverskridende for etniske danskere og tolkes som noget negativt og utrygt. Dette fordi etniske danskeres sociale ageren ikke er

defineret af en ligeså stor åbenhed overfor fremmede (Informant D:10). I ovenstående situation er der et sammenstød mellem personers habitus og problemet er når syriske flygtninge, i en god gerning eller grundet uvidenhed, overtræder etniske danskeres personlige grænser, ikke fordi de havde det til hensigt, men fordi de ikke kender de sociale spilleregler i Danmark (Informant A:13). Flygtningenes definitioner af, hvad der er rigtigt og forkert, deres habitus, kan være defineret forskelligt fra de etniske danskeres, hvilket i ovenstående situation med omdeling af mad til nabolaget kan skabe en konflikt, hvis de etniske danskere ikke har indsigt i denne forskellighed i den sociale ageren. Informant D nævner, at flygtningene undrer sig over de etniske danskeres modtagelse af deres sociale gestus:

"[...] for de undrer sig over at dansker er så lukkede [...] Hvis du som dansker bor på en vej eller i en ejendom så kender du ofte ikke naboen. [...]og det ville en syrer aldrig sige, de kender hinanden. [...] Der er vi i norden helt anerledes, og det kommer sådan bag på dem."

(Informant D:10)

Ovenstående citat viser, at informant D har lagt mærke til en forskel i de syriske flygtnings sociale forhold til naboer kontra etniske danskeres forhold. Hun nævner, at det kommer bag på flygtningene når de oplever, at de etniske danskere ikke er ligeså åbne socialt. I en sådan situation skaber de frivillige en indsigt i forskellighederne for flygtningene og forhindrer potentielt et sammenstød mellem forskellige kulturers vaner, hvilket skaber en risiko for at udvikle en forudindtaget identitetsforestilling vedrørende syriske flygtninge. De tre interviewede flygtninge oplever generelt, at der er stor forskel på levemåden i Danmark og i Syrien, og det kan være svært at finde ud af, hvilke uofficielle regler der findes i samfundet.

Udover ovenstående to eksempler, omhandlende flygtningenes tidsfornemmelse samt sociale ageren, nævner informant A ligeledes andre områder i samfundet, hvor han har stødt på, at der var forskel.

"[...]in Syria, for example I send our children to the school without special clothes for sports, but here if you do it they will be ignored. [...]in Syria, if you ride your bicycle in the street nobody tell you where to go or how to do, and what's the rule, because there is no rules [...]But here there is special signs, it is very simple and it is very easy to learn, but you will not know it accidentally, you need somebody to tell you that you need to raise your hand if you would like to stop. [...] There is some things related to the babies, we noticed me and my wife, that parents ind Denmark don't like people to touch their babies."

(Informant A:14)

Citatet med informant A viser et par eksempler på de sammenstød der kan komme når syriske flygtninge skal navigere i et samfund der ikke ligner deres eget. De frivillige giver flygtningene, via deres uformelle sociale samvær og fortrolige relationer, en mulighed for at få indsigt i, hvad der er normal ageren for etniske danskere. På den måde kan de frivillige hjælpe til, at flygtningene bedre kan forstå de etniske danskeres reaktioner, så mødet mellem flygtninge og de etniske danskere er baseret på større forståelse for forskelligheden, som gør, at barriererne brydes og det er muligt at opnå en integration baseret på anerkendelse og accept.

4.3.4. Kommunens håndtering af flygtninge

Følgende afsnit indeholder de frivilliges holdning til kommunens håndtering af flygtningenes integration. Dette forhold er interessant at undersøge, fordi de frivillige anser, at der ligger et problem i kommunens håndtering af flygtningene, og anser, at de laver noget af det arbejde kommunen burde.

Begge de interviewede frivillige er skeptiske overfor kommunens arbejde med flygtningene, og mener, at de frivillige varetager nogle af de opgaver som egentlig er kommunens. Informant D undrer sig over, at kommunen ikke er mere engageret i at få flygtningene tilknyttet arbejdsmarkedet, og hun kritiserer kommunen for at finde jobs og praktikpladser til flygtningene, som ikke er integrationsfremmende, f.eks. som opvaskere uden kontakt til etniske danskere (Informant D:6). Dette undrer informant D sig over, og især når hun (de frivillige) efterfølgende opdager, at den pågældende flygtning har faglig baggrund eksempelvis er universitetsuddannet eller med en

erhvervsuddannelse. Hun mener, at de frivillige ofte laver noget af det arbejde som kommunen burde og nævner:

”Jeg har en kollega som har en plan om at vi skal lave en, hvad der hedder en jobmesse [...] så skal vi have nogen frivillige til at lave nogle cv’er. Når kommunen ikke har gjort det, så må nogle andre gøre det.”

(Informant D:7)

Ovenstående citat antyder informant D’s skepsis omkring kommunens arbejde og hun undres over, at kommunen ikke får lavet nogle cv’er til flygtningene og finder det underligt, at kommunen ikke selv tager initiativ til at lave ovenstående jobmesse: *”for det er jo kommunen der har forpligtelsen til at få folk i arbejde.”* (Informant D:7).

I en rapport, produceret af Røde Kors i Danmark fra 2015 navngivet *”Undersøgelse af kommunernes samarbejde med frivillige i integrationsindsatsen”*, har landets kommuner besvaret et spørgeskema omhandlede deres samarbejde med de frivillige i integrationsindsatsen (Røde Kors i Danmark 2015:3). I rapporten fremgår det, at cirka halvdelen af kommunerne oplever, at de frivillig udfordrer kommunernes integrationsproces, og især med fokus på kommunernes servicestandarder (Røde Kors i Danmark 2015:7). Kommunerne anser, at der kan opstå konflikter mellem frivillige og kommunalt ansatte når frivillige forsøger at agere juridiske rådgivere i forhold til familiesammenføring, økonomisk støtte osv., da de frivillige er private personer med personlige holdninger til bl.a. servicestandarder og eventuelt ikke har indsigt i, hvilke opgaver der reelt er kommunens og hvilke der hører under Udlændingestyrelsen (Røde Kors i Danmark 2015:17). Af de besvarelser der hører til Region Hovedstaden, mener 40% at civilsamfundet i ringe grad *ikke* involverer sig i kommunens lovbundne opgaver og servicestandarder. Med andre ord: civilsamfundet involverer sig, hvilket er den højeste procentdel der vurderer i ringe grad til spørgsmålet vedrørende om civilsamfundet ikke involvere sig. Der kan derfor anskues en tendens til, at særligt Region Hovedstaden oplever, at civilsamfundet involverer sig i kommunens opgaver, hvorfor der er større sandsynlighed for, at konflikter mellem kommunen, og i dette tilfælde de frivillige, opstår. 26% af de adspurgte kommuner mener, at den frivillige

indsats gør, at de kan bruge færre ressourcer på integration, fordi de frivillige tager nogle opgaver fra kommunerne (Røde Kors i Danmark 2015:8). I Region Hovedstaden, hvor Frivilligcenter Helsingør er tilknyttet, har blot 16% af de adspurgte kommuner svaret, at civilsamfundet har respekt for kommunens opgaver og roller, hvilket er den anden laveste vurdering, blot Nordjylland på 14% har en lavere vurderingen (Røde Kors i Danmark 2015:25).

Det kan derfor antydes, at Frivilligcenter Helsingør's involvering i det kommunale arbejde kan være problematisk fra kommunens perspektiv, hvilket kan resultere i manglende respekt for det kommunale arbejde, som ligeså kan smitte af på flygtningene, hvilket ikke er optimalt for deres samarbejde med kommunen.

Hvad der egentlig er kommunens opgaver, set i forhold til integrationsindsatsen, kan være af utydelig karakter. Dansk Flygtningehjælp producerede i 2016 et notat til deres frivillige vedrørende kommunens skal-opgaver og kommunens kan-opgaver (Bilag 9.4). Notatet blev udarbejdet fordi der blandt Dansk Flygtningehjælps frivillige ofte var tvivl om kommunens forpligtelser, og derfor også, hvad de frivilliges rolle var (Bilag 9.4: Indledning). Notatet bekræfter informant D's fornemmelse af, at kommunen kun varetager deres lovpligtige skal-opgaver, hvorimod de frivillige varetager kommunens kan-opgaver, der bl.a. indebærer sikring af økonomisk hjælp, ansøgninger om ydelser og vejledninger om familiesammenføringer (Bilag 9.4: Kap 2. Indkvartering og Bolig). Det er derved kortlagt, at der er opgaver kommunerne *skal* og *kan* varetage, og de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anser, at den lokale integrationsindsats kun har fokus på deres lovpligtige forpligtelser, hvorfor de frivillige går ind og spiller en rolle ved at varetage kommunernes kan-opgaver, og derved hjælper flygtningene, så deres integrationsmuligheder kan øges via deres universelle rettigheder i samfundet.

Forholdet mellem frivillige og kommunen er af forskellige karakterer, og de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør anser, at det er en nødvendighed for flygtningenes integration, at de frivillige varetager opgaver der egentlig var kommunens, hvorimod kommunerne anser det som problematisk når frivillige overtager deres arbejde. Alligevel anser kommunerne det som positivt, at de frivillige udfordrer kommunernes arbejde i

integrationsprocessen, og informant D nævner, at de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør mødes med et integrationsteam hver sjette uge, hvor de diskuterer forbedringer og hvor de frivillige kan stille sig undrende overfor kommunens og jobcentrets arbejde med flygtningene (Informant D:6). Sådant en dialog mellem de frivillige og kommunen anses som positiv, og i rapporten fra Røde Kors ses det, at 48% af besvarelsene tilhørende Region Hovedstaden har en klar strategi angående samarbejdet med civilsamfundet beskrevet i kommunernes integrationspolitik eller lignende. Dette tal, 48%, er det højeste blandt regionerne i Danmark, og svarprocenten fra de andre regioner ligger betragteligt lavere, hvor de fleste af de resterende regioner svarer, at de ingen skriftlig strategi har med det frivillige arbejde (Røde Kors i Danmark 2015:23). Det anses, at kommunerne i Region Hovedstaden også har et ønske om at inkludere de frivillige, og hele 92% af de adspurgte fra Region Hovedstaden ønsker i høj grad at udbygge samarbejdet yderligere med de frivillige, og igen på dette område har Region Hovedstaden den højeste svarprocent. De frivillige udfordrer derved kommunes integrationsarbejde, hvilket kommunerne generelt er positive overfor så integrationsindsatsen kan forbedres. Såfremt kommunerne ikke påtager sig en opgave giver mødet mellem kommune og frivillige de frivillige indsigt i de områder kommunerne ikke formår at varetage, for så efterfølgende selv at kunne udføre dem. De frivillige har i dette tilfælde en effekt på kommunens arbejde, da de gør de kommunale medarbejdere bevidste om problematiske områder, og selv har mulighed for at hjælpe flygtningene på områder de vurderer kommunen ikke håndterer efter de frivilliges standarder.

Udover at de frivillige er kritiske overfor det generelle integrationsarbejde fra kommunens side, så stiller de frivillige, og særligt informant D, sig undrende overfor de kommunale ansattes manglende erfaring, og anser dem ikke som fagligt dygtige nok til at varetage integrationsopgaven af flygtninge (Informant D:6). Ud fra informant D's udtalelser er det sandsynligt at hun, på baggrund af hendes erfaring med flygtninge og generelle juridiske indsigt, udfordrer kommunens arbejde med flygtningene under deres møder, og selv varetager kommunernes manglende arbejde med flygtningene. Informant E er heller ikke imponeret over kommunens arbejde og beskriver den kommunale

indsats med flygtningene som et område der ikke har overskud eller tid (Informant E:14).

Specialets interviewede flygtninge har dårlige erfaringer med kommunen, og et eksempel er informant C som ansøgte om et tilskud til transport til hans studie af kommunen, men fik afslag (Informant C:9). Informant C kontaktede kommunen med henblik på at få et tilskud til transport, da hans økonomi på integrationsydelse ikke rækker til de transportudgifter der er forbundet med til at tage fra Helsingør til Københavns Universitet flere gange om ugen. Den kommunale medarbejder fortalte ham, at hun skulle se dokumentation for, at han tog hen til Universitet, og fortalte, at kunne han dokumentere det, kunne han få tilskuddet, fordi tilskuddet ville anses bidragende til integrationen. Informant C's professor fra Københavns Universitet, som informant C kender privat fra Universitet i Syrien, ringede og bekræftede overfor sagsbehandleren, at informant C deltager i kurser på Københavns Universitet (Informant C:9), hvorefter sagsbehandleren afviste informant C's ansøgning om tilskud, hvilket han er uforstående overfor. Ovenstående situation kan anskues ud fra Honneths anerkendelsesbegreb, da informant C oplevede en retslig krænkelse fra kommunen, hvilket betyder, at informant C ikke opnår de universelle rettigheder der gives til alle medlemmer i samfundet. Hans krænkelse bunder i, at han først fik en accept af støtten og en lovning om, at hans gang på Universitet kunne anskues som integrationsfremmende, hvorfor kommunen ville støtte ham økonomisk, men efterfølgende fik afslag på en rettighed, han fik oplyst han havde.

For informant C bunder hans retslige krænkelse også i, at han har en fornemmelse af, at andre flygtninge modtager tilskuddet (Informant C:9), og det kan derfor anskues, at han føler, at han nægtes en rettighed andre modtager. Det skal nævnes, at når en flygtning er blevet placeret i en kommune har den pågældende kommune ansvaret for den enkelte flygtninges integration (Retsinformation kapitel 2, §4), og udover de lovpligtige forpligtelser til flygtninge er det op til kommunerne selv at prioritere integrationstiltag og fordele ressourcer for at få flygtningene integreret. Informant C's ovenstående situation kan udspringe af en ukvalificeret sagsbehandler, som informant D beskriver sagsbehandlerne, men kan ligeledes være et resultat af forskellige kommuners

prioriteringer. Årsagen til ovenstående situation er dog ikke relevant for informant C, der oplever en frustration og en forskelsbehandling af rettigheder, og en sådan retslig krænkelse kan, ifølge Honneth, resultere i social udelukkelse (Honneth 2006:178), hvilket også er gældende for informant C's tilfælde, hvor han føler en forskelsbehandling og isoleres fra sine sociale relationer på Universitetet. Tabet af selvrespekt, som følge af krænkelsen, kan i dette tilfælde tænkes at gøre at informant C's selvrespekt daler, hvilket kan resultere i følelsen af mindreværd. Yderligere gør kommunens håndtering, at informant C ikke øger sine integrationsmuligheder, som ville øges ved at kunne komme oftere til Universitet og tilegne sig sociale relationer, få indsigt i det danske sprog samt føle sig som en aktiv del af fællesskabet, som universitetsstuderende.

De frivilliges rolle set i forhold til kommunes rolle i integrationsprocessen er, at de udøver noget af det arbejde som de vurderer, at kommunen ikke selv opfylder og udfordrer kommunens standarder. Yderligere kan det antages, at flygtningene, såfremt de oplever at sagsbehandlerne ikke er behjælpelige på et givet område, går til de frivillig for vejledning, netop fordi relationen mellem flygtning og frivillig er baseret på et gensidigt anerkendelsesforhold, og i en sådan situation kan den frivillige få indsigt i, om kommunen har overset nogle rettigheder flygtningene har.

4.3.5. Delkonklusion

De frivillige anser, at de har betydning for flygtningenes erhvervelse af dansk kundskab, hvilket øger flygtningenes chancer for at deltage i arbejdsmarkedet, samt deres generelle sociale interaktioner med etniske danskere. Yderligere spiller de frivillig en vigtig rolle set i forhold til at oplyse flygtningene om deres juridiske og økonomiske rettigheder, og de frivillige kan agere talerør mellem flygtningene og de offentlige myndigheder. De frivillige anser det som problematisk, at flygtningenes netværk primært består af andre syriske flygtninge, og forsøger at skabe kontakt mellem flygtninge og etniske danskere. De frivillige anser desuden, at deres menneskelige kontakt med flygtningene er vigtig, da flygtningene blandt de frivillige oplever etniske danskere som omsorgsfulde og sympatiske. Yderligere anser de frivillige, at deres rolle i flygtningenes liv bidrager til at forstå hverdagen i Danmark, hvilket er vigtigt at have forståelse for og indsigt i så mødet mellem flytningen og etniske danskere opleves som konfliktfrit. Desuden ser de

frivillige et problem i kommunens varetagelse af integrationsopgaverne, og de frivillige udfordrer derfor kommunen og udfører selv områder de ikke mener kommunen har udført tilstrækkeligt, hvilket øger integrationsmulighederne for flygtningene.

4.4. Hvilke muligheder og begrænsninger skaber brugen af Frivilligcenter Helsingør for syriske flygtninges integration i Danmark?

Specialets sidste analysedel behandler det frivillige områdes konkrete betydning for syriske flygtninges integration i Danmark. Fokus er, at undersøge, hvad Frivilligcenter Helsingør og dets frivillige bidrager med til de syriske flygtninges integration der kommer i centret. Det essentielle i analysespørgsmålet er at kortlægge det frivillige arbejdes muligheder i forhold til integrationen, men samtidig også undersøge Frivilligcentrets begrænsninger. De to forrige analysespørgsmål behandlede flygtningenes egen vurdering af de frivilliges bidrag set i forhold til at føle sig værdsat, og anden analysedel behandlede de frivilliges vurdering af deres indsats i forhold til flygtningenes integration. Dette afsnit sammenkobler de to forrige afsnit og opstiller et kritisk syn på den frivillige indsats' muligheder og begrænsninger, og er opbygget som en diskuterende analyse, hvor fokus er en kritisk diskussion af den frivillige indsats i forhold til flygtningenes integrationsmuligheder.

Indledningsvis findes det relevant at pointere, at specialets integrationsforståelse er baseret på den pluralistiske integrationsforståelse. Årsagen til, at det findes relevant at pointere dette syn igen er fordi det via de to forrige analyseafsnit er blevet klart, at den integrationsforståelse specialet bygger på ikke er den samme som hverken de interviewede flygtninge eller frivillige anser som integration. I ordet integration ligger, ifølge specialets udgangspunkt, en proces hvor forskellige grupperinger finder et fælles grundlag og lever side om side uden at opgive deres respektive levemåder. Spørgsmålet er, om det også er den proces de syriske flygtninge egentlig selv mener de skal agere under.

Alle informanter er blevet adspurgt om, hvad de forstår ved ordet integration og hvilken proces det er for dem og informanterne definerer integrationen som en proces lignende specialets forståelse, da deres udtalelser bl.a. er baseret på "[...] *living in harmony* [...]" (Informant A:21), "[...] *Du føler dig ikke at du er anerledes end dem*" (Informant C:18) og "*Flygtninge føler sig en del af det danske samfund*" (Informant D:17).

Selvom ovenstående citater umiddelbart antyder en integrationsforståelse ligesom specialets pluralistiske, anses der at være en uoverensstemmelse mellem hvad informanterne udtaler deres integrationsforståelse er, samt hvad de praktisk nævner der skal til for at opnå integration. Informanterne udtaler bl.a. "[...] *og lærer hvordan den dansk er [...]*" (Informant B:17), "[...] *de skal bare acceptere at der er nogle normer som de også skal bruge [...]*" (Informant E:20) og "[...] *man bliver mere dansk når man møder dem.*" (red. de frivillige) (Informant C:15).

Ovenstående citater tyder på, at den proces informanterne egentlig anser flygtningene skal igennem har elementer fra assimilation, hvor fokus er at blive dansk, lære dansk og leve som etniske danskere, hvilket refereres til i ovenstående citater. Pointerne i ovenstående citater er, at hvis formålet med integrationen er at blive dansk anses processen ikke længere som den pluralistiske integration, men dermed med elementer fra assimilation, på trods af, at informanternes umiddelbare definition af integration blev anset som den pluralistiske integration. Citatet nedenfor, med informant B, viser en tydelig assimilationsforståelse i forhold til hans egen integration:

"INFORMANT: Integration. Mig, hvis jeg sidder sammen med danskere jeg bliver ligesom danskere.

INTERVIEWER: Skal du blive ligesom danskerne?

INFORMANT: Ja."

(Informant B:18)

Ud fra ovenstående citater udledes det, at informanterne anser integrationsprocessen som anerledes end den forståelse specialet har. Specialet anser det som vigtigt at kortlægge denne forskellighed, da informanternes udtalelser omkring opnåelsen af- og problemer med integrationen er præget af det syn de individuelt har på integrationen.

Områder som informanterne anser som vigtige for integrationen, for at kunne blive dansk, anser specialet ikke som integrationsfremmende, idet formålet med den pluralistiske integrationsforståelse ikke er at tilegne sig en ny kultur, men derimod opnå en gensidig forståelse af forskellige kulturer. Specialet anser det empiriske indsamlede data ud fra et pluralistisk synspunkt, men det er vigtigt at have et kritisk blik på informanternes udtalelser, da de udtaler sig ud fra et andet integrationssynspunkt end specialet er bygget på. Denne forskellighed gør ikke informanternes udtalelser mindre brugbare eller valide, men det vurderes, at det er nødvendigt med en synliggørelse af denne forskellighed, da analysen er udarbejdet ud fra informanternes udtalelser set i forhold til specialets integrationsforståelse.

4.4.1. De sociale arrangementers begrænsninger

I forrige analysedel blev det kortlagt, at de frivillige anser deres relationer med flygtningene som vigtige, og især deres fælles sammenhold via de aktiviteter de afholder, som eksempelvis ”International café”. De frivillige nævner, at det menneskelige aspekt i relationen mellem flygtninge og frivillige, som er baseret på et gensidigt anerkendelsesforhold, er vigtigt for integrationen og på dette område har caféen en netværksskabende effekt, ifølge de frivillige.

Denne café finder specialet det vigtigt at undersøge nærmere, da informanterne, og især de frivillige, er positivt indstillede overfor netop caféen. Det er interessant at undersøge, hvor stor betydning ”International café” egentlig har på flygtningenes integrationsmuligheder, og om der er nogle områder, hvor der er en uoverensstemmelse mellem de frivilliges vurderinger og flygtningenes erfaringer. Alle tre flygtninge har erfaring med ”International café”, men anser, at den har nogle begrænsninger. Informant A anser ikke caféen som brugbar for ham længere, han anser caféen som et sted hvor flygtninge kan føle sig komfortable, men han anser ikke, at caféen bidrager med netværksdannelse, som ellers var den tiltænkte hensigt (Informant A:12). Informant A’s udtalelser bekræfter, at det frivillige område er et sted hvor flygtninge føler sig veltilpas, og dette kan skyldes, at flygtningene anses som de personer de er. Deres faktiske identitet anses udelukkende når de er sammen med de frivillige og de stigmatiseres derfor ikke ud fra deres tilsyneladende identitet, hvilket de kan opleve i mødet med samfundet. De frivillige anser, at caféen bidrager til at flygtningene kan lære dansk samt

få udvidet deres netværk (Informant D:15, Informant E:19). Dette punkt er informant A kritisk overfor, og han kommer ikke længere til caféen, fordi han ikke anser at kunne lære sproget eller den danske kultur til caféen. Dette mener han fordi caféen ofte er inddelt så flygtninge sidder for sig og etniske danskere for sig, samt har et begrænset indhold af etniske danskere, mener han (Informant A:10). Han vurderer, at han har større mulighed for at lære dansk og forstå den danske kultur ved at deltage i sportsaktiviteter med sin søn (Informant A:11).

Dette problem med at etniske danskere sidder for sig og flygtninge sidder for sig nævner informant C også som problematisk, ligesom informant D ligeså ser et problem forbundet med denne opdeling til caféen (Informant C:21, Informant D:16). En forklaring på hvorfor der sker denne opdeling kan være fordi flygtningene er usikre på deres sprog, og informant A mener selv, at opdelingen skyldes at det er nemmere at tale med velkendte personer både mht. det sprogmæssige aspekt og grundet kulturforskellene (Informant:11).

Informant B og C er jævnlige brugere af caféen, og modsat informant A, anser de caféen som en mulighed for at lære sproget, samt udvide deres netværk via nye danske bekendtskaber (Informant B:15, Informant C:15). Her skal det dog nævnes, at alle tre af specialets interviewede flygtninge anses som ressourcestærke og har gode både sociale og sproglige evner. Dog vurderes det, at informant A adskiller sig fra de to andre interviewede flygtninge set i forhold til hans sprogkunen, og interviewet med informant A foregik delvist på engelsk, hvor de to andre interviews med flygtningene kun foregik på dansk. Informant A nævner under interviewet *"It is hard for me to speak in Danish."* (Informant A:1) og *"Jeg kan tale på dansk men det er langsomt."* (Informant A:1), hvorefter interviewerens forsikrer ham om, at såfremt han bedre forstår engelsk kan interviewet foregå på engelsk. Informantens interview er derfor en blanding af dansk og engelsk, og informant A skifter selv til engelsk når han føler det svært at formulere sig på dansk (Informant A:1). Informant A anses ikke som ressourcestærk i forhold til hans sprogkunen, og det informant A selv mener er grunden til, at flygtningene sætter sig isoleret, kan være en forklaring på, hvorfor han kunne tænkes selv at isolere sig til caféen. Dette kan forklare, hvorfor han ikke føler han får ligeså

meget ud af caféen som eksempelvis informant B og C gør, der vurderes at have bedre sprogevner end informant A, og derved større selvsikkerhed i at snakke med etniske danskere og opbygge relationer.

Der kan derfor være en tendens til, at det primært er de ressourcestærke flygtninge, som har selvsikkerhed i forhold til deres danskkunnen og som har nære relationer til de frivillige, som får et udbytte af caféen og øger deres relationer med etniske danskere. Det kan derfor tænkes, at det er disse typer af flygtninge, de sprogligt stærke og socialt anlagte, der primært får et udbytte af caféen og har mulighed for at skabe netværk via socialisering med de frivillige. Derfor kan det anses, at sociale arrangementer lignende caféen kan være problematiske for flygtninge der ikke er stærke sproglige, og socialiseringen under caféen kan gøre, at de isolerer sig, og efterfølgende ikke kommer til caféen, da integrationsudbyttet for dem ikke anses som særligt stort.

Udover ovenstående problem har caféen svært ved at tiltrække flygtningene. Informant A mener kun, at det er de flygtninge der bor i nærheden der anvender caféen, og informant E har flere gange oplevet at der var flere etniske danskere end flygtninge til caféen (Informant A:12, Informant E:19). Informant C forklarer, at caféen var bedre for et år siden, hvor caféen var hver torsdag, fremfor en gang om måneden, hvilket han er uforstående overfor, og de frivillige har flere gange adspurgt ham om, hvordan caféen kunne blive bedre (Informant C:17). En forklaring på, hvorfor antallet af flygtninge til caféen daler kan findes i den forskel der er på syriske personers tidsfornemmelse kontra den danske tidsfornemmelse. Som nævnt før har syriske personer et mere afslappet forhold til aftaler, og som informant A nævner, er det ikke normalt for syrere at planlægge aftaler længere ud i fremtiden end en uge ad gangen (Informant A:16). Denne helt basale forskel i de etniske gruppers tidsfornemmelse bunder i to forskellige måde at anse tid på, en forskel i habitus, en social konstrueret indlejret vane, der anses som definitionsramme for ens færden og moralske kompas (Bourdieu 1994:24). Dét at caféen kun bliver afholdt en gang om måneden, kan derfor være en forklaring på, hvorfor antallet af flygtninge der deltager er faldet, netop fordi aftalen ligger langt ud i fremtiden, som det ikke er normalt at lave aftaler, for folk fra Syrien.

Denne forskellighed der ligger hos syrere og etniske danskeres tidsfornemmelse kan naturligvis skyldes mange ting, men en forklaring kan være, at der ligger en forskel i Danmarks og Syriens teknologiske fremskridt, hvilket bl.a. betyder, at syrere ikke anvender internettet på samme måde som etniske danskere, samt fordi mobiltelefonen i Danmark anses som et effektivt planlægningsværktøj, hvilket ikke er tilfældet blandt syrere, der primært anvender den til at tale i, og sjældent til sms brug, skrive e-mail eller anvende internettet (Informant A:8). Her ses en tydelig forskel på de to kulturer, og de syriske flygtnings habitus er derved anderledes end den der eksisterer i Danmark vedrørende tidsfornemmelse og brugen af mobiltelefon som planlægningsværktøj. En forklaring på de syriske flygtnings tidsfornemmelse kan findes i, at de ikke er vant til samme digitale strukturering af hverdagen som etniske danskere er. Informant A udtaler, at etniske danskere blot sætter en aftale i deres kalender, og ofte er aftalen flere måneder ud i fremtiden, hvorimod syrere ikke gør, og ikke er vant til at anvende deres telefon og internet aktivt i hverdagen, som etniske danskere er (Informant A:16). Når syriske flygtnings habitus er defineret på en anden måde end de etniske danskeres, og når den generelle tidsfornemmelse er produceret ud fra en samfundsstruktur og derved er afhængige af det sociale miljø, så kan denne tidsfornemmelse være svær at omstille, ligesom ubevidste vaner, ens habitus, generelt er (Bourdieu 1994:24). Ovenstående vedrørende forskellen i syrere og etniske danskeres teknologiske brug kan derfor være en forklaring på, hvorfor syrernes generelle tidsfornemmelse er mere afslappet. Derfor kan der være en risiko for, at nogle flygtninge glemmer at komme til caféen, hvilket forklarer, hvorfor caféen har svært ved at få flygtninge til at komme.

Ligeledes kan en forklaring på det lave antal syriske deltagere til caféen skyldes, at caféen starter kl. 17:30. Både informant A og C nævner, at hele dagens struktur er anderledes i Syrien i forhold til i Danmark, og alt fra hvornår man står op, går på arbejde og spiser måltider er anderledes i Danmark (Informant A:16, Informant C:19). Informant C nævner, at han oplever det som problematisk, at der er forskel i dagens opbygning i Danmark kontra den han er vant til i Syrien.

”Ja for eksempel mine venner som jeg bor med, de spiser for eksempel klokken 10 eller 11 her, men det er svært for mig fordi jeg skal tage til skole, jeg skal tidligt op og vi har 30 minutter kun pause hver dag, så jeg bliver nødt til at spise frokost fra kl. 12-12:30.

Og når jeg kommer tilbage for eksempel kl. 17,18, 19 jeg skal spise aftensmad.”

(Informant C:19)

Citatet viser, at informant C oplever, at han har svært ved at følge en syrisk hverdagsrytme, som hans bofæller gør, samtidig med at han skal passe en dansk skolegang (Informant C:19). Denne forskel i hverdagsrytmen kan være en forklaring på, hvorfor nogle flygtninge ikke kommer til caféen, som starter kl. 17:30, som ifølge syriske standarder er tidligt at spise aftensmad (Informant C:22). Det kan derfor tænkes, at nogle flygtninge har svært ved at tilpasse caféens starttidspunkt med deres hverdag, hvilket kan gøre, at nogle flygtninge ikke kommer til caféen, fordi de følger en syrisk dagsrytme.

Både dét at caféen afholdes en gang om måneden samt caféens generelle danske rytme kan gøre, at nogle flygtninge enten bevidst eller ubevidst fravælger at deltage til caféen. Alligevel nævner både informant B og C, som jævnligt kommer til caféen, at de er glade for at deltage og deltager hver gang. Det kan derfor tænkes, at ressourcestærke flygtninge, der er bevidste omkring vigtigheden af at opbygge netværk og socialisere med etniske danskere, tilpasser deres tidsforfølelse og hverdag, så de kan komme til caféen. Informant A mener ikke, at han får et udbytte af caféen og han anser, at caféen er bedst for de helt nye flygtninge. Alligevel kan nye flygtninges usikkerhed vedrørende deres sprog være en hindring for muligheden for at skabe netværk og kontakt med etniske danskere, hvorfor spicalet ikke anser caféen som bedst for nytilkomne flygtninge, men derimod som mest profitabel for de ressourcestærke flygtninge, der har en sproglig selvtillid og den sociale sikkerhed til at skabe nye netværk.

4.4.2. De frivillige fra Frivilligcenter Helsingør

Selvom både de frivillige og flygtninge nævner isoleringen af etniske grupper som problematisk til caféen, nævner de alle også, at det største problem forbundet med den generelle gang i frivilligcentret er dets personsammensætning. Informant A nævner, at hvis der kom flere etniske danskere til caféen og især yngre (i forhold til de frivillige

pensionister) så ville han komme, da han ikke mener han får noget ud af at tale med pensionister (Informant A:12). Dette punkt anser informant B også som vigtigt, da han anser det som relevant at lære om dansk ungdom (Informant B:17), ligesom informant C ville ønske, at caféen indeholdte flere unge med et aktivt arbejdsliv (Informant C:16). Rapporten ”Undersøgelse af kommunernes samarbejde med frivillige i integrationsindsatsen” fra 2015, produceret af Røde Kors, giver et indblik i kommunernes vurdering af hvem de frivillige er og kommunernes mulighed for at rekruttere frivillige.

Rapporten viser, at i hovedstadsregionen er 84% af de frivillige kvinder og 68% af de frivillige er over 60 år, hvoraf 60% af de frivillige er på pension (Røde kors i Danmark 2015:24). Altså en overrepræsentation af kvindelige pensionister over 60 år. Alligevel viser rapporten, at 60% af de frivillige i hovedstadsregionen ligeså er i beskæftigelse, hvilket ikke umiddelbart stemmer overens med den fornemmelse flygtningene og de frivillige, som specialet har interviewet, har på frivilligcenters frivillige. En forklaring kan dog være, at hovedstadsregionen er en stor region, og at der kan være stor forskel på frivilligområder i eksempelvis Nordsjælland og København, og personsammensætningen af de frivillige i eksempelvis storbyen og forstæderne, hvilket rapporten ikke skelner imellem. Det er de frivillige samt flygtningenes fornemmelse, at pensionisterne dominerer frivilligområdet i Frivilligcenter Helsingør, og undersøgelsen fra Røde Kors bekræfter, at der er en høj procentdel af ældre, og især kvindelige, pensionister i hovedstadsregionen.

En af årsagerne til Frivilligcentrets- og caféens problemer med at rekruttere flygtninge kan altså skyldes de frivilliges sammensætning, og her kan problemet i Frivilligcenter Helsingør skyldes dets geografiske placering i et område med et højt antal frivillige pensionister, kun overgået af region Midtjylland (Røde Kors i Danmark 2015:24). Hvis caféen skal være mere brugbar som integrationsfremmende element, og derved tiltrække nogle af de flygtninge der ikke anser at de får et netværk til caféen, må caféen og det frivillige område tiltrække flere unge frivillige og især dem med tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsesinstitutionerne.

Et andet problem omhandlende personsammensætningen af frivillige i Frivilligcenter Helsingør er, at det kan gøre det svært for flygtningene at få indsigt i hverdagen i Danmark, og de problematikker der måtte opstå i hverdagen, når de frivillige primært er pensionerede kvinder. Yderligere har de frivillige ikke mulighed for at anvende deres eget netværk til at hjælpe flygtningene, da dette kan tænkes at være begrænset til andre pensionister. I rapporten fra Røde Kors peger flere af de adspurgte kommuner på, at de frivillige som led i integrationsindsatsen kan støtte og rådgive flygtningene mod job og/eller uddannelse, herunder eksempelvis anvende eget netværk i flygtningenes jobsøgning (Røde Kors i Danmark 2015:8). Rapporten viser også, at kommunerne primært anser, at de frivillige kan øge flygtningenes ”sociale trivsel”, og at job- og uddannelseseffekter er sekundære effekter, der kan realiseres som følge af en øget social trivsel og inklusion i samfundet (Røde Kors i Danmark 2015:8). Ud fra ovenstående kan det altså være problematisk, at Frivilligcentret Helsingør primært består af pensionister, som ikke har samme adgang til arbejdsmarkedet som eksempelvis yngre lønmodtagere ville have, men alligevel kan det, at de frivillige hjælper på flygtningenes sociale trivsel gøre, at flygtningenes chancer for at komme i job eller uddannelse alligevel øges. Frivilligcenter Helsingørs geografiske placering i et område domineret af frivillige kvindelige pensionister, kan være årsag til, hvorfor flygtningene ikke finder caféen brugbar i forhold til netværksdannelse, hvilket oprindeligt var formålet. Dog skal det nævnes, at flygtningenes muligheder for job og uddannelse alligevel kan påvirkes positivt, da de frivilliges bidrag til flygtningenes sociale trivsel og generelle følelse af anerkendelse, kan gøre flygtningene mere selvsikre i forhold til jobsøgning og i uddannelsessystemet. Flere yngre frivillige ville formentlig tiltrække flere flygtninge, da de frivillige på den måde ville skabe indsigt i den danske levemåde for unge, samt have et bredere anvendeligt netværk, hvilket specialets interviewede flygtninge efterspørger.

4.4.3. Flygtninge hjælper flygtninge

Ud fra ovenstående vinkel på caféens begrænsninger og muligheder kan der være nogle områder, hvor Frivilligcenter Helsingør ikke fungerer efter hensigten. Når det ses, at en af frivilligcentrets primære sociale tilbud, ”International café”, har visse kritiske punkter og har svært ved at få flygtningene til at deltage, kan der være en tendens til, at det er de samme flygtninge der kommer i frivilligcentret, og derved de samme der får et udbytte af centret og øger deres integrationsmuligheder. Dette punkt bekræftes af, at de tre

flygtninge specialet har interviewet alle tre anses som ressourcestærke flygtninge der har reflekteret over deres egen integration samt hjælper andre flygtninge til at blive bedre integreret.

Informant D nævner, at de i frivilligcentret har særlige projekter målrettet de kvinder og mænd som ikke kommer i centret, da hun mistænker at de isolerer sig (Informant D:17), hvilket er problematisk for deres videre integrationen. Der er altså en gruppe af flygtninge som ikke får gavn af frivilligcentret, og disse flygtninge kan også tænkes at være dem der isolerer sig til ovenfor nævnte café, hvis de deltager, og derfor ikke hverken øver dansk eller opnår relationer til de frivillige, hvilket forrige analysedele påviste som vigtige for flygtningenes følelse af anerkendelse og selvværdsættelse, som danner grobund for deres integration i Danmark. Alligevel spiller frivilligcentret her en positiv rolle, fordi rammerne i frivilligcentret gør, at disse flygtninge møder andre flygtninge, som kan hjælpe dem med at falde til i Danmark. Dette udledes ud fra, at alle tre af specialets interviewede flygtninge nævner, at de hjælper andre flygtninge med at forstå dansk, oversætte papirer fra banken, tager med til lægen osv. (Informant A:7, Informant B:16, Informant C:7).

De tre flygtninge anses som ressourcestærke og kan defineres som repræsentanter for deres gruppe. Begrebet, som stammer fra Goffman, referer til personer der agerer repræsentanter eller talsmænd for resten af samfundet, og som har opnået en positiv tilpasning. De repræsenterer deres gruppe, med samme stigma, positivt og viser på den måde samfundet, at den stigmatisering der kan pådømmes gruppen ikke er reel (Goffman 2009:64-70). De tre interviewede flygtninge anses som disse typer repræsentanter og deres aktivitet i frivilligcentret kan gøre, at de møder andre flygtninge som de kan hjælpe med deres integration. På den måde danner frivilligcentret rammerne for at resourcesvage flygtninge kan møde ressourcestærke flygtninge, altså skaber frivilligcentret integrationspotentialer for de resourcesvage flygtninge, netop ved at skabe et område, hvor flygtninge kan møde flygtninge. Interaktionen mellem resourcesvage og ressourcestærke flygtninge er i den sammenhæng vigtig, og særligt fordi de ressourcestærke har kontakter og relationer i frivilligcentret, hvilket med tiden kan bidrage til, at de resourcesvage også får. På trods af de frivilliges udtalelser om, at

det er problematisk at de ikke formår at få kontakt til særlige grupper af flygtninge, så er det vigtigt at have øje for, at de flygtninge som rent faktisk kommer i centret og opnår en integration herfra, formentlig kender mange andre flygtninge, grundet deres store netværk som flygtningene ofte har, og har mulighed for at hjælpe andre flygtninge med sprog og praktiske gøremål.

Der er derfor den mulighed, at flygtningene kan få disse isolerede flygtninge med til frivilligcentret, og her kan det ske, som førnævnte afsnit berørte, at flygtningene ikke socialiserer med de etniske danskere som tiltænkt, men de får noget sparring i de andre flygtninge der kan give dem en anerkendelse og selvtillid til at snakke med de etniske danskere på sigt. På den måde kan det antydes, at når frivilligcentret hjælper nogle flygtninge og oplever at de opnår succes og bliver ressourcestærke, så er der en chance for, at de videreformidler denne hjælp til andre flygtninge, og på den måde hjælper frivilligcentret mere end blot den ene flygtning. Yderligere danner frivilligcentrets sociale arrangementer mulighed for, at ressourcetsvage flygtninge kan søge hjælp og vejledning hos ressourcestærke flygtninge, og på den måde har de fysiske rammer og arrangementer bidraget til flygtningenes integration, også selvom det ikke var de frivillige selv der praktisk interagerede med flygtningene.

4.4.4. Delkonklusion

Ud fra ovenstående analyse kan det konkluderes, at Frivilligcenter Helsingør, og de sociale arrangementer de afholder for flygtningene, skaber gode resultater for flygtningenes integrationsmuligheder, men ligeså har nogle begrænsninger. Deres sociale arrangementer, herunder særligt ”International café”, kan være problematisk for de flygtninge der ikke besidder gode sprogkunderskaber. Der kan være en tendens til, at det primært er de sprogligt- og socialt stærke flygtninge der får et udbytte af caféen og har mulighed for socialisering og netværksdannelse. Desuden er det problematisk for Frivilligcentrets, og de frivilliges, indvirkning på flygtningenes integration, at de frivillige primært består af pensionister der har begrænsede netværk. Alligevel skal det nævnes, at disse frivillige bidrager med en anerkendelse og respekt overfor flygtningene, der øger deres sociale trivsel og derved mulighed for integration. En forklaring på den høje andel frivillige pensionister kan findes i Frivilligcenter Helsingørs geografiske placering. Desuden har Frivilligcentret svært ved at tiltrække de

ressourcesvage flygtninge, hvilket kan skyldes forskelle i syrere og etniske danskeres tidsfornemmelse og hverdagsstruktur. Der kan derfor være en tendens til, at det er de samme ressourcestærke flygtninge der kommer til caféen og i Frivilligcentret, hvilket dog ikke er ensbetydende med, at det frivillig arbejde ikke når de ressourcesvage, da de ressourcestærke flygtninge, i kraft af syreres generelle større socialisering, hjælper andre flygtninge med at blive integreret. Derfor anses det, at det frivillige arbejde også har betydning for de ressourcesvage flygtninge, dog igennem de ressourcestærke som de frivilliges arbejde primært når ud til.

5. KONKLUSION

Specialets formål er at undersøge, hvilken betydning det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør har på syriske flygtninges integration i Danmark. Fokus er at kortlægge det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration, særligt set i forhold til flygtningenes følelse af at føle sig anerkendt og værdsat i det danske samfund, som led i deres integration. De resultater specialet udleder, om det frivillige arbejdes betydning, skal anses som led i det metodiske brug af casestudiet. Specialets bidrag til fremtidig socialt arbejde med integrationsprocessen for flygtninge, skal derfor ikke anses som sikker generaliserbar viden, men som bud på det frivillige arbejdes betydning for flygtningenes integration, set i forhold til pågældende case. Alligevel vurderes det, at de resultater specialet udleder, om det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtninges integration, kvalitetsmæssigt kan anvendes på lignende frivilligcentre med frivillige og flygtninge med lignende karakteristika, som dem fra Frivilligcenter Helsingør.

Formålet med specialets resultater er at skabe indsigt i aktuelle integrationsproblematikker vedrørende flygtninge, og derved skabe en gennemsigtighed i forhold til bearbejdning af integrationsproblemer via et samarbejde med det frivillige arbejde, som specialets undersøgelse viser kan spille en afgørende rolle for flygtningenes integration. Specialets konklusion vurderes derfor som anvendelige i forhold til frembringelsen af ny viden omkring forbedrende tiltag på integrationsområdet, hvilket kan have indflydelse på det fremtidige sociale arbejde med flygtninges integration i Danmark.

Et af de vigtigste områder, i forbindelse med flygtningenes integration, hvor det frivillige arbejde har betydning, er i forhold til den menneskelige kontakt de frivillige har med flygtningene. Denne relation er særlig vigtig fordi der er en tendens til, at flygtningene oplever en stigmatisering i mødet med etniske danskere, hvorimod det frivillige område i Frivilligcenter Helsingør anses at have modsatte syn på flygtningene. De frivillige fra Frivilligcenter Helsingør har en betydning for flygtningenes integration,

fordi de bidrager med et stigmafrit område, et område hvor flygtningene anses ud fra de personlige karaktertræk personen besidder, og hvor flygtningene kan søge hen som modreaktion på en stigmatisering. Det frivillige arbejde giver flygtningene indsigt i, at ikke alle etniske danskere besidder forudindtagede holdninger om dem, hvilket kan styrke flygtningenes tro på, at de har en værdi i samfundet og derved skabe incitament til socialisering med etniske danskere for derved at øge integrationsmulighederne. Det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør kan derfor være med til at forhindre etnisk isolation, som kan være et resultat af en stigmatisering, og de frivillige bidrager med en anerkendelse der er essentiel for flygtningenes videre sociale færden og derved integration i Danmark. De personlige relationer de frivillige har med flygtningene kan give flygtningene indsigt i, at forskellen på dem og etniske danskere ikke er stor. Når flygtningene oplever, at de personlige relationer de har med de frivillige er baseret på anerkendelse, accept og fortrolighed, anses de som værdifulde blandt de frivillige, hvilket kan styrke deres tro på, at de er værdifulde i samfundet, som kan danne grobund for en succesfuld integration. De frivillige har en essentiel position som sympatisører og det antydes at der er en tendens til, at det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør nedbryder ”os” og ”dem” inddelingen. Dette gør, at flygtningene oplever etniske danskere og dem selv som en fælles gruppe, hvilket betyder, at flygtningene i højere grad ikke føler, at de tilhører ”dem” inddelingen, men føler sig inkluderet som en del af samfundet.

Frivilligcenter Helsingørs afholdelse af sociale arrangementer, herunder særligt ”International café”, styrker flygtningenes integrationsmuligheder, fordi der skabes en mulighed for at få indsigt i, hvordan etniske danskere lever og tænker. De sociale arrangementer gør, at både flygtninge og frivillige kan få indsigt i modsatte kulturelle vaner og traditioner, hvilket er vigtigt for at opnå en gensidig respekt, som er grundelementet i den pluralistiske integration. Alligevel kan caféen, og de resterende sociale arrangementer, også skabe mulighed for assimilation, såfremt flygtningene og de frivilliges formål med interaktionerne dem i mellem er, at flygtninge får indsigt i danske traditioner og vaner som de derefter forventes at overtage. Yderligere har det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør en vigtig betydning for flygtningenes sprogkunderskaber, og derfor har de frivillige ligeså en indirekte betydning for

flygtningenes indtræden på arbejdsmarkedet, da det uofficielt er et krav at kunne et basalt dansk før end flygtningene kan komme i arbejde. Flygtningenes sprog har desuden en betydning for deres møde med etniske danskere, da det ofte er flygtningenes sprog der støder de etniske danskere, som kan danne grobund for forudindtagede holdninger om flygtningene. Når de frivillige har øget flygtningenes sprogkundskaber, har de derfor også indflydelse på at nedbryde barrierer mellem flygtninge og etniske danskere, og derved øget flygtningenes integrationsmuligheder. Grundet flygtningenes begrænsede sprogkundskab har de ofte problemer med at forstå deres rettigheder og det offentlige system i Danmark. De frivillige agerer i den forbindelse mellemlid mellem flygtningene og det offentlige system, og sikrer, at flygtningene oplyses om- og opnår deres universelle rettigheder. Yderligere påtager de frivillige sig de opgaver de ikke mener integrationsmedarbejderne udfører ordentligt. De frivillige udfordrer kommunens arbejde og stiller krav til deres faglige standarder, som sørger for, at flygtningene opnår den integrationsfremmende hjælp de har ret til. De frivillige har derfor signifikant betydning for flygtningenes opnåelse af deres rettigheder samt samarbejde med kommunen.

Frivilligcenter Helsingør har en positiv betydning for flygtningenes integrationsmuligheder, alligevel viser specialets resultater, at Frivilligcenter Helsingørs hjælp til flygtningenes integration på nogle områder er begrænsede, hvilket har indvirkning på deres integrationsmuligheder. Den primære problematik er Frivilligcenterets personsammensætning, hvor der er en overrepræsentation af frivillige pensionister, hvilket begrænser flygtningenes netværksdannelse som led i deres inklusion på arbejdsmarkedet og/eller uddannelsesinstitutionerne. De frivillige pensionister har dog betydning for flygtningenes sociale trivsel, og et resultat af den anerkendelse og accept de oplever hos de frivillige, kan danne grobund for en tilknytning til arbejdsmarkedet og/eller uddannelsesinstitutionerne. Yderligere har Frivilligcenter Helsingør problemer med at tiltrække de ressourcetsvage flygtninge, hvilket kan skyldes forskellen på etniske danskere og syrerers tidsforfølelse samt hverdagsstruktur. Specialets undersøgelse viser, at det primært er de ressourcetsvage flygtninge der får et udbytte af frivilligcenteret. Alligevel kan frivilligcenterets arbejde spille en rolle i de ressourcetsvage flygtninges integration. Dette anses fordi de ressourcetsvage flygtninge,

de frivillige har hjulpet mod integration, socialiserer med et stort netværk af andre flygtninge og kan derved nå de ressourcetsvage flygtninge, som Frivilligcentret ikke kunne nå ud til. Derved hjælper de ressourcestærke flygtninge de ressourcetsvage flygtninge med at blive integreret.

Samlet kan det konkluderes, at det arbejde de frivillige fra Frivilligcenter Helsingør gør, for de syriske flygtninge, har en positiv indvirkning på deres integrationsmuligheder, under de rette forudsætninger. Specialets konklusion er udledt ved hjælp af en selvstændig bearbejdning af egen indsamlet empiri, forskellige teoretiske perspektiver samt metodiske fagkundskaber. Specialets resultater giver et indblik i en aktuel og relevant problemstilling i samfundet, nemlig en indsigt i flygtningenes opnåelse af integration i Danmark, set i forhold til det frivillige arbejde som redskab til opnåelsen af integrationen. Specialets konklusion er samlet set, at det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør skaber både muligheder og begrænsninger for de syriske flygtnings integration, og især relationerne med de frivillige anses som betydningsfulde for flygtningenes videre socialisering og ageren i samfundet, som danner grobund for deres integration i Danmark. Resultaterne fra specialet har skabt en indsigt i et område, det frivillige arbejde, som integrationsfremmende element, hvilket kan anvendes som forbedrende tiltag i det videre sociale arbejde med syriske flygtnings integrationsproblematikker.

6. KVALITETSVURDERING AF SPECIALET

Følgende afsnit indeholder en kritisk undersøgelse af kvaliteten af specialets konklusion. Afsnittet indeholder refleksioner vedrørende specialets empiriske og metodiske valg, en undersøgelse af specialets validitet (gyldighed) og reliabilitet (pålidelighed) samt en vurdering af generaliserbarheden i specialet. Afsnittet anses som relevant fordi det vurderes, at et kritisk indblik i specialets konklusion og dets tilblivelse er vigtigt for den samlede kvalitetsvurdering af specialet.

6.1. Refleksioner om specialets empiri samt anvendt metode

Specialets formål har været at kortlægge betydningen af Frivilligcenter Helsinges arbejde set i forhold til syriske flygtninges integration i Danmark. Specialet har undersøgt problemstillingen via fem kvalitative interviews og undervejs i analyseprocessen er det blevet klart, at specialets integrationsforståelse og de fem informanternes integrationsforståelse ikke er ens. Specialets integrationsforståelse tager udgangspunkt i den pluralistiske forståelse, hvorimod specialet via analytisk bearbejdning af udtalelser fra informanterne, kan konkludere, at informanterne i høj grad tilstræber, at flygtningene skal blive som de etniske danskere, altså en proces der har elementer fra assimilation. Denne forskellighed i integrationsforståelse er blevet tydelig undervejs i specialet, og anses som et kritisk punkt af konklusionens metodiske tilblivelse, men det anses, at en tydelighed og bevidsthed omkring forskelligheden minimerer en eventuel komprimering af specialets kvalitet. Det findes dog relevant at tydeliggøre specialets bevidsthed omkring netop denne forskellighed, og derved at håndtering af informanternes udtalelser er behandlet ud fra en indsigt i et forskelligt syn på integration.

Et kritisk punkt, set i forhold til specialets indsamling af de kvalitative interviews, er specialets brug af en gatekeeper, en frivillig fra Frivilligcenter Helsinges. Specialet har via en personlig kontakt fået adgang til både de interviewede syriske flygtninge samt frivillige. Dette punkt har specialet været særlig opmærksom på under indhentning af interviewene, og gjorde det klart for informanterne, at udtalelser ikke videreformidles, samtidig med at fuld anonymitet blev beskrevet i samtykkeerklæringen. Alligevel påtænkes det, at især de tre flygtninge kan have holdt personlige informationer tilbage

af frygt for, at de videreformidles til specialets kontakt og derved de frivillige. I løbet af specialeprocessen har der været en kritisk stillingtagen til informanternes udtalelser, og der har særligt været en bevidsthed omkring, at der kan være udtalelser informanterne har holdt tilbage, som eksempelvis kan skyldes specialets kontakt til en frivillig.

6.2. Validitet og reliabilitet i specialet

Validitet henviser til om man undersøger det man satte sig til mål at undersøge. Reliabilitet betyder om man metodisk har undersøgt sit problemområde ensartet og præcist, så andre forskere ville få samme resultat, hvis undersøgelsen blev gentaget (Juul og Pedersen 2012:426). Det essentielle i dette afsnit er at undersøge specialets kvalitet, hvor det vigtige er at få indsigt i, om der er en overensstemmelse mellem virkeligheden og den viden der er blevet produceret om virkeligheden. Specialets formål har været at undersøge, hvilken betydning Frivilligcenter Helsingør har haft på syriske flygtnings integrationsmuligheder i Danmark. Det vurderes, at det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtnings integration er kortlagt. Dog skal det nævnes, at specialets bidrag tager udgangspunkt i mulige betydninger Frivilligcenter Helsingør kan have på syriske flygtnings integration i Danmark. Resultaterne afspejler derfor ikke samtlige mulige betydninger, men har skabt indsigt i de mest essentielle betydninger, med udgangspunkt i anerkendelse, stigmatisering og habitus, som netop Frivilligcenter Helsingør har for de syriske flygtnings integration. De validitetsmæssige refleksioner tager afsæt i, at specialet har udledt mulige betydninger af det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør og særligt betydninger der tager udgangspunkt i specialets teoretiske perspektiver. Det anses, at den viden der er skabt er frembragt ud fra både en situationel- og social kontekst, og formålet kan derfor ikke være at frembringe sikker sand viden der kan reproducere. Dog er det muligt, at en gentagende undersøgelse, med samme empiriske materiale tilgængeligt og samme teoretiske perspektiver, ville udlede nogle af de samme tendenser om det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingør betydning for syriske flygtnings integration, som specialet har udledt. I specialet er neutralitet så vidt muligt forsøgt opnået, men det vurderes, at det er en umulighed at erfare virkeligheden objektivt, og derfor vil resultater, der drages udover det observerbare, være påvirket af en situationel-, historisk- og social kontekst.

6.3. Vurdering af specialets generaliserbarhed

Et kritisk aspekt set i forhold til specialets generaliserbarhed er specialets interviewede syriske flygtninge. Under analysen er det blevet tydeligt, at de syriske flygtninge, specialet har interviewet, repræsenterer den ressourcestærke del af de flygtninge der kommer hos Frivilligcenter Helsingør. Det anses, at det formentlig er endt sådan fordi de havde et socialt- og sprogligt overskud til at deltage i et interview. Det vurderes, at specialets generaliserbarhed havde været større, hvis specialet havde interviewet flygtninge med en større variation, set i forhold til deres ressourcer. Alligevel vurderes det, at de tre flygtninges forskelligheder anses som en fordel for specialets generaliserbarhed, på trods af at de alle tre repræsenterer de ressourcestærke flygtninge fra Frivilligcenter Helsingør. Det vurderes, at gennemsigthed og argumentation kvalitetsmæssigt vejer op for problematikken omkring generaliserbarheden set i forhold til flygtningenes karakteristika.

Da specialet er opbygget via et casestudie kan der argumenteres for, at muligheden for generaliserbarheden er problematisk. Denne vurdering af casestudiets generaliserbarhed anser Bent Flyvbjerg som ukorrekt, og hævder, at generaliserbarheden afhænger af udvælgelsen af casen (Flyvbjerg 2010:469). Det anses, at specialets resultater har en vis grad af generaliserbarhed grundet udvælgelsen af en repræsentativ case som casetype. Yderligere anses det fordi især specialets to interviewede frivillige udtaler et generelt billede vedrørende det frivillige arbejde fra Frivilligcenter Helsingørs betydning for syriske flygtninge, hvorimod de tre interviewede flygtninge primært udtaler sig på deres egne vegne. Det vurderes, at specialet har en vis generaliserbarhed, og at de resultater specialet har udledt, vedrørende betydningen Frivilligcenter Helsingør har på syriske flygtninges integration, kan anvendes på lignende centre med lignende flygtninge og frivillige. Konklusionen i specialet kan ikke, og skal ikke, anvendes til at belyse det generelle billede af det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtninges integration. Konklusionen bidrager med nogle bud på betydningen af det frivillige arbejde, der tager afsæt i de teoretiske perspektiver anerkendelse, stigmatisering og habitus, og som under de rette omstændigheder med lignende centre, flygtninge og frivillige kan anvendes til at få indsigt i det frivillige arbejdes betydning for syriske flygtninges integration.

7. PERSPEKTIVERING

Specialets konklusion viser, at det frivillige arbejde kan være medvirkende til at øge syriske flygtnings integrationsmuligheder i Danmark. Det anses som vigtigt at undersøge da der i øjeblikket er problemer med flygtnings integration i Danmark, og det sociale arbejdes metoder udfordres. Specialet har kortlagt vigtigheden i den anerkendende relationen mellem syriske flygtninge og etniske danskere, og det findes derfor interessant at perspektivere specialets konklusioner til det generelle sociale arbejde med flygtninge. I øjeblikket er det sociale arbejde med flygtnings integration primært baseret på at få flygtningene selvforsørgende og sprogligt stærke. Ud fra specialets konklusion kan det være relevant at undersøge, om det sociale arbejde med flygtninge kan indeholde en indsats målrettet det udbytte flygtningene får af de personlige relationer, set i forhold til forøgelse af deres integrationspotentiale. Når kommunerne generelt er positive overfor det arbejde de frivillige gør for flygtningene, anses det som bemærkelsesværdigt, at blot 31% af de adspurgte kommuner, i en undersøgelse af Røde Kors fra 2015, har beskrevet en tydelig strategi for samarbejdet med civilsamfundet i deres integrationspolitik (Røde Kors i Danmark 2015:11). En ændring i det sociale arbejde med flygtnings integration kunne derfor starte i kommunerne, hvor samarbejdet mellem kommunen og civilsamfundet kunne tydeliggøres i den pågældende kommunes integrationspolitik. Et forslag til en ændring i det sociale arbejde med flygtninge kunne være at undersøge, hvordan og hvorvidt integrationsmulighederne for flygtninge ville øges, hvis det f.eks. blev lovpligtigt for kommunerne at have et tydeligt formuleret samarbejde med civilsamfundet i den kommunale integrationsindsats. Yderligere kunne det undersøges om en lovmæssig tvungen tilknytning til et frivilligcenter ville have indflydelse på den generelle integration af flygtninge i Danmark, som derfor i højere grad ville indeholde relationer til frivillige, der potentielt kan være en kilde til anerkendelse og accept. Det anses som relevant at perspektivere specialets konklusion til det sociale integrationsarbejde med flygtninge, fordi specialets resultater viser, at relationen mellem flygtninge og etniske danskere er essentiel for flygtningenes integrationsmuligheder og videre deltagelse i det danske samfund. Derfor vil en højere prioritering af det frivillige arbejde i det sociale arbejde med flygtninge med fordel kunne undersøges som et integrationsfremmende område i det sociale arbejde med syriske flygtninge.

8. LITTERATURLISTE

- Bourdieu, P. (1994) ”*Af praktiske grunde – omkring teorien om menneskelig handlen*”, 2. opslag. Hans Reitzels forlag. København K.
- Bourdieu, P. (2007). ”*Strukturer, habitus, praksisser*”. Første bog: Kapitel 3 i Bourdieu, P. ”*Den praktiske sans*”, Hans Reitzels Forlag. København
- Bryman, A. (2012) ”*Research designs*” Kapitel 3 i ”*Social research methods*”. 4. Udgave. Oxford University press
- Buch- Hansen, H. og Nielsen, P (2005) ”*Realisme(r) og positivismekritik*”, kapitel 1 i ”*Kritisk realisme*” af Buch- Hansen, H. og Nielsen, P., 1. Udgave, 3. opslag, Roskilde Universitetsforlag.
- Buch- Hansen, H og Nielsen, P (2012) ”*Kritisk realisme*”, kapitel 8 i ”*Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori: En indføring*” af Juul, S. og Pedersen, K. B (red). 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels forlag
- Center for frivilligt socialt arbejde (2014) ”*Den frivillige sociale indsats- frivilligrapport 2014*”
- Ejrnæs, A. (2008). ”*Indledning*” kapitel 1 i ”*Integration eller Isolation? – etniske minoriteter på arbejdsmarkedet*” af Ejrnæs, A., 1. udgave, Nyt fra samfundsvidenskaberne.
- Flyvbjerg, B. (2010) ”*Fem misforståelser om casestudiet*”, kapitel 22 i ”*Kvalitative metoder – En grundbag*” af Brinkmann, S. og Tangaard, L., 1. udgave, 3. oplag, Forfatterne og Hans Reitzels Forlag, København K.
- Frandsen, K. (2016), ”*Sådan gik det på asylområdet i 2015*”
Læst 13. Juli 2017
<http://www.altinget.dk/artikel/146961-saadan-gik-det-paa-asylomraadet-i-2015>
- Frivilligcenter Helsingør (2017), ”*Alt om os*”
Læst 19. Juli 2017
<http://frivilligcenter-helsingor.dk/alt-om-os>
- Goffman, E. (2009) ”*Stigma – om afvigerens sociale identitet*”, 2. Udgave. Samfundslitteratur. Oversat af Brian Gooseman.

- Gormsen, C. (2016) "*Overblik: Her er de nye udlændingestrømninger*"
Læst 19. Juli 2017
<http://www.altinget.dk/artikel/overblik-her-er-de-nye-udlaendingestrømninger>
- Hamburger, C. (1990) "*Assimilation som grundtræk i dansk indvandrerpolitik*", publiceret i *Politica*, bind 22 "*Danmark og indvandrerne*" (1990)
- Honneth, A. (2006) "*Systematisk Aktualisering: De sociale anerkendelsesforholds struktur*" kapitel 2 i "*Kamp om anerkendelse – sociale konflikters moralske grammatik*" af Honneth, A., 1. udgave, 5. Oplag, Hans Reitzels forlag.
- Hutchinson, G. S og Oltedal, S. (2006) "*Interaktionistiske modeller*", kapitel 3 i "*Modeller i socialt arbejde*" af Hutchinson, G. S og Oltedal, S., 2. udgave, 6. oplag, Hans Reitzels forlag.
- Juul, S og Pedersen, K. B. (2012) "*Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet*". Kapitel 11 i "*Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori: En indføring*" af Juul, S. og Pedersen, K. B (red). 1. udgave, 1. Oplag. Hans Reitzels forlag.
- Kommunekvoter (2017), "*Kommunekvoter 2017*"
Læst 19. Juli 2017
https://www.nyidanmark.dk/da/dk/Statistik/visiteringskvoter/kommunekvoter_2017.htm
- Kvale, S og Brinkman S. (2009) "*Interview – introduktion til et håndværk*". 2. udgave. 5. oplag. Hans Reitzels Forlag.
- Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration, (2006). "*Udviklingen i udlændiges integration i det danske samfund*". Tænk tank udgivet af ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration. Juni 2006. København K.
- Regeringen. (2016). "*Samarbejde om bedre integration*", Oplæg til trepartsforhandlinger med arbejdsmarkedets parter og drøftelser med kommunerne. Februar 2016.
- Rasmussen, E. K. (2015) "*Socialrådgivere om integrationsydelsen: Det spænder ben for integrationen*"
Læst: 20. Juli 2017

- <http://politiken.dk/indland/politik/art5585365/Socialr%C3%A5dgivere-om-integrationsydelse-Det-sp%C3%A6nder-ben-for-integrationen>
- Retsinformation kapitel 2, §4, ”*Kommunalbestyrelsens opgaver*”, i ”*Bekendtgørelse af lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven)*”
Læst 20. Juli 2017
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163323>
 - Røde Kors i Danmark. (2015), ”*Undersøgelse af kommunernes samarbejde med frivillige i integrationsindsatsen*”. LG Insight.
 - Sommer, M. (2015), ”*Kaos i Rødby: Flygtninge stikker af fra station og hotel*”
Læst 19. Juli 2017
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/kaos-i-roedby-flygtninge-stikker-af-fra-station-og-hotel>
 - Udlændige-, integration-, og boligministeriet (2016) ”*Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2016*”
Læst 19. Juli 2017
<http://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/medborgerskab-ligebehandling-og-selvbestemmelse-i-danmark-2016>
 - Udlændige – og integrationsministeriet. (2015) ”*Indførelsen af integrationsydelse pr. 1 september 2015*”
Læst 19. Juli 2017
<http://uim.dk/nyheder/2015-09/indforelse-af-integrationsydelse-pr-1-september-2015>
 - Udlændige – og integrationsministeriet. (2016) ”*Regeringen indfører midlertidig grænsekontrol*”
Læst 19. Juli 2017
<http://uim.dk/nyheder/2016-01/regeringen-indforer-midlertidig-graensekontrol>
 - Wilken, L (2011) ”*Bourdieu for begyndere*”, 2. Udgang, Samfundslitteratur. Frederiksberg C.
 - Willig, R. (2003) ”*Indledning*” første kapitel i ”*Behovet for anerkendelse – en tekstsamling*”, af Honneth, A., 1. udgave, 4. oplag, Hans Reitzels forlag.